

Sumiranje

Što je Peti listopad donio Hrvatima u Srbiji? S nekadašnjim i sadašnjim dužnosnicima u hrvatskoj zajednici razgovarali smo o tome kakva su bila njihova očekivanja te 2000. godine i kakvi su rezultati u proteklih deset godina ostvareni. Opća je ocjena naših sugovornika da su rezultati ispod očekivanja, a razlozi tomu se vide kako u »objektivnim poteškoćama«, ponajviše u raskoraku između zakonski zajamčenih prava i njihovog ostvarivanja u praksi, tako i u slabostima same hrvatske zajednice i njenih institucija. Slažu se više-manje i u tomu da treba raditi mnogo, mnogo više i efikasnije, naročito na polju obrazovanja. Razlikuju se mišljenja jedino po pitanju očekivanja u razdoblju koje slijedi: dok aktualni čelnici smatraju kako će uspjeti uraditi ono što njihovi prethodnici nisu, nekadašnji istaknuti čelnici ne dijele njihov optimizam, a zamjerki ima i na (ne)demokratičnost sadašnjeg vodstva.

Rasprava o ovoj temi vođena je i na okruglom stolu »Hrvati u Vojvodini deset godina nakon sloma režima Slobodana Miloševića«. Čule su se različite ocjene o tome što su »demokratske promjene« donijele Hrvatima u Srbiji, kao i o tome kako dalje. Ocijenjeno je kako je hrvatska zajednica imala značajne koristi od petolistopadskih promjena, ali i kako je to još uvijek daleko od željene razine ostvarivanja prava. Rečeno je i kako je za hrvatsku zajednicu svaki pojedinac dragocjen i kako treba uključivati Hrvate iz različitih struktura i mjesta. No, nije rečeno kako to učiniti, a svjedoci smo da za mnoge one koji su bili aktivni u hrvatskoj zajednici danas nema mjesta, ili se možda i oni sami isključuju i osjećaju nepoželjnima. U svakom slučaju, na okruglom stolu nije bilo mnogo onih koji su sudjelovali u petolistopadskim promjenama i koji bi o proteklom desetogodišnjem razdoblju imali što reći. Činjenica je da danas nema disonantnih tonova ni žustrih rasprava u hrvatskoj zajednici. Čini se, postignuto je toliko željeno »jedinство«. Ali po koju cijenu?

J. D.

Sve zainteresirane osobe koje bi željele obavljati posao kolportera tjednika »Hrvatska riječ« na dogovor se mogu javiti u Uredništvo NIU »Hrvatska riječ« na adresi Trg cara Jovana Nenada 15/II.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Posjet predstavnika hrvatske nacionalne manjine Republike Srbije najvišim dužnosnicima Republike Hrvatske

UPOZNAVANJE SA STANJEM I KONKRETNA OČEKIVANJA.....6

Glazbeno-scenski spektakl »Lijepom našom« u Subotici

PUNO RAZLOGA DA SE POPUNI DVORANA SPORTOVA.....7

TEMA

Što je Peti listopad donio Hrvatima u Srbiji
REZULTATI ISPOD OČEKIVANJA.....8-12

Okrugli stol »Hrvati u Vojvodini deset godina nakon sloma režima Slobodana Miloševića«

ZNAČAJNI INSTITUCIONALNI POMOCI, DIO PRAVA SAMO NA PAPIRU.....16-17

INTERVJU

Mr. sc. Sandra Cvikić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Vukovar

HRVATI U SRBIJI SU PREDMET POTPORE, A NE RAVNOPRAVNI I SAMOSTALNI AKTERI....12-14

SUBOTICA

Agora: Treba li Subotici sveučilište
POTICAJ ZA RAZVOJ ILI PUSTA POLITIČKA ŽELJA.....18

DOPISNICI

U Petrovaradinu predstavljena najnovija knjiga vlč. Marka Kljajića »Surčin kroz povijest«

POPULARNA I ZNANSTVENO UTEMELJENA MONOGRAFIJA..25

Održani »XIII. rešetarački susreti pjesnika«

OBJAVLJENA DVA PJESNIČKA ZBORNIKA.....28-29

KULTURA

Izložba »Šokci i baština 2010.« do 10. listopada u Gradskom muzeju u Somboru

KULTURNO BLAGO GENERACIJAMA ČUVANO.....32-33

Tomislavu Žigmanovu uručena književna nagrada »Fra Lucijan Kordić«

SAGA O BUNJEVCIMA OVJENČANA NAGRADOM.....35

SPORT

Robert Bajuk, karatist

SVJETSKI PRVAK IZ SRIJEMSKE MITROVICE.....47

POSJET PREDSTAVNIKA HRVATSKE NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE SRBIJE NAJVIŠIM DUŽNOSNICIMA REPUBLIKE HRVATSKE

Upoznavanje sa stanjem i konkretna očekivanja

Izlaslanstvo hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji boravilo je u srijedu, 6. listopada, u jednodnevnom službenom posjetu Republici Hrvatskoj. Nakon izbora 6. lipnja ove godine i formiranja novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, najvišeg tijela hrvatske zajednice u Republici Srbiji, jedna od prvih aktivnosti i zacrtanih prioriteta bio je posjet Republici Hrvatskoj s ciljem upoznavanja s najvišim tijelima matične države. Tako je izaslanstvo u sastavu: predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Republike Srbije dr. *Slaven Bačić*, zastupnik u Narodnoj skupštini Republike Srbije i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine *Petar Kuntić*, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnik u Skupštini AP Vojvodine *Dužo Runje* i rav-

natelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*, prvi put u novom sazivu posjetilo najviše dužnosnike Republike Hrvatske i upoznalo ih sa stanjem hrvatske nacionalne manjine u Srbiji,

ali i konkretnim očekivanjima od Republike Hrvatske koja je i po odredbama svoga Ustava dužna skrbiti i za Hrvate izvan domovine.

Izaslanstvo Hrvata iz Srbije razgovaralo je s predsjedni-

kom Republike Hrvatske dr. *Ivom Josipovićem*, predsjednikom Hrvatskog sabora *Lukom Bebićem* i predsjednikom Vlade *Jadrankom Kosor*.

Zlatko Žužić

OPADAJUĆI TREND MEĐUNACIONALNIH INCIDENATA U VOJVODINI

Pokrajina i MUP i nadalje u strateškoj suradnji

U prvih osam mjeseci ove godine ukupan broj nacionalno ili vjerski motiviranih incidenata u Vojvodini smanjen je za 26 posto u odnosu na prethodnu godinu, zaključeno je na sjednici Pokrajinskog vijeća za sigurnost održanoj 1. listopada u Novom Sadu.

»Zaključili smo kako je neophodno nastaviti stratešku suradnju pokrajinskih institucija s MUP-om, jer je ona do sada dala veoma dobre rezultate«, izjavio je predsjednik Skupštine Vojvodine *Sándor Egeresi* nakon sjednice. *Sándor Egeresi*, koji je i predsjednik toga vijeća, najavio je i nastavak zajedničkog rada na prevladavanju jezične distance između pripadnika MUP-a i pripadnika nacionalnih zajednica u Vojvodini, a kako bi to bilo provedeno, neophodno je, dodao je, planirati sredstva za organiziranje jezičnih tečajeva u proračunima Republike Srbije i AP Vojvodine za 2011. godinu.

Na sjednici Pokrajinskog vijeća za sigurnost razmotreno je izvješće MUP-a o stanju sigurnosti u Vojvodini od siječnja do kolovoza 2010. godine, a u radu sjednice sudjelovao je i ministar unutarnjih poslova *Ivica Dačić*.

»Područje Vojvodine je specifično jer ovdje živi veliki broj različitih nacionalnih zajednica i veoma nas raduje što je u ovoj godini došlo do smanjenja za još četvrtinu incidenata s nacionalnim

i vjerskim prizvukom u odnosu na prethodnu godinu«, naglasio je ministar *Dačić* i dodao, kako su među incidentima zabilježenim u izvješću, najveći broj verbalni a ne fizički incidenti. On je precizirao kako je posebno važno to što trend opadanja ovih incidenata traje već dvije godine zaredom.

Dačić je ponovio kako je potrebno poziv policijaca učiniti još atraktivnijim, čime bi bio privlačan i za pripadnike nacionalnih manjina.

SJEDNICA HNV-A VEČERAS U HRTKOVCIMA

Imenovanje članova odbora, usvajanje pravilnika o naknadama

Druga redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća bit će održana danas (petak, 8. listopada) u župnom uredu u Hrtkovcima, s početkom u 18 sati. Na dnevnom redu će se naći čak 24 točke, među kojima donošenje odluka o izboru dopredsjednika Izvršnog odbora HNV-a i člana tog tijela zaduženog za službenu uporabu jezika i pisma, te donošenje rješenja o imenovanju članova odbora za obrazovanje, kulturu, informiranje službenu uporabu jezika i pisma, financije, propise, te predstavke i žalbe

Pred vijećnicima će se naći i donošenje odluke o usvajanju pravilnika o naknadama putnih i drugih troškova i pravilnika o naknadama za rad u tijelima.

Bit će također razmatrana i odluka o formiranju područnog ureda HNV-a u Srijemskoj Mitrovici, te odluka o proračunu za 2010. godinu.

GLAZBENO-SCENSKI SPEKTAKL »LIJEPOM NAŠOM« U SUBOTICI

Dobar razlog za punu Dvoranu sportova

Javno snimanje TV emisije HRT-a, koja će u Subotici nositi naziv »Kolo igra, tamburica svira«, bit će održano u srijedu, 13. listopada, u 20 sati, te se očekuje brojna publika

Glazbeno-scenski spektakl »Lijepom našom«, koji će u Subotici nositi naziv »Kolo igra, tamburica svira«, bit će održan 13. listopada u Dvorani sportova, u 20 sati. Ovaj događaj dio je produkcije Zabavnog programa Hrvatske radiotelevizije i bit će emitiran naknadno na HTV-u.

pokažemo sve ono što hrvatski živalj na ovim prostorima njeguje već stoljećima. Kako onaj šokački, bunjevački, srijemski, tako i banatski«, rekao je Uvodić na konferenciji za novinare. »Zapravo želimo pokazati što smo kao miraz donijeli na ove prostore i jednako tako želimo ugostiti i naše

sova, raznih uporabnih predmeta i suvenira, tradicije i običaja veliko su bogatstvo. Drago mi je da sam naišao na dobre suorganizatore, na HNV, i da smo se uspjeli o svemu dogovoriti. To nije nimalo jednostavan posao, iako s tim serijalom idemo već desetak godina, u svakom mjestu je to nova priča, novi izazov,

Alajbeg također je objeručke prihvatila ideju: »Vjerujem da će ova emisija imati odjeka ne samo u Vojvodini, nego i u Hrvatskoj. Mi svi koji dolazimo iz Hrvatske vrlo šturo poznamo ovdašnju scenu, a osobito položaj, život i baštinu Hrvata koji ovdje žive. Kroz ovu emisiju to će nam se približiti, a ujedno će se vidjeti kako je ova sredina sazrijela primiti jednu takvu emisiju, da je prošlo vrijeme sukoba i da slijedi vrijeme pomirenja i suradnje«, naglasila je konzulica Alajbeg.

Nastupit će brojna kulturno-umjetnička društva iz Vojvodine, Subotički tamburaški orkestar, poznati tamburaški sastavi i vokalni solisti. Bit će priređena revija nošnji, zatim

Pripreme u HNV-u za javno snimanje manifestacije

»Želimo najaviti značajan događaj za Suboticu i za cijelu hrvatsku zajednicu u Vojvodini«, rekao je na konferenciji za novinare u ponedjeljak predsjednik HNV-a *Slaven Bačić*. »Danas je održan prvi radni sastanak, na kojem smo dogovorili realiziranje ovog programa. Glavni pokrovitelj bit će Hrvatsko nacionalno vijeće, dok je suorganizator spektakla Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.«

Urednik i voditelj ove televizijske emisije *Branko Uvodić*, ističe kako je ova emisija rezultat njegove dugogodišnje suradnje s Hrvatima u Vojvodini.

»Sve ove godine moga dolska ovdje u Suboticu, suradnja s HKC 'Bunjevačko kolo' i s našim ljudima rezultirala je time da na jednom mjestu

prijatelje Mađare i Srbe, koji također njeguju pjesme i plesove i običaje svoga naroda.« Uvodić je naglasio i kako je tradicijska kultura ovih krajeva neprocjenjivo blago. »Raskoš tradicijskog ruha, napjeva, ple-

a ovdje pogotovo. Prvi puta smo došli ovako najistočnije i ponosan sam da ćemo se svi radovati svim ljepotama koje čuvamo od zaborava.«

Generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici *Ljerka*

modna revija *Marije Šabić*, te će kao specijalni gosti nastupiti i poznati pjevači iz Hrvatske: *Vera Svoboda*, *Šima Jovanovac*, *Boris Čiro Gašparac* i *Krunoslav Kićo Slabinac*.

Kako je najavio Branko Uvodić, televizijska ekipa HRT-a dolazi u punom sastavu s najsuvremenijom opremom, kompletnom scenografijom i rasvjetom s kojom snima sve emisije po Hrvatskoj. Televizijska ekipa boravit će u Subotici od 12. do 14. listopada, a glavno snimanje, na koje su svi pozvani, bit će 13. listopada u Dvorani sportova u Subotici u 20 sati. Ulaz je slobodan.

»Puno je razloga da se svi nadamo u Dvorani sportova«, poruka je urednika i voditelja Branka Uvodića.

Ž. V.

Spoj kulture i tradicije

U produkciji Zabavnog programa Hrvatske radiotelevizije u serijalu »Lijepom našom«, na javnom snimanju glazbeno-scenskog spektakla sudjeluju: HKC »Bunjevačko kolo« - Subotica, HKPD »Matija Gubec« - Tavankut, KUDH »Bodrog« - Bački Monoštor, KPZH »Šokadija« - Sonta, MKC »Népkör« - Subotica, OKUD »Mladost« - Subotica, HKUD »Valdimir Nazor« - Sombor, Ante Crnković, Antonija Piuković, Marija Jaramazović i Filip Čeliković; tamburaški sastavi i orkestri: STO Stipana Jaramazovića, »Hajo«, »Ravnica«, »Klasovi«, »Širok šor« ŽTS »Korona«, HKPD »Tomislav« - Golubinci, Klapa »Panon« - Novi Sad.

Bit će prikazana i revija nošnji, kao i modna revija *Marije Šabić*. Kao specijalni gosti nastupaju: Vera Svoboda, Šima Jovanovac, Boris Čiro Gašparac i Krunoslav Kićo Slabinac.

ŠTO JE PETI LISTOPADA DONIO HRVATIMA U SRBIJI

Rezultati ispod očekivanja

Petog listopada 2000. godine na ulicama Beograda oko pola milijuna demonstranata iz cijele Srbije predvođenih Demokratskom opozicijom Srbije natjerali su dotadašnjeg predsjednika SRJ *Slobodana Miloševića* da prizna poraz na predsjedničkim izborima održanim 24. rujna. Očekivanja svih su bila velika, pa tako i pripadnika hrvatske manjinske zajednice u Srbiji, pogotovu u području ostvarivanja manjinskih prava.

S nekadašnjim i sadašnjim dužnosnicima u hrvatskoj zajednici razgovarali smo o tome kakva su bila njihova očekivanja te 2000. godine i kakvi su ostvareni rezultati u proteklih deset godina.

PETAR KUNTIĆ, PREDSEDNIK DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

**Na papiru idealno,
u praksi nedovoljno**

Peti listopad 2000. je veoma važan datum u povijesti Srbije. Toga je dana otvorena nova povijesna stranica, kada smo ušli u demokraciju, ili smo se barem nadali da će demokratski tokovi biti prisutni na ovim prostorima. U tom je kontekstu i položaj hrvatske zajednice poslije petolistopadskih promjena neusporedivo bolji nego za vrijeme Miloševićeva režima, režima ratova, političkog mraka i nemštine. Nakon petolistopadskih

promjena 2002. godine usvojen je Zakon o pravima i slobodama nacionalnih manjina, gdje nam je konačno priznat i status nacionalne manjine i tada smo počeli ostvarivati svoja zakonom zajamčena prava. Poslije sedam godina došao je i Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, u kojem su još detaljnije razrađena naša manjinska prava, to jest prava na manjinsku samoupravu i sve je na papiru izgledalo idealno, ali u praksi je to sasvim drugačije te je i na državi, ali i na samoj manjinskoj zajednici, da u idućem razdoblju

rade na tome da sve ono što nam je zajamčeno i sve ono što imaju druge manjine – ima i hrvatska manjina u Srbiji. U svakom slučaju, razdoblje poslije 5. listopada ne može se usporediti niti u jednom segmentu sa strahovima i ratom koji je vođen protiv naše matične države prije Petog listopada. Deklarativno, dakle, prava postoje, ali još puno toga treba ostvariti. Stanje u hrvatskoj zajednici poslije svih turbulencija koje su je pratile posljednjih nekoliko godina se, nadam se, stabiliziralo, došlo je do smjene generacija i nadam se da će ova generacija koja sada vodi nacionalno vijeće uraditi puno, puno više od prethodne na ostvarivanju prava Hrvata u Srbiji.

MATA MATARIĆ, PREDSEDNIK SOMBORSKE PODRUŽNICE DSHV-A

Aktivni sudionici u političkom životu

Nakon listopadskih promjena od prije deset godina položaj hrvatske manjinske zajednice u Srbiji se znatno poboljšao u smislu toga da nemamo više toliko incidentnih situacija većih razmjera, odnosno organiziranih napada na hrvatski živalj. Pojedinačnih provokacija još uvijek ima, ali one su, na svu sreću, uglavnom sankcionirane, a vinovnici otkriveni. Bitno je reći kako se demokratska vlast trudi udovoljiti odredbama zakona o pravima manjinskih zajednica, te su i formirali nacionalna vijeća manjinskih zajednica kao krovne institucije

na polju kulture, obrazovanja, jezika i informiranja na jezicima nacionalnih manjina. Ta vijeća su različito, od zajednice do zajednice, konzumirala zakone i manjinska prava, pa se može konstatirati kako je i naša zajednica djelomice to pravo ostvarila. Tu se sami moramo bolje angažirati, jer svi su zakonski preduvjeti osigurani. Što se tiče političkog dijela života, mišljenja sam da smo se afirmirali baš u ovih posljednjih deset godina i da smo aktivni sudionici podjele vlasti na svim razinama.

ŽELJKO PAKLEDINAC, TAJNIK HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Moramo se boriti za princip reciprociteta

Što se tiče položaja naše hrvatske zajednice poslije listopadskih promjena, istaknuo bih kako je on bolji u odnosu na devedesete, ali ne još uvijek onoliko koliko bi trebalo biti. Kada kažem da je bolji, onda tu prije svega mislim na činjenicu da je u našoj općini (Bač) formirano nekoliko udruga s hrvatskim predznakom, da na valovima lokalne radijske postaje jednom tjedno ide emisija na hrvatskom jeziku za pripadnike naše zajednice, da smo na posljednjim izborima dobili svoga

predstavnik u Skupštini općine, da smo zastupljeni u lokalnim tijelima i vlasti i da prilikom upisa u poseban popis birača nije bilo većih neugodnosti. Ono što je najznačajnije jest činjenica da je zaustavljeno iseljavanje i da su sukobi na nacionalnoj osnovi daleko manji. Ovdje bih istaknuo i činjenicu da je poboljšanju odnosa svakako pridonio i nedavni susret dvojice predsjednika, *Tadića* i *Josipovića*, koji su u svojim obraćanjima pozvali na zajednički suživot i međusobnu toleranciju.

Glede onoga što bi se trebalo događati u budućnosti kada je u pitanju položaj hrvatske nacionalne manjine u općini Bač i šire, svakako je potreba da hrvatski jezik uđe u škole, da se djeci omoguću izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, te da sredstva koja manjine dobivaju budu veća. Proces formiranja Općinskog vijeća za međunacionalne odnose trebao bi se privesti kraju, jer znamo da je odluka donesena, ali ovo tijelo još nije počelo s radom. Isto tako očekujem i da u budućem sazivu tijela lokalne samouprave, u javnim i drugim poduzećima i ustanovama broj pripadnika naše zajednice bude veći, odnosno da bude razmjernan broju stanovnika koji su se izjasnili kao Hrvati. Moramo ustrajati u namjeri da pripadnici hrvatske zajednice imaju ista ili približno ista prava kao što je to slučaj s pripadnicima srpske manjine u Republici Hrvatskoj. Točnije, moramo se boriti za princip reciprociteta kada je u pitanju položaj naše nacionalne manjine.

LAZO VOJNIĆ HAJDUK, PRVI PREDSEDNIK IZVRŠNOG ODBORA HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Nacionalna svijest i politički subjektivitet ostali po strani

Režim Slobodana Miloševića ostavio je neizbrisive ožiljke, kako na nacionalnom tako i na gospodarskom planu bunjevačkih Hrvata. Što su Hrvati učinili za rušenje tog zloglasnog režima? Prema svojim mogućnostima, u statusu fantomske nacije, vrlo malo. Miloševića i njegov režim ne želim spominjati, nego

samo što prije zaboraviti. Njegovo ime nije vrijedno spomena niti povezivanja s neakvim obljetnicama, a još manje je vrijedno baviti se njime u bilo kom kontekstu. Više me zanima 5. listopada, kao datum i simbol pobjede demokracije te početak novog političkog života u Republici Srbiji.

Bunjevački Hrvati u novijoj povijesti imaju svoje političko lice, ali ono je malo zaprljano dijelom i našom krivicom. Unatoč velikim očekivanjima od demokratskih promjena početkom devedesetih godina, očekivani se pomak u hrvatskoj manjinskoj zajednici, izgleda, nije dogodio. Razočaranje, međutim, u dobroj mjeri proizlazi iz prevelikih očekivanja.

Za buđenje hrvatske nacionalne svijesti kod bunjevačkih Hrvata je bilo podosta pogubno to što su se tijekom povijesti uglavnom stajali na stranu ili Mađara ili Srba i to još od 1848., pa sve do današnjih dana. Tako su nacionalna svijest i politički subjektivitet ostajali po strani. Oblikovanje manjinske zajednice bunjevačkih Hrvata u nacionalni i politički subjekt sustavno je započelo tek početkom devedesetih godina. Tada je novoosnovana stranka Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u svojoj suštini trebala biti, bar u prvoj fazi, pokret za nacionalno osvješćivanje, a tek u nekoj kasnijoj fazi i stranka koja će se boriti i za vlast na svim razinama u državi. Tako je to i započelo, ali zaludenost pojedinih političara iz hrvatske manjinske zajednice medenom uzicom vlasti i neakvom europskom Srbijom, od bunjevačkih Hrvata u Srbiji čine gubitnike. Izgubili su mnogo, a osobito sebe staviti u funkciju respektabilnog političkog i nacionalnog čimbenika. Vođe nisu mogle dočekati tako željno očekivano osvješćivanje. Međutim, kad smo na terenu racionalne politike morali bismo biti sposobni odreći se svake natruhe iracionalne vlasti, egoizma i nepotizma, te u većoj mjeri iskazivati putove koji povezuju hrvatsku manjinsku zajednicu s matičnim narodom u Hrvatskoj, a ostvarivanje svojih demokratskih prava tražiti u Beogradu. Istina je doduše, i to ne treba zaboraviti, da je osnovno i to da pozicija nacionalne manjine u nekoj državi ovisi prije svega o političkom uređenju te države, a tek u manjoj mjeri od potpore iz njene matične države.

Bunjevački Hrvati su proživljavali teške trenutke i u zloglasnom režimu SPS-a, a nažalost i poslije njega. Bunjevački Hrvati i dalje ostaju bez političkog subjektiviteta, a njima manipuliraju kako njeni političke vođe tako i beogradske stranke.

Želio bih čuti od naših političara kada će bunjevački Hrvati bolje živjeti? Neka nam DSHV osigura bolji život, radna mjesta, bolje zarade... Ta stranka samo traži potpise, potvrđivanje njihovih akcija i glasove na izborima i tu se završava njihova skrb o svom narodu. Iz ovoga slijedi kako je i sadašnja politika također režimska politika, a o tome koliki je udio bunjevačkih Hrvata u javnom, političkom i kulturnom životu Republike Srbije prosudite sami.

SLAVEN DULIĆ, BIVŠI POKRAJINSKI DUŽNOSNIK

Moramo artikulirati svoje prohtjeve

Zadana problematika se može promatrati iz dva kuta, odnosno preko dva profila ljudi: jednih koji žele i mogu vlastitim angažmanom doprinijeti hrvatskoj zajednici, i drugih koji u cijeloj priči vide osobnu korist. Prije petolistopadskih promjena teško je bilo naći čovjeka da se makar samo kandidira za izbore (išlo se na osobu), a sad se svi »guraju na liste«, znajući da će doći »njihov red«. Zapravo, sve

ovo znači da nema nikakve šanse za dobrovoljni rad, volontiranje ili entuzijazam (čast izuzecima).

U vremenu nakon 5. listopada mnogo je urađeno u hrvatskoj zajednici, pozitivnim zakonskim rješenjima su stvorene pretpostavke za sva područja od značaja za hrvatsku manjinsku zajednicu. Smatram da se ove mogućnosti ne koriste, i tu smo sami krivi. S druge strane, hrvatska manjinska zajednica u Srbiji treba imati artikulaciju svojih prohtjeva, koja je neovisna o Beogradu i Zagrebu, ali i Pešti i Sarajevu, Novom Sadu itd. Nisam siguran koliko se u tome uspijeva, mada smo u tome, povijesno gledano, uvijek bili odmjereni, pa smo valjda zato i opstali na ovim prostorima.

Proteklih 10 godina je iznjedrilo ljude koji se, u slavu manjinske zajednice, stalno bave poviješću. Šling prije 50 godina, ris prije 70, stari traktori, komunisti, dugački mantili itd. Ove projekte treba što manje financirati i okrenuti se suvremenim potrebama zajednice. Mislim da treba gledati u budućnost, pozornost staviti na obrazovanje na hrvatskom jeziku, veliki dio proračuna HNV-a treba ići u ovom pravcu. Smatram odličnim smjer kojim je krenuo novi HNV, s financijskom potporom roditeljima koji upisuju djecu u odjele na hrvatskom. Tu se i osvrćem unatrag, i pitam – kako je moguće da je više učenika bilo upisano prve godine postojanja hrvatskih odjela, nego li kasnije kada su postojali HNV, proračun i zakonom utvrđene nadležnosti? Odgovor je jednostavan. Te učenike i njihove roditelje nisu animirali proglasi, pamfleti, oglasi, naputci, nego rad tzv. malih ljudi na terenu koji nisu tražili nikakvu nadoknadu za svoj angažman. Da ne spominjem kako je jedna naša akademska udruga bila protiv odjela na hrvatskom jeziku.

Tako se i vraćam na početak priče i zaključujem kako nismo vodili dovoljno brige o toj prvoj skupini ljudi, kojima je dovoljna bila mala pažnja. Mnogi su smatrali kako je taj posao urađen sam od sebe, pa ga sad i nema tko uraditi. Ako ih još ima, te entuzijaste treba vratiti, čisto da nas ne bi ova druga skupina »pojela«. Deset godina je prošlo, što je bilo bilo je, treba se okrenuti budućnosti, da ne prođe i novih deset.

JOZA KOLAR, POČASNI PREDSJEDNIK HKPD-A »SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ« IZ BAČKOG BREGA

Dovedeni do prosjačkog štapa

Do samih promjena bila je izuzetno teška situacija i beznađe da se jednostavno nije znalo kako će se to završiti. Sjetimo se samo one velike inflacije. Kada su došle listopadske promjene, imali smo veliku nadu da će se stanje potpuno promijeniti,

kako u gospodarstvu, tako i u odnosima sa zajednicom. Na žalost, vremena su izuzetno teška, promjene se jako sporo dešavaju, a nama je svaki dan sve teže.

Listopadske promjene hrvatskoj manjinskoj zajednici nisu ništa bitno donijele, situacija se znatno pogoršala, osobito što se tiče ekonomskog stanja. Mogu reći kako smo mi, koji smo u gospodarstvu, dovedeni do prosjačkog štapa.

ANTONIJA ČOTA, PREDSJEDNICA HRVATSKOG DEMOKRATSKOG FORUMA – PREPORUKE IZ LEMEŠA

Nismo se najbolje snašli

Nakon 5. listopada dogodile su se velike promjene u našem društvu napose na polju demokratizacije. U odnosu na nacionalne zajednice donešeni su zakoni kojima je omogućena njihova bolja integracija u politički i kulturni život države i kojima je stvorena mogućnost korištenja određenih prava. Nacionalne zajednice su se različito snašle u ovoj situaciji. Što se hrvatske zajednice tiče, držim kako se u ovoj situaciji ne samo nije snašla, nego obujam realiziranja prava ide silaznom linijom. Tragovi koje profesionalno angažirani ljudi iz zajednice ostavljaju za sobom su blijedi,

a kompletna zajednica se sve više okreće provjerenim vrijednostima. Nacionalna priča je stavljena na razinu osobnih interesa i sve manje ljudi u njoj želi sudjelovati. Najbolji pokazatelj za to je upis u posebne popise birača. Ako Miloševiću režimu lijepimo etiketu nedemokracije i konzervatizma – onda upravo unutar zajednice imamo takav režim na djelu. Nisam sigurna koliko su Hrvati kao nacionalna zajednica prozvani i pozvani raspravljati pro-contra. Nisu nam potrebna prava utemeljena na osobnim odnosima s ovim ili onim režimom niti njihovo ostvarenje ovisno o pojedinačnoj volji predstavnika nekog političkog režima. Potrebni su nam zakoni i inzistiranje na njihovoj provedbi, a tu se baš nismo najbolje snašli.

ZVONKO TADIJAN, RAVNATELJ OŠ »IVAN GORAN KOVAČIĆ« I PREDSJEDNIK KPZH »ŠOKADIJA« IZ SONTE

Neuvjerljivi rezultati

Nakon demokratskih promjena 2000. godine svi smo pomislili kako je vrijeme koje nam baš nije bilo u najugodnijem sjećanju – zauvijek prošlo. Očekivali smo povratak u neke, po europskim i svjetskim mjerilima normalne tokove života. U početku je sve i nagovještavalo upravo to, pojavila se nova politika, eksponirali su se novi ljudi, iako su na sceni bili svih prethodnih godina. Nažalost, nada je bila živa samo do momenta ubojstva premijera *Zorana Đinđića*. Od tada se u mnogim segmentima vraćamo u

vrijeme za koje smo mislili kako je iza nas. Danas se jasno pokazuje tadašnji nedostatak jasne strategije i realne politike koja bi je mogla provesti. Dojam je kako smo ostali živjeti u nekom našem imaginarnom svijetu, prioritetima proglašavamo nešto što nikako

ne mogu biti prioriteta. Mislim da je prioritet svakog čovjeka normalan život, a svi ostali su nametnuti. Bojim se da se iza toga krije nešto drugo, da netko mašući nekim parolama zapravo skriva vrlo vješto tranzicijsko prisvajanje nekada društvene imovine, koja se odvija na ovim prostorima.

Upravo tu je naš najveći problem, jer tijekom ovih godina srednja klasa, koja je nositelj razvoja svakoga društva, kod nas je nestala, na jednoj strani stvoren je jedan manji broj ekstremnih bogataša, na drugom je veliki broj osiromašene populacije. Dogodilo nam se to da je veliki broj nekada respektabilnih gospodarstvenih sustava u procesu privatizacije jednostavno nestao, a za neke čak ne znamo ni tko je trenutačni vlasnik. U cijeloj priči mali čovjek se osjeća nemoćan, hvata nas apatija, a izlaznost na izbore to najbolje ilustrira. U takvim uvjetima bilježimo odlazak izvan granica države velikog broja mladih koji ne žele ostati u sredini u kojoj je dobra politička ili rodbinska veza puno bitnija od znanja i sposobnosti.

Bojim se da se u takvom ozračju hrvatska nacionalna zajednica na ovim prostorima samo osipala. Brojčano smo najviše nestajali u ratnim devedesetim godinama, no i u posljednjem desetljeću bilježimo daljnje smanjenje broja Hrvata, dijelom prouzročenog podjelom Bunjevaca, dijelom pojačanim odlascima ekonomske naravi, poglavito mlađeg dijela populacije. Imamo i izvjesnih problema vezanih uz dio elite koja vodi hrvatsku zajednicu i koja od toga prilično dobro živi. Krovna institucija Hrvata u Srbiji u prvih sedam godina svojega postojanja više se bavila sama sobom, nego ozbiljnim pitanjima iz života pripadnika naše zajednice. Umjesto ozbiljne potpore radu institucija kulture na terenu, koje su bile glavni promotori hrvatstva i naše pučke tradicije, naglasak je bačen na politiku, koja je bila dosta nejaka. Nitko se nije pozabavio niti činjenicom da u Beogradu imamo jako veliki broj Hrvata, no oni su nekako prikriveni, ne žele se javno očitovati, premalo je intelektualaca angažirano u hrvatskoj zajednici. Pozitivno je to što smo jasno i glasno pokazali kako smo prisutni na ovim prostorima. Rezultati na poljima obrazovanja, informiranja i službene uporabe naših obilježja prilično su neuvjerljivi, a naš daleko najveći poraz bilo je neuspjelo formiranje posebnog biračkog popisa.

Za djelovanje u lokalnu vrlo je bitan broj pripadnika naše zajednice. No, prije odnosa lokalne zajednice prema nama, moramo se osvrnuti na odnos nas samih prema nama. Onog momenta kad smo počeli s osnivanjem institucija s hrvatskom odrednicom prvi otpor pojavio se među nama samima. Dobar dio pripadnika naše zajednice nikako nije htio prihvatiti nacionalnu odrednicu. To se reflektiralo i na mjesnu, a još više na općinsku vlast. Razumljivo, općina će se prema nama odnositi onako kako se mi odnosimo sami prema sebi. Ukoliko bi bar sedamdesetak postotaka sončanskih Hrvata stalo iza svoje institucije, promijenio bi se i odnos općine prema njoj.

ANTUN ŠPANOVIĆ, NEKADAŠNJI ČLAN LIGE SOCIJALDEMOKRATA VOJVODINE

Pozitivna kretanja

Za razdoblje 90-ih godina i vrijeme vladavine režima *Slobodana Miloševića* može se reći kako je to jedan od najtežih perioda u povijesti srijemskih Hrvata. Popisi stanovništva jasno nam govore kako je prisilno iz Srijema iseljeno 20.000 Hrvata i još 10.000 Hrvata koji su živjeli na području Beograda, Novog Beograda, Zemuna. Dramatičan pad broja Hrvata u Srijemu vidi se i u čežnji iseljenih za rodnim Srijemom, u organiziranju mnogih udruga iseljenika diljem Hrvatske, od kojih

mnoge nose imena mjesta u kojima su njihovi članovi živjeli.

Pod pritiskom Miloševićevog režima i nacionalističkih stranaka Hrvati su u Demokratskoj opoziciji Srbije vidjeli mogućnost opstanka na vjekovnim ognjištima, što se u zbivanjima u listopadu 2000. godine i dogodilo. Veći broj građana, pripadnika manjina, tada je izabrano na razne općinske dužnosti. Kao dugogodišnji član Lige socijaldemokrata Vojvodine bio sam predstavnik DOS-a za našu mjesnu zajednicu te smo svi skupa organizirali prosvjede nakon nepriznavanja izbornih rezultata. Svi smo tada shvatili, a posebice nacionalne manjine, da je naš opstanak u Srbiji, odnosno Vojvodini, upitan ako se ne organiziramo i ako dopustimo ostatak Miloševićeva režima na vlasti. Nakon priznavanja izbornih rezultata i dolaska DOS-a na vlast pripadnici nacionalnih manjina su izabrani u razne općinske institucije. Kako demokracija nije konačan proces i kod nas se još može dosta uraditi po pitanju prava nacionalnih manjina, ali nakon 2000. godine prisutna su pozitivna kretanja. Vraćanje Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici, organiziranje stranke s hrvatskim predznakom te uvođenje hrvatskog jezika u škole su promjene koje se nisu mogle niti zamisliti za vrijeme Slobodana Miloševića. Sve ovo je ostvareno zahvaljujući demokratskim promjenama nastalim u listopadu 2000. godine kojima su Hrvati, uz ostale građane, dali svoj doprinos.

Razgovarali: Zlatko Gorjanac, Zvonko Sarić, Zvonimir Pelajić, Dario Španović, Ivan Andrašić i Jasminka Dulić

MR. SC. SANDRA CVIKIĆ, INSTITUT DRUŠTVENIH ZNANOSTI IVO PILAR, PODRUČNI CENTAR VUKOVAR

Hrvati u Srbiji su predmet potpore, a ne ravnopravni i samostalni akteri

Razgovor vodio: Zlatko Žužić

Ono što držim iznimno važnim jest umrežavanje i surađivanje hrvatskih znanstvenika oko tema koje su bitne za hrvatski narod u Hrvatskoj i izvan nje * Akademska zajednica u Hrvatskoj svakako može doprinijeti boljem razumijevanju položaja i prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji danas i u suradnji s hrvatskim vlastima može definirati politike potpore koje će učinkovito pružiti potporu koju hrvatski narod treba

Na drugom Međunarodnom interdisciplinarnom znanstvenom skupu »Croatia Austro-Hungarica«, održanom u rujnu ove godine u Hrvatskom povijesnom institutu u Beču, o najnovijim istraživanjima i znanstvenim spoznajama izlagali su eminentni znanstvenici iz Hrvatske, Austrije i Mađarske, među

njima i mr. sc. *Sandra Cvikić* iz Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, Područnog centra Vukovar.

Njezin rad »Položaj i ostvarenja prava Hrvata kao nacionalne manjine u Republici Srbiji danas«, u kojem je obradila položaj i ostvarena prava Hrvata kao nacionalne manjine u Republici Srbiji kroz specifično ishodište sociološke analize kojom se pro-

blematizira zakonodavni okvir u zadnjih 20 godina, pobudio je zanimanje sudionika, što je i potvrdila kasnija rasprava.

S mr. sc. Sandrom Cvikić, tajnicom Organizacijskog odbora Međunarodnog interdisciplinarnog znanstvenog skupa »Croatia Austro-Hungarica«, razgovarali smo o ovogodišnjem znanstvenom skupu koji se bavio hrvatskim tragovima na panonskom prostoru te položaju i ostvarenim pravima Hrvata kao nacionalne manjine u Republici Srbiji.

HR: Tajnica ste ovogodišnjeg, drugog po redu Međunarodnog interdisciplinarnog znanstvenog skupa »Croatia Austro-Hungarica« održanog u Hrvatskom povijesnom institutu u Beču. Kakvi su vaši dojmovi sa skupa, jeste li zadovoljni?

Ovogodišnji, drugi po redu međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup bio je po mojoj skromnoj procjeni vrlo uspješan i to iz dva razloga. Prvo, ostvario je kontinuitet i okupio znanstvenike diljem Europe koji potvrđuju da je problematika Hrvata izvan Hrvatske još

uvijek relevantna znanstvena tema istraživanja. Drugo, skup je plodonosnim radom i suradnjom znanstvenika nastavio na konstruktivan način kvalitativnu nadogradnju dosadašnjih spoznaja o hrvatskim zajednicama koje su živjele i radile izvan granica svoje domovine. Sve to će rezultirati objavom zbornika radova koji postaje izvorom novih spoznaja za sljedeće generacije znanstvenika, koji će istraživati daleku i blisku prošlost, kao i suvremena društvena gibanja hrvatskih zajednica izvan Hrvatske. Međutim, ono što držim iznimno važnim jest umrežavanje i surađivanje hrvatskih znanstvenika oko tema koje su bitne za hrvatski narod u Hrvatskoj i izvan nje.

HR: Na skupu ste održali predavanje na temu »Položaj i ostvarena prava Hrvata kao nacionalne manjine u Republici Srbiji danas«, u kojem ste obradili položaj i ostvarena prava Hrvata kao nacionalne manjine u Republici Srbiji kroz specifično ishodište sociološke analize kojom se problematizira zakonodavni okvir u zadnjih

20 godina. Kako komentirate činjenicu da je vaše predavanje pobudilo zanimljivu raspravu na skupu?

Možda je razlog tomu činjenica da smo kao ljudi više vezani uz probleme i teme koje su prisutne u našim životima sada od onih koje smo naslijedili od prije. Vjerujem da je tomu razlog i bliska prošlost koja je ostavila bolne tragove nakon srpske agresije i rata u Hrvatskoj. A možda je i razlog tomu činjenica da smo povezani sa svojom hrvatskom zajednicom u Vojvodini, odnosno Republici Srbiji, više nego što smo mislili – što je zapravo dobro, jer probleme koje oni osjećaju i kroz koje prolaze priznajemo i mi koji se nalazimo u matičnoj državi. Do koje razine i kako im možemo pomoći – to je drugo pitanje, ali vjerujem da akademska zajednica u Hrvatskoj svakako može doprinijeti boljem razumijevanju položaja i prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji danas i da u suradnji s hrvatskim vlastima može definirati politike potpore koje će učinkovito pružiti potporu koju hrvatski narod treba. Moj rad je samo jedna kap u moru onoga što su dosada znanstvenici u Hrvatskoj istražili kako bi

Hrvatima u Srbiji pružili potporu u očuvanju i izgradnji njihova nacionalnoga identiteta nakon pada Miloševićeva režima.

HR: Kakva je srpska službena manjinska politika prema Hrvatima i koliko je ona utjecala na pozitivne društvene procese integracije Hrvata u novo srpsko društvo?

Moje istraživanje za rad koji sam izlagala na skupu nalazi se u okvirima dokumenata koji su nastali u periodu 2002.-2009. godine – njih 11 i djelomično se oslanja na popis onih koje je *Tomislav Žigmanov* objavio u svojoj knjizi »Hrvati u Vojvodini danas«, a u kojoj navodi 46 izvješća za period 1993.-2001. godine. Jedanaest dokumenata koje sam koristila i kojima sam imala pristupa su zapravo izvješća državnih institucija i nevladinih

organizacija koje su bile zadužene za praćenje ostvarivanja prava i položaja, kao i kršenje ljudskih prava nacionalnih manjina u Republici Srbiji. Ta izvješća, dakako, u sebi sadrže procjenu ostvarenih prava Hrvata kao nacionalne manjine u Srbiji temeljem zakonodavnog okvira koji za manjine postoji danas. Premda zakonodavni okvir podliježe ustavnim odredbama i međunarodnim ugovorima koje je Republika Srbija potpisala te kao takav osigurava ostvarivanje manjinskih i ljudskih prava svih nacionalnih manjina u Srbiji, njegova primjena u praksi, osobito na regionalnoj i lokalnoj razini, nije zadovoljavajuća i učinkovita. To potvrđuju ta izvješća. Hrvatsko pitanje i dobivanje statusa »nacionalne manjine«, koje se ostvarilo tek 2002. godine, ukazuje da je cjelokupan proces integracije Hrvata u novo srpsko društvo za državne vlasti zapravo jedan »neoliberalni projekt« s promjenjivim gravitacijskim središtem individualnih i općih interesa. Kao svaki politički projekt, tako i ovaj, podliježe interesno definiranim ciljevima suvremene srbijanske političke scene u kojoj se hrvatske društvene i političke elite ne mogu profilirati kao ravnopravni partner u raspravi o položaju i pravima Hrvata kao nacionalne manjine danas. Sve

to, dakako, umnogome utječe na društvene procese (re)integracije hrvatske zajednice kao »nove nacionalne manjine« u moderno srpsko društvo.

HR: Koji su funkcionalni elementi procesa (re)integracije Hrvata kao nove nacionalne manjine u Republici Srbiji?

Kako se u mreži uredbi, zakona i propisa kojima se određuju prava i funkcioniranje manjinskih zajednica u Srbiji zapravo najlakše i najčešće profiliraju »politički i manjinski poduzetnici«, koji uz pomoć srbijanskih vlasti ne provode politiku jednakosti i dostupnosti prema svim građanima te u većini slučajeva favoriziraju jedne naspram drugih, zapravo nije omogućena funkcionalna društvena (re)integracija hrvatske nacionalne manjine na razini suživota, oprosta i povjerenja kao pozitivnih čimbenika manjinske politike. Stoga ne čudi da su funkcionalni elementi (a) (re)integracije, (b) dezintegracije i (c) koegzistencije hrvatske nacionalne manjine umnogome obilježeni njihovom implementacijom »odozgo« putem zakonodavnog, društveno-gospodarskog, administrativno-upravnog i društveno-političkog okvira; i »odozdo« u okviru same hrvatske zajednice na razini njenih organizacijskih jedinica. Ne iznenađuje

stoga da se kao izravna posljedica dugoga procesa (re)integracije nove nacionalne manjine izdvaja ograničena sposobnost hrvatskih upravljačkih društveno-političkih i gospodarskih elita da učinkovito upravljaju razvojem utemeljenom na strateškom konsenzusu i realnom programu revitalizacije hrvatske zajednice u Srbiji.

HR: Republika Srbija još uvijek nije točno definirala tko su nacionalne manjine, kao subjekt. Ustav Republike Srbije iz 2006. godine ne sadrži definiciju nacionalne manjine, samo se u njegovoj preambuli navodi da građani Srbije donose Ustav, polazeći, pokraj ostalog, od »državne tradicije srpskog naroda i ravnopravnosti svih građana i etničkih zajednica u Srbiji«?

Osim Ustava iz 2006. godine i preambule koju ste citirali, u Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, iz veljače 2002. godine, u članku 2 točki 1 piše da se »nacionalnom manjinom u pravnom poretku može smatrati svaka grupa državljana koja je po brojnosti dovoljno reprezentativna, iako predstavlja manjinu, koja pripada nekoj od grupa stanovništva koje su u dugotrajnoj i čvrstoj vezi s teritorijem države, koja posjeduje obilježja kao što su jezik, kultura, nacionalna i etnička pripadnost, podrijetlo ili vjeroispovijest po kojima se razlikuje od većine stanovništva i čiji se pripadnici odlikuju brigom da zajedno održavaju svoj zajednički identitet, uključujući kulturu, tradiciju, jezik ili religiju«.

Dakle, ambivalentnost srpske države da jasno oblikuje manjinski zakon upravo je ponajviše vidljiva u posljedicama koje ostavlja na proces (re)integracije Hrvata kao nove nacionalne manjine. Ako se mjerodavnim uzme procjena samih Hrvata o učinkovitosti pružene potpore i ostvarenih prava (što potvrđuju već spomenuta izvješća), gdje je ocijenjeno da je sam sustav bio neprimjeren (pravna pomoć, informiranje, psihička pomoć, materijalna potpora itd.), a drža-

Istraživanja o hrvatskom nacionalnom identitetu

Mr. sc. Sandra Cvikić rođena je u Vukovaru, a od 2008. godine zaposlena je u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Vukovar, kao stručna suradnica u sustavu znanosti. Dvopredmetni studij engleske književnosti i sociologije završila je u Kanadi, na University of Western Ontario. Interdisciplinarni magisterij Suvremenih europskih studija na Sussex University u Velikoj Britaniji završila je kao stipendistica Ministarstva europskih integracija Republike Hrvatske te Vlade Kraljevine Britanije i Sjeverne Irske. Temeljem suvremenih socioloških teorija modernizacije, u okviru svoga magistrarskoga rada istražila je pojavu nacionalizma i stvaranje hrvatskoga nacionalnoga identiteta iz sociološko-povijesne perspektive na primjeru grada Vukovara. Trenutačno, pri Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, radi na disertaciji koja također problematizira pitanje hrvatskoga nacionalnoga identiteta, nacionalizma i društvenih uzroka nasilja u Vukovaru 1991. godine.

va nije bila u stanju točno definirati tko su nacionalne manjine (kao subjekt) uopće, onda je sasvim opravdano tvrditi da je njihova transformacija – od etničke skupine u novu nacionalnu manjinu – umnogome obilježena ovisnošću o državnim financijama. Stoga je vidljivo da je proces autonomnog oblikovanja novog hrvatskog nacionalnog identiteta bio izvan domašaja redukcija formalnog poretka te kao takav nije dovoljno ojačao i formirao se u ravnopravne i samostojeće kompetentne i odgovorne razvojne strukture srbijanskog društva. (Re)integracija Hrvata kao nove nacionalne manjine, nažalost, taj proces izgradnje glavnih identitetskih predložaka nije preusmjerila od samoidentifikacije »žrtve« u aktivnog »hrvatskog« građanina koji je uspješno (re)integriran u suvremeno srbijansko društvo. Sve to ukazuje na činjenicu da su Hrvati danas desubjektivizirani korisnici političkog i zakonodavnog okvira manjinskih prava u Srbiji te su i dalje predmet i cilj potpore, ali nisu, s obzirom na konstrukcijska ograničenja novonastale društveno-političke stvarnosti manjinskog suživota sa Srbima, ravnopravni i samostalni akteri u izgradnji i očuvanju svoje zajednice.

HR: Znači li to da je takva politika dovela do političke apstinencije i hrvatskog nacionalnog razdora?

Naravno, jer reintegracija Hrvata kao nove nacionalne manjine ima dezintegrirajući efekt na hrvatsku zajednicu u Srbiji koju država tretira kao društvenu poteškoću i nedaću, ekonomski i normativno prilagođenu za političko »torbarenje sućuti« (kako to definira Rogić) u vladinim institucijama potpuno lišene organske društvene povezanosti i samoorganiziranosti. Pod utjecajem novih barbarizirajućih društvenih odnosa u okrilju neoliberalne srpske političke demokracije i poduzetničke rekonstrukcije sposobnosti i inicijativa, politički i pravni okvir manjinskih prava dodatno radikalizira prerazdiobu financijske potpore. Prerazdioba nije društveno socijalno pravedna jer homogenizacija hrvatske zajednice kao subkultura »narodnjačkog« tipa sada na razini individualnih političkih/materijalnih/društvenih interesa kroz nacionalne politike osiguranja zaštite manjinskih prava pogoduje razvoju politički interesno obojenih društvenih skupina vlasti – »manjinskih poduzetnika«. Ranjiva hrvatska populacija uhvaćena u unutrašnju mrežu kolonizacije kojom se parazitski hrane srpske upravljačke strukture – moralno, financijski i razvojno se zlorabi, jer su obrasci i model nacionalnog pomirenja, suživota i razvoja naposljetku doveli do političke apstinencije i hrvatskog nacionalnog razdora.

HR: Na što ukazuje društvena kohezija hrvatske zajednice u Srbiji u okviru takvih pretpostavki?

Društvena kohezija hrvatske zajednice u okviru takvih pretpostavki ukazuje na suprotne, odnosno divergentne suvremene procese socijalne integracije kao posljedicu (re)integracije koju karakterizira prema Sergejevu: (a) teritorijaliziranost; (b) fragmentiranost pojedinačnih elemenata vezivanja – zajedničko podrijetlo, jezik, kultura, povijest; (c) segmentiranost, djelomičnost i specifičnost integracijskih procesa; (d) fragmentiranost i parcijalnost prekograničnih i međunarodnih elemenata globalnih integracijskih odnosa; te (e) izraženost kolektiviziranih nasuprot individualiziranih simboličkih integracijskih odnosa. Funkcionalne razine integracije pojedinca pojavljuju se stoga u nizu fragmentiranih uloga od kojih gotovo ni jedna nije vezana uz sve češće funkcioniranje suvremenog čovjeka kao »stanovnika svijeta«, nego je vidljiva u okviru klasičnih pojmova teritorijalne društvene integracije. Kao relikv prošlosti i izravna posljedica (re)integracije Hrvata kao nove nacionalne manjine ta pojava utječe na proces suvremene socijalne integracije i društvenu koheziju hrvatske zajednice u okviru koje se pojedinac ne definira na razini funkcionalnosti, kompe-

tentnosti, učinkovitosti i kreditibiliteta.

HR: I za kraj molim vas za komentar činjenice da Republika Srbija još uvijek ne želi participiranje hrvatske nacionalne manjine u svom parlamentu, a poznato je da u Hrvatskom saboru predstavnici srpske nacionalne manjine imaju zagarantirana tri predstavnička mjesta, dok Slobodan Uzelac obnaša i dužnost potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske?

Mislim da ta činjenica upravo govori o raskoraku između onoga što bi srbijanske vlasti trebale provoditi temeljem zakonodavnog okvira o ostvarivanju prava nacionalnih manjina u Republici Srbiji i onoga što provode u praksi. Ali ne treba se zamarati tom činjenicom, jer vrijeme koje dolazi pruža dovoljno prostora za pozitivnu afirmaciju umreženih društveno-političkih i kulturnih institucija hrvatske zajednice, koja uz potporu i pomoć matične države svakako može učvrstiti svoj položaj i osigurati provedbu zakonodavnog okvira na lokalnim razinama i u sredinama gdje živi veliki broj Hrvata. Osobno mislim da samo predanim i ustrajnim radom čvrsto umreženih i ujedinjenih društvenih struktura, hrvatska zajednica može ostvariti svoj puni potencijal i izboriti se za ravnopravan položaj i status u Republici Srbiji.

JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica 2010.

HRVATI U VOJVODINI DESET GODINA NAKON LISTOPADSKOG PREVRATA (II. DIO)

Tranzicija u Srbiji i posljedice po Hrvate u Vojvodini

Nitko u Srbiji još uvijek nije odgovarao ni za jedan zločin koji je učinjen devedesetih godina XX. stoljeća a čije žrtve su bili Hrvati

Piše: Tomislav Žigmanov

motiviranog nasilja i istovrsnih zločina nakon 2000.

BEZ SUOČAVANJA S PROŠLOŠĆU

Tim prije je u slučaju Srbije navedeno od značaja, jer je ona u proces demokratske tranzicije ušla s najvećim zalogom iz nedavne prošlosti – brojnim zločinima koji su počinjeni u njezino ime. Naime, političko vodstvo Srbije izravno je odgovorno za iniciranje i pokretanje ratova koji su vođeni u prvoj polovici i koncem devedesetih godina XX. stoljeća u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini te Kosovu, u kojima su se dogodili najveći zločini u Europi nakon Drugog svjetskog rata. Bilo je i masovnog kršenja ljudskih prava i na unutarnjem planu. Pa ipak, u Srbiji se nije dogodio proces suočavanja s prošlošću, premda su za vrijeme Đinđićeve vladavine učinjeni prvi koraci (npr. utemeljena je Komisija za istinu i pomirenje, čiji član je bio i jedan pripadnik hrvatske zajednice), ali se kasnije sve to posve izjalovilo. Vrijedi slično i za kazneno procesuiranje prijestupa i prevara u procesu privatizacije društvenih poduzeća u Srbiji.

Od naznačenog procesa suočavanja s prošlošću Hrvati u Srbiji nisu imali nikakav benefit – nitko u Srbiji još uvijek nije odgovarao ni za jedan zločin koji je učinjen devedesetih godina XX. stoljeća a čije žrtve su bili Hrvati. S druge strane, pitanje sudbine Hrvata koji su izbjegli u Republiku Hrvatsku, prije svega iz Srijema i jugozapadne Bačke – njihov broj nevladine organi-

zacije procjenjuju na oko 40.000 – i njihova eventualna povratka u Vojvodinu, bio je samo jednom predmet interesa ovdašnjih vlasti: Skupština AP Vojvodine izdala je 2004. Deklaraciju o pozivanju na povratak svih građana Vojvodine koji su bili primorani napustiti Vojvodinu u periodu od 1990. do 2000. godine. Međutim, ovaj dokument nije pratila niti jedna pozitivna mjera, u smislu stvaranja određenih programa za povratak. U medijskom tematiziranju, pak, hrvatskih žrtava u Vojvodini, što je aktualizirano u nekoliko navrata tijekom suđenja predsjedniku Srpske radikalne stranke *Vojislavu Šešelju*, dominiralo je nijekanje – vladali su narativi kako u Vojvodini nije bilo zločina nad Hrvatima, da su Hrvati slobodno mijenjali svoje kuće, pri čemu su bili i u povoljnijem položaju, budući da su mijenjali za veća imanja Srba iz Hrvatske, itd.

TRANZICIJA I POSLJEDICE PO HRVATE

Pa ipak, ne može se reći da demokratska tranzicija nije donijela i pozitivne posljedice po srbijansko društvo u cjelini. Prvo, navodimo činjenicu otklona od nasilnih metoda, prije svega ratnih, u rješavanju problema sa susjednim državama. Također, na unutarnjem planu imamo smanjenje stupnja represivnih mjera, kao i, u stanovitoj mjeri, depolitizaciju policije, što je rezultiralo i povećanjem prostora slobode kod Hrvata u Vojvodini. S druge strane, u odnosima s državama koje su nastale iz Jugoslavije, nastojalo se ne stvarati napetosti

već su prevladavali naponi da se oni normaliziraju. Istina, odnosi s Hrvatskom, zbog složenosti hrvatsko-srpskih odnosa, nisu uvijek bili na tako proklamiranoj razini (npr. situacija nakon što je Hrvatska priznala Kosovo ili aktualizacija Hrvatske tužbe za genocid).

Kada je riječ o prelasku srbijanskog gospodarstva u kapitalizam, treba reći kako je privatizacija društvenih poduzeća imala brojne slabosti i propuste, koji su znali skončavati u privatizacijskoj pljački, što se posljedično negativno odrazilo na povećanje broja nezaposlenih i daljnje osiromašenje pojedinih slojeva društva. U tom kontekstu, kao ne nevažnu činjenicu navodimo da je broj ovdašnjih Hrvata koji su privatizirali neko od poduzeća neznatan! Također navodimo da su u značajnom broju sela u kojima pretežito žive Hrvati poljoprivredni kombinati neuspješno privatizirani (Mala Bosna, Bikovo, Tavankut, Sonta, Plavna, Vajska). Ujedno, oni nisu imali gotovo nikakve benefite od tajkuna iz Hrvatske koji su kupovali srbijanska poduzeća, budući da nisu u većem omjeru u njima zapošljavani. Ovdje treba navesti i činjenicu negativnih posljedica novih ekonomskih politika i mjera u poljoprivredi, prije svega one u ratarskoj i stočarskoj proizvodnji, na mala i staračka seoska gazdinstva, jer su one u značajnom pridonijele osiromašenju seoskog stanovništva, među kojima je jedan ne mali broj i Hrvata. U tom smislu, za većinu Hrvata u Vojvodini možemo reći da su gubitnici tranzicije.

Značajni institucionalni pomaci, dio prava samo na papiru

Hrvati su nakon 2000. godine dobili status nacionalne manjine, osnovano je Hrvatsko nacionalno vijeće, zajednica je dobila profesionalne institucije u informiranju i kulturi * U budućnosti zajednica treba raditi na stvaranju elite koja će odgovoriti novim izazovima

Hrvatska zajednica u Srbiji imala je značajne koristi od petolistopadskih promjena, kojima je dala svoj skroman doprinos, no to je još uvijek daleko od željene razine u ostvarivanju prava, ocijenjeno je na okruglom stolu »Hrvati u Vojvodini deset godina nakon sloma režima Slobodana Miloševića« održanom u utorak, 5. listopada, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća u organizaciji Hrvatskog akademskog društva i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Uvodničar Tomislav Žigmanov je istaknuo kako u cilju unapređenja položaja hrvatska zajednica treba raditi na razvitku svojih institucija, povećanju obujma i kvalitete ostvarivanja manjinskih prava, osnaživanju edukacije u svim segmentima – od političkog, informativnog do kulturnog, kao i otvaranju komunikacije s pripadnicima hrvatske zajednice.

Dužo Runje iz Hrvatskog akademskog društva je ocijenio kako su očekivanja od demokratskih promjena bila veća. »Naša su nadanja bila veća od onoga

što je bilo učinjeno, moguće je da je atentat na premijera Zorana Đinđića spriječio da se razvije klica koja je bila sasvim sigurno dana. Svakako treba biti jasniji u definiranju interesa i efikasniji kako bi 5. listopada postao 6. listopada«, kazao je Runje dodavši, kako su ovakvi skupovi potrebni da bi se sagledali različiti stavovi pripadnika zajednice.

ZAKONI SE MORAJU PRIMJENJIVATI

Šef novosadskog ureda Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji Pavel Domonji je istaknuo kako su nakon 5. listopada učinjeni stanoviti pomaci i na normativnom i institucionalnom planu u stvaranju hrvatske manjinske infrastrukture. No, kako je dodao, nije dovoljno samo donositi dobre zakone, već ih treba i dobro primjenjivati.

»U toj primjeni treba pokazivati daleko veći stupanj privrženosti dobrim demokratskim običajima i vladavini prava, nego što je to kod nas slučaj. Veoma je dobro i kada se stvaraju nove institucije. One zahtijevaju potporu, a ne opstrukciju. Najveći problemi su na planu praktične politike, na razini na kojoj se ustavna načela prevode u konkretna rješenja i gdje se sudaraju s interesima i ambicijama političkih aktera«, rekao je Domonji.

Ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« Ivan Karan je upozorio kako bi eventualna privatizacija manjinskih medija dovela do njihova gašenja. »Manjinski mediji ne mogu opstati na tržištu, moraju imati pomoć države i smatram da njihovi osnivači i dalje trebaju biti nacionalna vijeća nacionalnih manjina«, rekao je

Karan dodavši, kako je za razvitak hrvatske zajednice potrebno u njezine institucije uključiti i Hrvate iz sredina kao što su Novi Sad i Beograd.

Član Hrvatskog akademskog društva Josip Stipić je istaknuo kako je nužno prilagođavanje organizacijske strukture novim potrebama, navevši nužnim uključivanje svih Hrvata u rad zajednice, bez obzira na njihovo političko opredjeljenje. »Nužno je stvoriti ravan u kojoj će sudjelovati i drugi, da imamo čak i neku organizacijsku jedinicu koja bi bila instrukcioni potencijal našim postojećim političkim strukturama. To nam je potrebno u vremenu koje dolazi jer je Hrvata sve manje, bilo da je u pitanju politička ili kulturna aktivnost«, rekao je Josip Stipić.

UKLJUČITI SE U IZRADU STRATEGIJE

Generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici Ljerka Alajbeg je rekla kako će Hrvatska i dalje skrbiti o životu Hrvata izvan domovine, u čemu

Kalman Kuntić: Strah od racionalizacije

Pomoćnik u Pokrajinskom tajništvu za informacije Kalman Kuntić je u vrijeme petolistopadskih promjena bio glavni tajnik Hrvatskog narodnog saveza i kandidat za zastupnika u pokrajinskom parlamentu.

»U to kritično vrijeme su me držali strah i nada«, prisjeća se Kuntić. »Strah je bio i osobni, jer svi mi koji smo na bilo koji način bili involvirani u te događaje prije 5. listopada, osjećali smo neku vrst izravnog ili neizravnog pritiska. To je bio osobni, egzistencijalni strah, ali je postojao i strah od toga da nećemo uspjeti i ovoga puta srušiti režim Slobodana Miloševića. Ipak, postojala je i nada da će, nakon pada tog režima za koji smo vjerovali da će se dogoditi tada, stvari krenuti na bolje. Danas, deset godina kasnije, ostao je strah, koji više nije egzistencijalni, ali jest bojazan da smo negdje zalutali, da se dosta toga u što smo vjerovali da hoće, nije ostvarilo. Postoji i izvjestan osjećaj iznevjerenosti i nesposobnosti da značajno reformiramo društvo, bilo da smo predstavljali samo mali dio vlasti nakon 2000. ili bili njezini značajni akteri.

Kada je riječ o kolektivnim pravima Hrvata, dogodili su se značajni pomaci. Od toga da su Hrvati 2000. godine bili samo dio statistike u popisu, do toga da smo sada priznata manjina te da imamo nacionalno vijeće, zajednica je dobila profesionalne institucije u informiranju i kulturi. Glede individualnih prava, osjećamo se daleko sigurnije i straha za fizički opstanak više nema, ali postoji strah da ćemo živjeti u društvu koje je notorno siromašno, što bi se moglo odraziti i na smanjivanje kolektivnih prava. Ne iz razloga što će to netko htjeti provoditi kao ideologiju, već kao način smanjivanja, odnosno racionalizacije troškova, jer je manjinska politika skupa.«

poseban značaj ima prijedlog Strategije o Hrvatima izvan Hrvatske, koja je trenutačno u izradi. »Glede strategije, krajnje je vrijeme da se organizira javna rasprava. Iz ove zajednice trebaju sada krenuti konkretni i argumentirani prijedlozi i primjedbe gdje će se tražiti da se strategija s time prilagodi. A tom strategijom je predviđeno

je konzulica dodavši, kako se reciprocitet u pravima Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj treba definirati u konkretnim zakonskim i podzakonskim rješenjima.

Konzulica Ljerka Alajbeg je preporučila da na unapređenju svojega položaja hrvatska zajednica treba surađivati s drugim nacionalnim manjinama, te da na tom putu svi akteri trebaju nad-

Republike Hrvatske u Beogradu je istaknuo kako HNV treba postati krovna institucija svih Hrvata u državi, te da s tim u svezi treba nastaviti rad na formiranju posebnog biračkog popisa.

»Prema procjenama, kada bi Hrvati bili složni mogli bi imati tri predstavnika u srbijanskom parlamentu, što bi onda ohrabrilo Hrvate u Srijemu ili užoj Srbiji da očituju svoju nacionalnu pripadnost. U tom smislu, mislim da bi trebalo da se iznjedri potencijal koji bi već na idućim izborima mogao zastupati interese hrvatske nacionalne manjine«, rekao je Filip Damjanović.

SRIJEMSKI HRVATI TREBAJU JAČU POTPORU

Zamjenik pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne zajednice *Mato Groznica* je istaknuo kako su događaji iz 90-ih godina prošloga stoljeća za posljedicu imali autogetoizaciju Hrvata u Srijemu, te da im je u nadvladavanju toga problema potrebna jača potpora institucija. »Buduće djelovanje hrvatskih institucija u Vojvodini treba se više osjetiti izvan Subotice. Jer

ne možemo iste modele u ostvarivanju prava primjenjivati u Srijemu kao u Subotici. Treba više raditi na integraciji zajednice, napraviti strategiju koja bi bila primjenjiva na određenom lokalnom podneblju«, upozorio je *Mato Groznica* naglasivši, kako je nužno raditi i na stvaranju intelektualne elite, jer je to, kako je dodao, jedini način da institucije zajednice budu učinkovite u očuvanju identiteta.

Preč. *Marko Kljajić* iz Surčina kaže kako su prilike u kojima srijemski Hrvati žive, iako je 5. listopada donio pozitivne promjene u društvu, daleko od idealnih. »Neki problemi su i dalje prisutni, poput diskriminacije pri zapošljavanju ne samo u javnim, nego i u privatnim poduzećima. Ima i poteškoća i u školama, roditelji se ne usuđuju prijaviti dijete na sate katoličkog vjeronauka. Općenito promatrano, narod u ovoj zemlji živi teško i situacija je depresivna, a aktualne političke prilike mi ne ulijevaju mnogo nade u bolje«, kaže vlč. *Marko Kljajić* dodajući kako nije optimist, ali ni pesimist, već »grubi realista«.

Davor Bašić Palković

Zajednica treba raditi na razvijanju svojih institucija

tijelo u kojem će biti zastupljeni i Hrvati izvan domovine koji će moći sudjelovati u kreiranju hrvatske interne politike«, rekla

vladati osobne interese, radeći u korist cijele zajednice.

Ministar savjetnik *Filip Damjanović* iz Veleposlanstva

MOGUĆNOSTI POKRETANJA RADIJSKOG PROGRAMA NA HRVATSKOM JEZIKU NA RADIO NOVOM SADU

Provođenje nacionalnih prava ne može se odgađati

Predsjednik HNV-a *Slaven Bačić* i član IO HNV-a zadužen za informiranje *Dužo Runje* 29. rujna su u Novom Sadu razgovarali s vršiteljem dužnosti ravnatelja Radio Novog Sada *Józsefom Klemmom* o mogućnostima ostvarenja informiranja na hrvatskom jeziku na pokrajinskom radijskom servisu. Tijekom razgovora izneseno je očekivanje da će potporu tomu projektu dati Pokrajinsko tajništvo za informiranje te da bi kadrovski i organizacijski nositelj toga posla mogla biti redakcija na hrvatskom jeziku RTV-a. Član IO HNV-a za informiranje te pokrajinski zastupnik *Dužo Runje* kazao je za hrvatski program Radio Subotice kako postoji konkretan plan za pokretanje programa na hrvatskom jeziku.

»Prihvaćeno je da se pokuša napraviti prvi korak s jednom polusatnom kolažnom emisijom jednom tjedno. U međuvremenu bi se sagledalo koliko će sve to koštati i pokušati kontaktirati Vladu Vojvodine kako bi financijski poduprla ovaj program. To bi bilo rješenje do kraja ove godine, a nakon toga bismo pravili konkretne planove u odnosu na realnu situaciju«, rekao je *Runje*. Na planiranom sastanku s članovima Vlade Vojvodine detaljno će biti dogovoreni uvjeti financiranja, tko će proizvoditi program i koliko ljudi će na njemu raditi, kaže *Dužo Runje*.

Imajući u vidu potrebu vojvodanskog medijskog servisa za racio-

nalizacijom, najavljeni program na hrvatskom jeziku bi trebao započeti upravo nakon preraspodjele radnih mjesta u ovoj kući, kazao je za Radio Suboticu predsjednik HNV-a dr. *Slaven Bačić*. On ističe kako se provođenje nacionalnih prava ne može odgađati.

»Ako čekamo pravi trenutak za pokretanje ovoga programa, on tako nikada neće doći. Ovo se pitanje mora pokrenuti, jer se ovdje radi o ostvarivanju naših manjinskih prava«, rekao je *Bačić*.

Sa stajališta financiranja, još je jedna stavka koja se u ovom projektu mora rješavati, kaže *Bačić*. »Potrebno je naći odgovarajući model financiranja. Mađarska zajednica, recimo, dobiva sredstva iz Mađarske i na njih može računati, dok mi takve prilike nemamo«, rekao je *Bačić*. On je dodao kako postoje naznake da bi Pokrajinsko tajništvo za informiranje moglo izravno podupirati program na hrvatskom jeziku Radio Novog Sada.

Istoga dana *Dužo Runje* i *Slaven Bačić* posjetili su i redakciju na hrvatskom jeziku na RTV-u i s urednikom *Draganom Jurakićem* razgovarali o rješavanju otvorenih pitanja, prije svega rješavanju statusnih i kadrovskih pitanja angažiranih u redakciji na hrvatskom jeziku, te o mogućnostima spomenutoga uključivanja u radijsko informiranje na hrvatskom jeziku.

S. Jurić

AGORA: TREBA LI SUBOTICI SVEUČILIŠTE

Poticaaj za razvoj ili pusta politička želja

Na više puta postavljeno pitanje odgovori se i dalje kreću u luku od bespogovornog protivljenja do bespogovornog podržavanja, iako se i golim okom vidi kako odlazak mladih na školovanje u druge sredine gradu donosi sve veću provincijalizaciju i nazadovanje

Subotica treba imati sveučilište i to uopće nije sporno, tvrdi pokrajinski tajnik za obrazovanje **Zoltán Jeges**. Za to, kaže, postoji više razloga: prvo, na to upućuju svi procesi, počevši od bolonjskog, po kojima regija s 200 do 500 tisuća stanovnika treba imati sveučilište; drugo, sveučilište predstavlja koncentraciju znanstveno-istraživačkih snaga, pa ako nema sveučilišta nema ni tih snaga, a niti razvoja mladog znanstvenog kadra, što onda dovodi do kočenja u razvoju grada i regije.

Budući da je, po Jegesu, potreba za osnivanjem sveučilišta u Subotici nesporna, treba vidjeti postoje li zakonski uvjeti za to. Najvažniji uvjet je posjedovati tri akreditirana studija u trima znanstvenim područjima, kao i doktorske studije. Ekonomski fakultet u Subotici u potpunosti ispunjava sve uvjete, ali ipak znanstveni potencijal odlazi u Novi Sad, jer je tamo sveučilišno središte. S druge strane, Jeges upozorava da Građevinski fakultet u Subotici nije uspio izgraditi vlastiti kadar nego se oslanja na kadrove iz Beograda, te da i dalje gubi utjecaj. Učiteljski fakultet zadovoljava uvjete, ima i viška stručnog kadra, ali nema dovoljno radnih mjesta za diplomirane učitelje, što onda dovodi do druge vrste problema, te se mora krenuti u druge profile, prije svega u dvopredmetnu nastavu i pedagogiju, a slična je situacija i s Višom školom za odgojitelje. Sve to, ipak, nisu razlozi za odustajanje od ideje o subotičkom sveučilištu, smatra **Zoltán Jeges**. Nekadašnji dekan Ekonomskog fakulteta u Subotici **Pere Tumbas** emotivno se, kaže, zalaže za sveučilište, no ipak sa zadržkom, pa je na pitanje – treba li Subotici sveučilište, njegov konačni odgovor – ni da ni ne.

»Ima veoma mnogo razloga za, ali i veoma mnogo razloga zašto ne«, kaže **Pere Tumbas**. »Naime, bez ozbiljne strategije u kojoj bi svi elementi bili

Subotice, svojevremeno dobili sveučilišta, a to ih nije zakopalo u vlastitu provincijalnost, nego ih je, naprotiv, napravilo regionalnim centrima.

sagledani sigurno ne možemo ništa uraditi. Ono što nama sustavno nedostaje da bismo uopće raspravljali o ovoj temi, jest kvalifikacijski okvir zanimanja. Ne znamo kakvo je stanje zaposlenosti onih diplomiranih kadrova koje proizvedemo, niti znamo kakve su potrebe. Kvalifikacijski okvir koji imamo star je 20 godina, čak i više. Drugo, tu je naša financijska realnost. Osim toga, trend je da studenti odlaze na studij u velike centre.«

Pere Tumbas navodi i kako danas u svijetu postoji trend da sveučilišta čija su sjedišta blizu, do 100 kilometara, stvaraju alijansu, ne ponavljajući kapacitete i iste programe. »Novi Sad je blizu, Segedin je blizu, Arad i Osijek također, tako da i o tome treba razmišljati.«

Pomoćnica subotičkog gradonačelnika zadužena za obrazovanje **Ljubica Kiselički** deciderano veli: »Subotici treba sveučilište, ja doista mislim da će sveučilište povući grad u razvoj.« Ona podsjeća kako su neki gradovi u okruženju, veličine

»E sad, pitanje je treba li se grad prvo dovoljno razviti pa onda svojom veličinom zaslužiti sveučilište, ili je sveučilište inicijalna kapisla koja razvija grad«, kaže **Ljubica Kiselički**. »Mi danas zapravo imamo obrazovanje u funkciji gospodarskog subjekta, danas se znanje najlakše prodaje i najlakše dovodi kupce. Ima li Subotica prostora za sveučilište? Da. Smatram da bi nam postojanje sveučilišta pomoglo da mi sami, u skladu s potrebama koje se, evo, otvaraju, profiliramo što je to što ćemo školovati. Vidimo kako u Suboticu dolaze privatni fakulteti, znači mi smo time što nemamo svoje sveučilište ostavili prostor da budemo meta onih koji prodaju svoje usluge.«

Tribina Agora o temi sveučilišta u Subotici, na kojoj su uvodničari bili **Zoltán Jeges**, **Pere Tumbas** i **Ljubica Kiselički**, održana je u subotu, 2. listopada. Sljedeća tribina bit će održana 9. listopada, a tema je: Demografske projekcije i populacijska politika grada.

Z. Perušić

Zoltán Jeges: U posljednjih 20 godina u Subotici smo se uvijek bavili međusobnim odnosima, a ne razvojem grada. To je dovelo i do toga da uvijek počnemo temu o sveučilištu, a nikad ne surađujemo. Subotica nikada nije imala dovoljno svojih kadrova u republičkoj i pokrajinskoj administraciji i nije bila kadrovski dovoljno moćna. Dovoljno mini-stara, državnih tajnika, pokrajinskih tajnika Subotica nikad nije imala. Ali, svi ti dužnosnici nijednom nisu zajedno sjeli i rekli – hajmo vidjeti što možemo učiniti za svoj grad.

Pere Tumbas: Kad smo napravili analizu na Ekonomskom fakultetu, od 1000 studenata koje smo upisali njih je čak 70 posto htjelo u Novi Sad. Ne žele ostati na Ekonomskom fakultetu u Subotici, nego hoće na novosadski odjel našeg fakulteta. Dakle, želja je mladih da budu u nekoj drugoj, življij, sadržajnijoj sredini nego što je Subotica.

Ljubica Kiselički: U jednom izvješću kompanije Siemens navedeno je kako je Subotica jako dobro okruženje za investiciju zato što je sveučilišni centar, te da je to pravo mjesto za otvaranje pogona. Kad sam to vidjela, rekla sam suradnicima: Nemojte slučajno da demantiramo, da kažemo kako Subotica nije sveučilišni centar. I mi smo zaustjeli.

SAVEZ VOJVOĐANSKIH MAĐARA OSTAJE U OPORBI

Nećemo praviti nikakve nagodbe

Savez vojvođanskih Mađara će ostati u oporbi do kraja mandata ove vlasti i neće praviti nikakve nagodbe i dogovore u svezi s bilo kakvom političkom promjenom na razini Subotice, rekao je predsjednik Gradskog odbora Saveza vojvođanskih Mađara **Jenő Maglai**. On je na konferenciji za novinare, čija je tema bila »Političko sagledavanje proteklog razdoblja od početka godine u Subotici«, rekao kako će SVM i dalje biti konstruktivna oporba koja neće rušiti kvorum ili pokušavati zaustavljati rad lokalne skupštine, ali i ocijenio kako ova stranka danas predstavlja jedinu realnu i ozbiljnu oporbu.

»Na žalost, došli smo u situaciju da je Demokratska stranka, uz pomoć svojih satelita i uz pomoć Demokratske stranke Srbije, uspjela vijećničku skupinu Srpska lista razbiti kao 'bugarsku skupštinu', tako da nije baš puno ostalo od njih i ne predstavljaju, na našu žalost, nikakvu ozbiljnu političku snagu u lokalnom parlamentu«, rekao je Maglai.

ZAPOŠLJAVANJE SUPRUGA, DJECE, KUMOVA

On je rekao kako se u proteklih devet mjeseci, otkako je SVM u oporbi, nedvojbeno pokazalo da su neistinite bile tvrdnje DS-a kako SVM guši razvoj grada, a rezultate rada gradske vlasti ocijenio katastrofalnim, jer je novoustrojena vlast proćerdala vrijeme baveći se sobom i ponovnom raspodjelom kolača. »Otvorila su se širom vrata za stvari za koje mislimo da su poražavajuće za Suboticu. Imamo saznanja da se počelo zapošljavati supruge, djecu, kumove, dakako bez natječaja i na izmišljena radna mjesta. Na žalost, otišlo je dotle da su se zapošljavale čitave vijećničke

Smatramo kako je ovo razdoblje ozbiljno posrnuće DS-a, jer se kupuju vijećnici i čitave vijećničke skupine, i proračunskim sredstvima građana osigurava se monopol na vlasti, kaže Jenő Maglai

grupe, a svi oni su zapošljavani na određeno vrijeme na temelju nekih ugovora. Skupština grada je postala jeftina tržnica na kojoj mogu kupovati svi oni koji imaju novca. Na žalost, dio vijećnika je došao u situaciju svoje glasove i povjerenje građana pretvarati u svoju materijalnu dobit i određene privilegije. Smatramo kako je ovo razdoblje ozbiljno posrnuće DS-a, jer se kupuju vijećnici i čitave vijećničke skupine, i proračunskim sredstvima građana osigurava se monopol na vlasti«, rekao je Maglai.

On je istaknuo kako je SVM, unatoč pritiscima od strane DS-a, a potom i isključenjima nekih svojih članova iz stranke, preživio teške trenutke i prošao

razdoblje otrežnjenja i očišćenja stranke, te uspio prevladati krizu i pokušaj razbijanja za što su najbolji pokazatelji izbori za nacionalna vijeća na kojima je SVM u Subotici dobio povjerenje čak 82 posto birača.

SKADAR NA BOJANI

Maglai je na konferenciji za novinare iznio i ocjenu rada lokalne vlasti te predstavio niz neispunjenih obećanja i najavljenih projekata koji su propadali jer su, kako je rekao, prevladali osobni i stranački interesi nad interesima zajednice. Jedan od takvih primjera je najavljeno asfaltiranje gradskih ulica za koje je obećano 280 milijuna dinara, ali je tender za

izvođača radova poništen jer je Vojput dao 40 milijuna dinara manju ponudu. Maglai je rekao i kako se kao promašaj pokazalo osnivanje dvaju novih javnih poduzeća – Industrijski parkovi i Park Palić – te da nije trebalo zapošljavati dvadesetak ljudi da bi se organizirali Berbanski dani i proslava 1. svibnja, i naručivala planska dokumenta, jer su to mogla uraditi i već postojeća poduzeća Palić Ludoš ili Direkcija.

»Nova velika afera potresa temelje Gradske kuće zbog nenamjenskog trošenja novca iz Fonda za poljoprivredu gdje je više milijuna dinara potrošeno nenamjenski, gdje se po osobnim i stranačkim linijama dijelio novac, suspendiran je referent koji je to radio, istraga se vodi veoma suptilno, očevidno je da su mnogi drugi umiješani. To je još jedna epizoda u neslavnom trošenju proračunskog novca građana Subotice«, rekao je Maglai.

On je istaknuo kako su »osobito spomena vrijedne« investicije i projekti koje vodi G 17 plus, »te naše stranačke kolege stručnjaci do dan-danas rekonstrukciju Dječjeg kazališta nisu završili premda je nedostajalo osam milijuna dinara. Nadogradnja Dvorane sportova, čiji je završetak pompozno najavljivan za proljeće 2009., do danas stoji tako. A, o Velikoj terasi da ne govorim, gradi se godinama k'o Skadar na Bojani, a ove godine taj projekt nije niti pipnut«. Maglai je rekao kako se izgradnja zaobilaznice gradi otimanjem privatne imovine i bez izvršene eksproprijacije što znači da ne postoji ni dozvola za izgradnju, dok se u isto vrijeme ministri slikaju, a iz Beograda stižu poruke kako država treba pružiti primjer i kako više nema gradnje bez dozvole.

S. M.

MANIFESTACIJA POVODOM MEĐUNARODNOG DANA STARIH

Za pomoć i poštovanje pozne dobi

Subotica, grad u dubokoj demografskoj starosti, na Međunarodni dan starih, 1. listopada, manifestacijom »Zajedno u zaštiti starih« organiziranoj u središtu grada prikazala je niz usluga i oblika pomoći i zaštite koje pruža najstarijoj populaciji stanovništva. Na štandovima postavljenim na gradskom trgu izloženi su ručni radovi i umjetnički predmeti nastali u kreativnim radionicama u domovima i klubovima Gerontološkog centra, održan je i prikaz rekreacije za osobe pozne životne dobi, zdravstveni radnici Caritasa Subotičke biskupije zainteresiranim sugrađanima mjerili su krvni tlak i razinu šećera u krvi, pružene su informacije i o djelatnosti Crvenog križa i Udruge umirovljenika.

GRAD SVE STARIJI

Subotica ima dugu tradiciju u zaštiti osoba pozne životne dobi (krajem XVIII. stoljeća otvoren prvi dom za stare i nezbrinute, služba njege i pomoći u kući osnovana 1971., prvi gerontološki klub u zemlji otvoren 1973. godine...), ima visoku razinu usluga za najstarije, ali i puno razloga da ih i dalje razvija jer je grad demografski sve stariji, na što se desetljećima ukazuje, i karakteriziraju ga stalna negativna demografska kretanja. Prema posljednjem popisu stanovništva udio djece i mladih do 19 godina i starijih od 60 godina gotovo je izjednačen, što se smatra izuzetno nepovoljnim u demografskoj slici grada. Računa se kako u

Subotici ima više od 30.000 ljudi starijih od 60 godina.

»Između 1991. i 2002. godine prosječna starost stanovništva na našem teritoriju je povećana za četiri godine, što je također jedan od primjera kako stanovništvo ima karakteristike dubokog demografskog starenja. Nismo daleko od toga da neke kapacitete u školskim objektima uskoro pretvaramo u kapacitete za zbrinjavanje starih«, iznijela je *Maria Biači*, članica Gradskog poglavarstva za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, dipl. sociologinja, predsjednica Gerontološkog foruma, u povodu Međunarodnog dana starih, uz napomenu da se procjenjuje kako će sljedeći popis, nažalost, pokazati smanjenje ukupnog broja i povećanje prosječne starosti stanovništva.

»Nama se sveti i ta situacija što su naša kućanstva u prosjeku malobrojna, s nepuna dva i pol člana kućanstva, i da je došlo do velike mobilnosti i iseljavanja u razvijenije dijelove i naše zemlje, i Europe, i dalje, onih nosećih generacija koje bi danas svojom roditeljskom funkcijom

Sudionici manifestacije pod nazivom »Zajedno u zaštiti starih«, Gerontološki centar, Crveni križ, Udruga umirovljenika i Caritas prikazali svoju djelatnost i pružili brojne informacije zainteresiranim sugrađanima

mogle pozitivno razriješiti ovaj demografski disbalans.«

RASTU POTREBE ZA USLUGAMA

Kada je jedna od osnovnih karakteristika grada starost, onda je i jedna od važnih uloga kako zadovoljiti potrebe za različitim

uslugama njege i pomoći u kući, ne samo u gradskoj jezgri nego i u prigradskim mjesnim zajednicama, posredstvom Gerontološkog centra i Caritasa, nama se sve veći broj njih javlja u toj potrebi«, rekla je *Maria Biači* dodajući, kako je i ekonomski status najstarijih problematičan, jer su mirovine male, pogotovu za

oblicima usluga i pomoći za osobe koje su nemoćne sebe da opsluže.

»Što u većoj mjeri pružamo korisnicima sve veći broj sati

poljoprivrednike, kao i socijalna novčana davanja. »Nadam se da će svijest o tome kako stariji sugrađani nisu teret i da je potrebno zadovoljiti njihove socijalne potrebe postati prioritet naše države, ne samo verbalno, nego i kroz izdavanja za ovu oblast.«

Biači je istaknula kako se u zaštiti najstarije populacije iz godine u godinu napreduje i da se potrebe za većim obujmom usluga pokušavaju zadovoljiti i kroz projekte javnih radova čime se povećava broj angažiranih na poslovima u zaštiti starih.

K. Korponaić

Skratiti liste čekanja

Proširenje apartmanskog kapaciteta na dvije lokacije, kao i Doma za njegu za smještaj duševno oboljelih osoba

Subotički Gerontološki centar planira proširenje smještajnih kapaciteta na trima lokacijama, čija će realizacija ovisiti o odgovoru fondova na projekte upućene iz ove sredine. Za prvi projekt dokumenta su upućena prošlog tjedna, nakon što je Skupština grada odlučila za program poticajnih mjera Vlade Republike Srbije u oblasti građevinarstva kandidirati projekt izgradnje apartmanskog objekta pokraj zgrade

zaštićenog stanovanja u kompleksu Gerontološkog centra na Radijalcu. Lokacija planiranog novog objekta nalazi se na uglu ulica Frankopanske i Kragujevačkih žrtava, gdje je predviđeno da bude izgrađeno deset apartmana visoke kvalitete zajedno s Centrom za fizikalnu rehabilitaciju.

Sljedeća lokacija za proširenje apartmanskog kapaciteta nalazi se u Mjesnoj zajednici »Kertvaroš«, gdje se predviđa da se s Fondom za kapitalna ulaganja gradi sedam apartmana u produžetku Gerontološkog kluba »Kertvaroš«.

»S pokrajinskom Direkcijom za robne rezerve pregovaramo oko nabave materijala, jer planiramo proširiti kapacitet Doma za njegu. Četvorokrevetne sobe pretvorili bismo u trokrevetne i proširili kapacitet za još 22 mjesta«, kaže dr. *Nenad Ivanišević*, direktor Gerontološkog centra u Subotici o planovima za proširenje kapaciteta ustanove koja u tri doma brine o 530 korisnika, a za 5 tisuća osoba pruža usluge kroz otvorene oblike zaštite, njegu i pomoć u kući i gerontološke klubove. »Do kraja godine očekujemo odgovore da bi se s gradnjom

moglo početi na proljeće iduće godine.«

Novi apartmanski kapaciteti su, dodaje direktor najveće subotičke ustanove za zbrinjavanje ostarijelih osoba, u skladu s reformskim procesima i strategijom Vlade Republike Srbije iz 2005. godine da se novi kapaciteti planiraju i grade sa najviše dvokrevetnim sobama. »Neki strateški pravac jest da se više ne prave objekti koji su spavaonice nego da se maksimalno ide na kapacitete jedno i dvokrevetne, višeg standarda. I to je i naš plan u podizanju apartmana.«

Ujedno je to i odgovor na zahtjeve koje sugrađani upućuju prilikom smještaja u ustanovu. »Opredjeljenje da se širimo u ova dva pravca, dakle u povećanje kapaciteta Doma za njegu, i za povećanje kapaciteta apartmanskog tipa, proisteklo je iz intenzivnog praćenja zahtjeva korisnika u posljednje četiri godine. Veliki je pritisak za smještaj duševno oboljelih osoba u Domu za njegu, i za apartmanske dijelove gdje imamo konstantno listu čekanja, jer najmanje 10 ljudi stalno čeka na apartmane. Iz tog našeg istraživanja iz zadnje četiri godine smo

se upravo opredijelili u ova dva pravca«, dodaje dr. *Ivanišević*.

Ukoliko se u potpunosti prihvate prijedlozi i projekti iz Subotice, za ovaj grad to će značiti 60 mjesta više u domovima, odnosno apartmanskim jedinicama. Ali to je nešto što zadovoljava trenutne zahtjeve. Pogled u budućnost kaže da će se u ovaj oblik skrbi o ostarijelim osobama dodatno morati ulagati.

»Budućnost jest da se širi i pomoć i njega u kući i da se proširuju smještajni kapaciteti«, naglašava direktor Gerontološkog centra i dodaje: »jer, nažalost, struktura stanovništva u Subotici i na teritoriju sjeverne Vojvodine je takva da je populacija sve starija i starija, a zadnji kapaciteti izgrađeni su 1986. godine. Od tada se znatno promijenila struktura, a i kategorija osoba koje su smještene, tako da ćemo u budućnosti svakako morati razmišljati o proširenju smještajnih kapaciteta u obliku malih domskih zajednica, eventualno i na drugim lokacijama u gradu, a možda i u prigradskim mjesnim zajednicama da ne bismo premještali ljude iz njihovih prirodnih sredina.«

K. Korponaić

JUGOTON - CROATIA RECORDS d.o.o.
 Sremska Kamenica, Branka Ćopića 12
 jugotoncrorec@gmail.com
 www.crorec.hr

Prodavnica BEOGRAD
 Nušićev 27
 011 322 53 62

Prodavnica SUBOTICA
 Matka Vukovića 5
 024 522 920

www.jugoton.rs   office@jugoton.rs

Našice

Virovitica

POVIJESNE HRVATSKE GRAĐEVINE (VII.)

Dvorci grofova Pejačevića

Od mnogobrojnih obiteljskih posjeda po svojoj se ljepoti izdvajaju dvorci u Našicama i Virovitici

Piše: Dario Španović

Grofovi *Pejačevići* predstavljaju jednu od najstarijih hrvatskih plemićkih obitelji, čiji korijeni sežu do 14. stoljeća. Ova obitelj, čiji su mnogi članovi bili svećenici, umjetnici, vojni časnici, političari i hrvatski banovi, dala je nemjerljiv doprinos hrvatskoj povijesti, posebice njenom ravničarskom dijelu – Slavoniji i Srijemu.

Od mnogobrojnih obiteljskih posjeda po svojoj se ljepoti izdvajaju dvorci u Našicama i Virovitici.

DVORAC U NAŠICAMA

U siječnju 1811. godine po nalogu grofa *Vicencija Pejačevića* započinje kopanje temelja za dvorac u Našicama. Dvorac je uz veliku nazočnost naroda blagoslovio opat *Stjepan Darašević*, a u potpunosti je završen krajem siječnja 1812. godine. U prvobitnom obliku dvorac je imao pravokutni tlocrt. Središnji dio dvorca bio je istaknut gradnjom četiriju masivnih stupova s trima lukovima iznad kojih su bili veliki prozori s altanom. Izgled dvorca se značajno mijenja 1865. godine kada je povećan i dobiva drugačiji vanjski izgled.

Umjesto devet prozorskih otvora na sjevernom i južnom pročelju nakon proširenja ima ih 13, a bočni dijelovi dvorca su oblikovani poput tornjeva s kupolastim vrhom. Na mjestu altana također je dograđen zabat, s velikim dekorativnim detaljima i satom. Zbog specifičnosti terena dvorac na ulaznoj strani ima jedan kat, dok na suprotnoj strani ima dva kata. Cijela ova nadogradnja učinila je da dvorac postane reprezentativno zdanje kasnobaroknog razdoblja.

Nekoliko stotina metara zapadno od ovog dvorca obitelj *Pejačević* je 1905. godine započela izgradnju manjeg dvorca koji je završen 1907. godine. Ovaj manji, ali isto bogato ukrašen dvorac ušao je u povijest hrvatskog graditeljstva po rješenju pitanja zaštite od vlage i podzemnih voda uporabom armirano-betonskog korita. Ovaj način rješenja problema vlage i podzemnih voda je, osim u Hrvatskoj, bio novina i u cijeloj Austro-Ugarskoj.

Osim dvorca po svojoj se ljepoti, ali i po botaničkoj vrijednosti ističe i perivoj (park) koji se prostire na više od 30 hektara. Pretpostavka je da je uređenje perivoja započeto oko

1812. godine, dok je 1850. godine, za vrijeme grofa i hrvatskog bana *Ladislava Pejačevića*, osobito posvećena pažnja njegovom uređenju. U drugoj polovici 19. stoljeća perivoj dobiva staklenik, cvjetnjak i proširuje se na sjever sve do obližnje šume, gdje je uređeno malo jezero s otokom. Botanička vrijednost perivoja odlikuje se raznolikošću drveća kao i rijetkošću pojedinih stabala, koja su u doba sadnje bila jedinstvena u Hrvatskoj. Nažalost, perivoj je poslije 30-ih godina 20. stoljeća zbog nebrige o njemu osiromašen za mnoge sadržaje. U Drugom svjetskom ratu izgorjeli su staklenik i cvjetnjak, a velika područja perivoja nakon rata nisu više održavana te su se polako pretvorila u šumu.

DVORAC U VIROVITICI

Svoju povijest dvorac u Virovitici započinje na temeljima srednjovjekovne utvrde koja je srušena krajem 18. stoljeća, jer više nije bilo opasnosti od neprijatelja. Ovaj dvorac, građen od 1800. do 1804. godine u barokno-klasicističkom stilu, okružen velikim parkom, predstavljao je centar virovitičkog područja i uprave.

Gradnju dvorca na sjevernom bedemu nekadašnje tvrđave započeo je grof *Antun Pejačević* a završio njegov sin *Antun II. Pejačević*, pri čemu je zadržan opkop s prednje strane nekadašnje utvrde. Ovaj jednokrnljeni i jednokatni dvorac svojim je pročeljem okrenut prema središnjem trgu Virovitice, pročelje je raščlanjeno pilastrima (stupovima) s polukapitelima, dok balkon na glavnom ulazu podupire 16 stupova. Glavna i najveća dvorana, osvijetljena dvama redovima prozora, nalazi se u središnjem dijelu dvorca.

Završetkom izgradnje dvorca započeta je izgradnja perivoja koji ga okružuje i koji je neprestano uređivan i povećavan. Grof *Antun III. Pejačević* prodao je dvorac 1841. godine njemačkoj plemićkoj obitelji *Schaumburg-Lippe* koja ne mijenja ništa u izgledu dvorca, ali proširuje i u potpunosti sređuje perivoj. Nakon 70 godina u vlasništvu njemačkih plemića, 1911. godine dvorac otkupljuje pripadnik hrvatske plemićke obitelji grof *Ivan Drašković*, a 1930. godine za svoje potrebe dvorac otkupljuje virovitička općina. Danas se u dvorcu nalazi Gradski muzej.

SUBOTICA KOJA NESTAJE

Kuća Nándora

Angyala – Mirka Bogovića 12

Tijekom XX. stoljeća kuća je prošla kroz više manjih popravaka, te izmjenu drvenarije, kada su uklonjeni zastarjeli i dotrajali dijelovi, čime je produžen vijek njezina trajanja

Piše: dr. Viktorija Aladžić

Kuća u Ulici Mirka Bogovića 12 danas ničim ne privlači pozornost. Međutim, bogati fond Historijskog arhiva u Subotici omogućava nam da se povijest nastanka ove samo naizgled beznačajne kuće istraži i o njoj otkriju zanimljivi i vrijedni podaci. Prvobitni objekt na istom mjestu nalazimo još 1838. godine, na katastarskoj karti grada, kada je njen vlasnik bio *Antun Kuntić*, a prema katastarskim knjigama Kuntić ju je prodao *Filipu Petroviću* 1847. godine. O tadašnjem izgledu kuće ne može se sa sigurnošću govoriti, premda se po obliku ucrtane osnove u katastarskoj karti s priličnom izvjesnošću može zaključiti kako je riječ o seoskoj kući trokutasta zabata, orijentiranoj prema ulici.

Taj kratki dio Ulice Mirka Bogovića, danas od Puškinovog trga do Braće Radića – 1838. godine povezivao je zapravo dva važna međugradska puta koja su od Subotice vodila do Petrovaradina i Sente:

Petrovaradinski (Braće Radića) i Senčanski put. Parcela se nalazila na brijegu, dok je, ako bi se spustili u pravcu Prvomajske ulice, u donjem dijelu grada, u liniji današnje Ulice Mirka Bogovića, već počinjala mlaka, močvarni, južni dio grada, čijom sredinom je protjecao vodotijek, koji se spuštao Prvomajskom ulicom sve do Palića. U strateškom smislu kuća je bila na dobrom položaju, visoko iznad močvarnog dijela grada, u neposrednoj blizini gradskog središta između dviju važnih međugradske ceste. Sama kuća, ipak, ne bi ničim privlačila pažnju da u Historijskom arhivu Subotice nije sačuvan projekt njene dogradnje iz 1870. godine.

U XIX. STOLJEĆU NIJE BILO RUŠENJA KUĆA

U povijesti grada više je puta mijenjano numeriranje parcela, što u velikoj mjeri otežava lociranje mjesta gradnje kuća u pojedinim razdobljima

prema sačuvanim projektima. Rekonstrukcijom katastarske karte grada iz 1838. godine¹ ustanovljeni su brojevi parcela za razdoblje od 1838. do 1851., kada su rađeni posljednji upisi u katastarske knjige. U sljedećem razdoblju, sve do 1875. godine koristi se nova numeracija parcela, za koju nema podataka, te je za projekte koji se nalaze u Historijskom arhivu Subotice iz tog perioda, skoro nemoguće ustanoviti na koje kuće se odnosi.

Ovo je, dakle, jedan od rijetkih projekata za razdoblje između 1851. i 1878. godine za koji je bilo moguće otkriti na koju se kuću odnosi. O tom vremenskom razdoblju u razvoju arhitekture grada još uvijek ima nedovoljno podataka, a i premalo istraživanja.

Projekt dogradnje kuće u Mirka Bogovića 12 potvrđuje hipotezu da u Subotici tijekom XIX. stoljeća takoreći i nije bilo rušenja starih objekata. Stare bi se seoske kuće dograđivale prostim dodavanjem prostorija, kao u ovom slučaju, i pretvarale bi se u građanske kuće s osnovom u obliku slova L, u takozvane »kuće na lakat«. U ovom slučaju molbu za izdavanje projekta podnio je onodobni vlasnik kuće *Nándor Angyal*, a projekt je radio subotički arhitekt *Sándor Hoffmann*.²

U projektu je crvenom bojom označen dograđeni dio kuće, a crnom onaj dio postojećeg objekta koji je zadržan. Nova je kuća zapravo obujmila prostoriju stare kuće, a dozidane su dvije sobe prema ulici i trijem koji se pružao duž dvorišne fasade kuće, te je kuća imala tri sobe, koje su grijane »banja« pećima, čije je središnje ložište bilo otvoreno prema trijemu kuće. Prljav se posao, dakle, obavljao vani, na trijemu, a sobe su bile »čiste«. Kuhinja i pomoćne prostorije su se vjerojatno nalazile u posebnom pomoćnom objektu u dvorištu, koji je ucrtan 1 Katastarsku kartu grada Subotice iz 1838. godine rekonstruirale su dr. Viktorija Aladžić i mr. Gordana Prčić Vujnović. 2 Signatura projekta sačuvanog u Historijskom arhivu Subotice poznata autorici.

na katastarskoj karti grada iz 1878. godine. Pomoćni objekt je zacijelo sadržavao šupe, ostave, štale, jer se pružao duž cijele širine parcele, oslonjen u dnu dvorišta na susjednu parcelu. Na ovaj način također je odvojen »čisti«, prednji, reprezentativni dio kuće, od zadnjeg »prljavog« dijela. Ispod kuće je, prema projektu, napravljen i podrum.

KUĆE ČUVAJU VIŠESTO- LJETNU POVIJEST GRADA

Tijekom XX. stoljeća kuća je prošla kroz više manjih popravaka, te izmjenu drvenarije, kada su uklonjeni zastarjeli i dotrajali dijelovi, čime je produžen vijek njezina trajanja. Pritom nije narušena prvotna organizacija prostorija, sve do adaptacije koja je sada u tijeku, i koja će donekle izmijeniti njezin unutarnji raspored. Trijem još uvijek ima oblik kao u vrijeme izgradnje 1871. godine, što znači da je kuća bila u uporabi čitavih 140 godina, što nije zanemarivo za jednu tako »običnu« kuću. Mnoge kuće u gradu »izrastale« su, zapravo, dogradnjom manjih, seoskih objekata i stoga u svojim zidovima čuvaju višestoljetnu povijest Subotice – kako je to, kao u slučaju ove kuće, bilo moguće dokazati.

Na žalost, kod velike većine ostalih »običnih« subotičkih kuća ta će povijest jamačno biti izbrisana, budući da je i ova kuća, kao i mnoge druge u nekašnjem prvom kvartu, Planom detaljne regulacije za dio prostora oivičenog ulicama Maksima Gorkog, Beogradskog puta, Blaška Rajića i Senčanskog puta u Subotici iz 2007. godine – predviđena za rušenje! Pitanje je, samo, hoće li će nova arhitektura, odnosno stambena zgrada koja se planira na tom mjestu, biti u stanju opstati u uporabi sljedećih 140 godina – bez zamašnjih intervencija! Ono što je posve izvjesno je: višekratnice koje se danas podižu u gradu ni izbliza ne mogu omogućiti svojim stanarima onakav životni prostor i ugođaj, što ga je pružala ova »prastara« kuća.

RESTAURATORI IZ NIZOZEMSKJE U POSJETU PLAVNI

Orgulje još sviraju!

Predsjednik Društva Antuna Gustava Matoša i voditelj projekta Kuća A. G. Matoša – Kulturni centar u Tovarniku, *Željko Anić*, ponovno je boravio boravio u Plavni. Ovoga su puta s njim u srijedu, 29. rujna, došli i *Nico Slooff* iz tvrtke Slooff-Orgelbouw iz Nizozemske, te braća *Petar* i *Franjo Moritz*, restauratori orgulja iz Ilače. Cilj je bio da poznati orguljar Nico Slooff, koji trenutačno radi na gradnji i postavljanju orgulja u vukovarskom samostanu, ustanovi stanje i mogućnost eventualnog popravka i restauriranja orgulja u Plavni.

»Pielt noch!« (još sviraju), bile su prve ohrabrujuće riječi ovog graditelja i restauratora orgulja, nakon što je obavio prvi pregled orgulja na kojima je svirao *Matošev* djed *Grgo*, a koje

su stare više od 200 godina. Bilo je doista zanimljivo čuti lijepe zvuke ovog instrumenta, koji je još prije 30 godina zanijemio.

Po završenom poslu, na pitanje župnika vlč. *Štefkovića* – kakva je dijagnoza, orguljaš

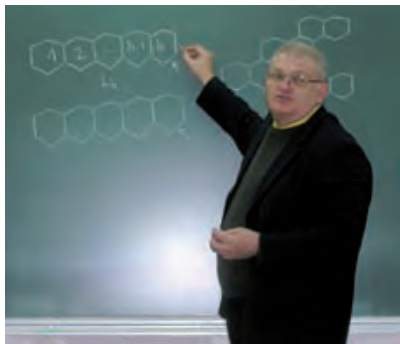
Slooff je spremno odgovorio: »Vielarbeit!« (mnogo posla). Trebalo bi puno posla za potpuno obnavljanje orgulja i za pot-

projektu, niti kod nas, nego u međudržavnoj regulativi, jer bi se dio unutarnjeg mehanizma orgulja morao prenijeti preko granice, čak do Nizozemske. Naš put u Europu podrazumijeva i takve stvari i sve je moguće ako postoji razumijevanje ljudi s obiju strana granica, koji su u mogućnosti nešto tako podržati i poduzeti.

U okviru suradnje, zajedničkih projekata istraživanja i međusobnih posjećivanja dvaju društava, *Željko Anić* se zanimao za rad plavanske kulturne udruge, a ovom prigodom donio je još nekoliko knjiga za »Matoševu« knjižnicu i čitaonicu. Sada su sabrana djela A. G. Matoša konačno kompletirana, ostaje još samo da dođe i vrijeme kada će se ljudi početi vraćati knjizi.

Z. Pelajić

PROFESOR IVAN GUTMAN PREDSTAVLJEN U PETOM DIJELU KNJIGE »UGLEDNI HRVATSKI ZNANSTVENICI U SVIJETU«

Priznanje znanstveniku

ra i matematičara podrijetlom iz Sombora. Profesor Gutman je član Međunarodne akademije za matematičku kemiju i Srpske akademije nauka i umetnosti. S više od tisuću znanstvenih radova obuhvatio je sva područja matematičke kemije, a najviše je pridonio razvoju kemijske teorije grafova.

Ovaj knjižni niz izlazi duže od desetljeća i do sada je obuhvatio sedamdesetak velikana prirodoslovlja hrvatskih korijena, koji su obilježili razvitak čovječanstva. Posljednjem svesku *Herakova* knjižnoga niza koji opseže tri stotine stranica nakladnici su Hrvatsko američko društvo, dok je potporna ustanova Hrvatska matica iseljenika.

Z. G.

Hrvatska matica iseljenika i Hrvatsko američko društvo predstavili su knjigu »Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu«, urednika prof. dr. sc. *Janka Heraka*. Peta je to knjiga dvojezičnog knjižnog niza u kojoj je zbirka s 21 stručnim radom o znanstvenim opusima istaknutih znanstvenika koji su rođeni ili odgojeni u Hrvatskoj ili, pak, negdje drugdje u svijetu u sredinama gdje živi hrvatsko stanovništvo.

U knjizi je među ostalima predstavljen i znanstveni opus profesora *Ivana Gutmana*, kemičar-

IN MEMORIAM

Antun Aladžić
(1961.-2010.)

U Lemešu je u četvrtak, 30. rujna, iznenada preminuo *Antun Aladžić*, glumac i redatelj amater. Član je HBKUD-a »Lemeš« od početka rada udruge. Ostvario je mnoge glavne uloge, a godinama sazrijevao u talentiranog amaterskog redatelja.

Nagrade sa smotri amaterskih dramskih ansambala bile su mu motivacija za daljnji rad. Još uvijek se nisu stišale pohvale za uspjeh posljednje predstave »Stipanova princeza« *Marjana Kiša*, a već je planirao sljedeću, ne samo za publiku nego i za suradnike.

Pokraj rada u kulturi bavio se poljodjelstvom, bio je veliki gurman, kuhao je odličan paprikaš, a bio je i u osnivačkom timu manifestacije »Lemeški kulen«. Ni humanitarni rad mu nije bio stran. Bio je na čelu Dobrovoljnog vatrogasnog društva iz Lemeša, koje je 2001. proslavilo 100 godina djelovanja. Pokraj svega ovoga ni obitelj nije trpjela. Zajedno sa suprugom *Nevenkom* brinuo je o starim i bolesnim roditeljima, o sinu *Davidu* i kćeri *Adrijani*.

Počivao u miru Božjem!

Lucia Tošaki

U PETROVARADINU PREDSTAVLJENA NAJNOVIJA KNJIGA VLČ. MARKA KLJAJIĆA »SURČIN KROZ POVIJEST«

Popularna i znanstveno utemeljena monografija

U Petrovaradinu, mjestu u kojem je vlč. *Marko Kljajić* godinama službovao, prošlog je četvrtka predstavljena njegova nova knjiga pod naslovom »Surčin kroz povijest«. Promocija je održana u prostorijama ispod crkve sv. Jurja, uz potporu HKPD-a »Jelačić«. Ovo je osma knjiga ovog plodonosnog pisca i pjesnika. O knjizi su govorili direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov* i profesor Filozofskog fakulteta *Nebojša Đokić*, recenzent ove knjige, urednica *Nada Ivošević*, te autor.

Osobitu čast govoriti o, kako je rekao, »najplodnijem hrvatskom katoličkom svećeniku«, kada je u pitanju knjiga, pripala je *Tomislavu Žigmanovu*.

»Ovo nije tako čest slučaj zbog velikih obveza koje svećenici imaju pri vođenju župa, da nađu vremena za velike istraživačke radove, prikupljanje podataka, obradu i stavljanje u veću cjelinu. Da to nije lako vidi se i po tome što je malo ovakvih izvrsnika koji se trse raditi na objavljivanju prije svega povijesnih monografija, jer ovo je četvrta u nizu knjiga vlč. Kljajića kada su u pitanju monografije o naseljima u kojima žive Hrvati. Golubinci,

Slankamen, Petrovaradin i Surčin, o svim mjestima postoje monografije koje se bave prikazom ne samo župe, kao što bi bilo moguće očekivati kada je u pitanju jedan katolički svećenik, ili prikaza religioznosti, nego imamo iznimno uspješni pokušaj da se cijela povijest Hrvata, naroda s kojima su živjeli, prostora na kojima su boravili, prikaže na stručan, znanstveno utemeljen ali ipak i popularan način, kako bi ti sadržaji bili bliski i nazočni u svijesti kod drugih. Vlč. Kljajić je bio najrelevantniji kroničar onoga što se događalo Hrvatima u Vojvodini, prije svega u Srijemu devedesetih, i njegova knjiga 'Kako je umirao moj narod' i dalje je neprevladani dokument i jedini relevantno zapisan trag o toj tragediji. Vlč. Marko je i izniman pjesnik čije je srce lirske uštmano i obiluje snažnim lirskim nabojem. Pisac prati redovitu praksu da, osim štiva, imamo cijeli niz promišljeno odabranih pratećih ilustracija koje daju veću prijemчивost knjizi. Nakon ovakvih knjiga više nema mogućnosti da se nešto, što se tiče povijesti recimo Hrvata u Surčinu, zanemari, da se o tome ništa ne zna, jer je to na koncu i svrha ovih knjiga, da se vlastito trajanje sukladno

Autor je u svojoj knjizi dosegnuo vrlo visoku kvalitetu i nije podlegao stupicama kao mnogi koji su prije njega pisali o Surčinu, rečeno je na promociji

znanstvenim metodama, načelima, praksi koja postoji, obradi, prezentira, kako bi se o vlastitom postojanju svjedočilo na jedan suvremen način. Ovakvi naponi kod nas mlađih izazivali su strahopoštovanje i bili kriješnica da učinimo ako ne isto, onda bar nešto slično«, rekao je *Žigmanov*.

Nebojša Đokić je istaknuo kako je, iako nije povjesničar,

Marko Kljajić u svojoj knjizi dosegnuo vrlo visoku kvalitetu i nije podlegao stupicama kao mnogi koji su prije njega pisali o Surčinu, nego je u knjigu uvrstio sve relevantne povijesne činjenice o ovome mjestu.

Glazbenu pratnju na promociji upriličio je zbor HKPD-a »Jelačić«.

Ankica Jukić-Mandić

HKPD »MATIJA GUBEC« IZ TAVANKUTA NASTUPIO U BAČKOJ TOPOLI

Festival naroda u Vojvodini

U Bačkoj Topoli je u subotu održan Festival naroda u Vojvodini. Organizator je bio Mađarski kulturni centar »Kodai Zoltan«, čiji je predsjednik *László Fehér* istaknuo kako je festival multietničkog karaktera i da se održava u cilju »spajanja više naroda na jednom mjestu«. Tako su nastupili pripadnici -

hrvatske, mađarske, srpske, slovačke i rusinske zajednice.

Od osam KUD-ova različitih nacionalnosti, hrvatsku nacionalnu zajednicu je predstavljao HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta. Nazočnima su Tavankučani, na čelu s koreografom *Ivicom Dulićem*, predstavili plesove i pjesme iz Baranje.

S. Gagić

ISELJENI BEŠČANI U SVOME ZAVIČAJU

Hvalevrijedno zajedništvo

Beščani još jednom pokazali (i dokazali) da su jedna od najaktivnijih i najbolje organiziranih srijemskih zajednica koje krasi zajedništvo u dobru i zlu

Mjesto Beška sa svojih sedam tisuća stanovnika jedno je od najvećih srijemskih sela, a nalazi se na istočnim obroncima Fruške gore, na desnoj obali Dunava. Na istoku, četiri kilometra udaljena, nalazi se internacionalna cesta Beograd - Novi Sad - Subotica - Budimpešta što Beški, uz blage obronke Fruške gore, daje izvanredan geografski položaj. Na istoku se Beška graniči sa župom Novi Slankamen, na jugoistoku s općinskim središtem Indijom, na zapadu s Maradikom, dok joj je na sjeverozapadu selo Čortanovci.

U petak, 1. listopada, Beščani su kao i uvijek svečano obilježili blagdan svoje nebeske zaštitnice sv. Terezije od Djeteta Isusa, u narodu popularno nazvane Male Terezije, ali se ove godine to slavlje produžilo i na subotu i nedjelju zahvaljujući nazočnosti iseljenih Beščana koji sada žive u Republici Hrvatskoj. Naime, Zavičajni klub Beščana, koji djeluje u okviru Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu, upriličio je ove godine organiziran posjet Beški obilježavajući crkveni god svoje crkve, ali i dvadeset godina boravka svog

župnika preč. Božidara Lusavca u Župi Beška.

SJEĆANJA

U sklopu ove značajne obljetnice, u subotu 2. listopada, predstavnici Mjesne zajednice Beška prvi put su službeno primili u posjet preč. Božidara Lusavca i njegove goste iz Republike Hrvatske. Tako su u srdačnoj i prijateljskoj atmosferi Duško Lupurović, predsjednik Mjesne zajednice Beška, Dušan Stojšić, predsjednik Zavičajnog društva »Stara Beška« i članovi Vijeća Mjesne zajednice Beška Dalibor Barunčić, Igor Pavlović i Dalibor Petrović sa svojim gostima Matom Jurićem, predsjednikom Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i

Banata, Petrom Andrićem, članom Glavnog i Upravnog odbora Zajednice te novoizabranim predsjednikom Zavičajnog kluba Beščana Mladenom Čavarom razmijenili »stara« beščanska sjećanja iz mladosti te se prisjetili i nemilih događaja iz devedesetih godina prošlog stoljeća, uz obostranu želju da se ta (i takva) vremena više nikada ne ponove. Dogovoreni su i prvi konkretni potezi te zajednička suradnja na dobrobit oba naroda koji žive u Beški, a predsjednik Mjesne zajednice Beška Duško Lupurović sudjelovao je i kao gost na sv. misi u nedjelju, 3. listopada, uz uvijek drage beščanske goste ministra savjetnika, voditelja Konzularnog odjela Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu Filipa

Damjanovića i načelnika Općine Jarmina Andrije Draganića.

EUHARISTIJA

Svečanu euharistiju u crkvi sv. Terezije od Djeteta Isusa predvodio je biskup srijemski mons. Đuro Gašparović, uz asistenciju surčinskog i novobеоградskog župnika preč. Marka Kljajića, župnika župe Sv. Križa u Petrovaradinu i upravitelja tekijskog svetišta vlč. Stjepana Barišića i, naravno, župnika domaćina preč. Božidara Lusavca, koji je na samom početku misnog slavlja pozdravio sve drage goste, a posebno Beščane i njihove goste iz Hrvatske koji su došli podijeliti s njima radost blagdana Sv. Male Terezije.

Nakon sv. mise uslijedio je zajednički ručak na kojem su razmijenjeni prigodni darovi i lijepe želje, a Filip Damjanović je u svom pozdravnom govoru naglasio beščansko hvalevrijedno zajedništvo te govorio o aktualnom statusu hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji i novoj pozitivnoj klimi u odnosima dviju susjednih država, te ustvrdio da je Sporazum o zaštiti prava hrvatske manjine u Republici Srbiji i srpske manjine u Republici Hrvatskoj, koji je nakon nekoliko godina pregovaranja potpisan u Beogradu 15. studenoga 2004. godine i ratificiran u objema državama 2005. godine, poboljšao status nacionalnih manjina u jednoj i drugoj državi. Izrazio je nadu kako će život hrvatske nacionalne manjine biti sve kvalitetniji zahvaljujući činjenici da su Hrvati u Srbiji lojalni građani koji poštuju zakone i državu u kojoj žive, ali i koji opravdano očekuju konzumiranje svih prava koja im kao nacionalnoj manjini pripadaju.

Uz neizbježne tamburaše i zajedničko druženje Beščani su i ovim veličanstvenim skupom još jednom pokazali (i dokazali) da su jedna od najaktivnijih i najbolje organiziranih srijemskih zajednica koje krasi zajedništvo u dobru i zlu.

Zlatko Žužić

Preč. Božidar Lusavec, biskup Đuro Gašparović, vlč. Stjepan Barišić i preč. Marko Kljajić

U SOMBORU OTVORENA TVORNICA KONFEKCIJE FIORANO, KOJA POSLUJE U OKVIRU TALIJANSKE KOMPA NIJE CALZEDONIA

Dobri izgledi za nova radna mjesta

Predsjednik Srbije *Boris Tadić* i predsjednik grupacije Calzedonia *Sandro Veronesi* otvorili su prošloga utorka u Somboru tvornicu konfekcije Fiorano, koja trenutačno zapošljava 250 radnika, a u planu je uposliti ih još 450, koliki je i kapacitet radnih mjesta u tvornici.

Objekt veličine 12 tisuća četvornih metara smješten je na zemljištu od 100 tisuća četvornih metara i u budućnosti je predviđena izgradnja još jednog objekta sličnih gabarita, gdje se planira zapošljavanje novih 700 radnika.

NAJVAŽNIJA NOVA RADNA MJESTA

Predsjednik Tadić zahvalio je Sandru Veronesiu što je za otvaranje tvornice izabrao Srbiju, Vojvodinu i grad Sombor, ali je izrazio i razočaranje jer je jedna ovakva tvornica trebala početi s radom u našoj zemlji puno ranije, kao primjerice u Hrvatskoj, gdje je danas uposljeno 1600 radnika.

»Najskuplje su tvornice koje nisu ovdje nikle, a trebale su niknuti u prethodnim godinama. U Hrvatskoj radi 1600 radnika svih prethodnih godina. To su plaće za njihove obitelji, to su plaćanja za njihovu državu – za porez,

to su novi kilometri autocesta«, rekao je Tadić dodavši, kako je za njega kao predsjednika najvažnije otvaranje novih radnih mjesta, te da u Srbiji nema ništa iznad toga. Radnike je pozvao da čuvaju svoja radna mjesta, jer se netko u nekoj drugoj zemlji natječe za isto takvo radno mjesto.

»Natječe se na taj način što za najmanje moguće vrijeme i najnižu cijenu rada treba proizvesti najbolji kvalitet. Nema milosti na tržištu rada, nema je nigdje na svijetu. Zato trebamo prihvatiti

te standarde kako bismo živjeli u sretnijoj zemlji koja je bogatija i u kojoj bi ljudi imali sve veće i veće plaće«, zaključio je Boris Tadić.

DOBRI SIGNALI

Otvaranju nove tvornice nazočio je i predsjednik Vlade AP Vojvodine *Bojan Pajtić*, koji je rekao kako je glavna obveza pokrajinske vlade otvaranje novih radnih mjesta, te da su posebno koncentrirani na općinu Sombor

Višestruki značaj

Predsjednik Vlade AP Vojvodine *Bojan Pajtić* kaže kako tvornica Calzedonia ima višestruki značaj zbog zapošljavanja 250, a u sljedećoj fazi 700 ljudi, ali i zato što jedna tako važna međunarodna kompanija šalje signal talijanskim i drugim investitorima, jer je ovo zemlja u kojoj se može zaraditi i raditi na kvalitetan način.

Nema milosti na tržištu rada, nema je nigdje na svijetu. Zato trebamo prihvatiti te standarde kako bismo živjeli u sretnijoj zemlji koja je bogatija i u kojoj bi ljudi imali sve veće i veće plaće, izjavio predsjednik Boris Tadić

jer je ona nekada bila industrijski centar.

»Ovo je općina koja je mnogo propatila u periodu tranzicije i zaslužuje da vrati status razvijene sredine«, rekao je Bojan Pajtić. On je konstatirao da tvornica Calzedonia ima višestruki značaj zbog zapošljavanja 250, a u sljedećoj fazi 700 ljudi, ali i zato što jedna tako važna međunarodna kompanija šalje signal talijanskim i drugim investitorima, jer je ovo zemlja u kojoj se može zaraditi i raditi na kvalitetan način.

Predsjednik grupacije Calzedonia *Sandro Veronesi* vjeruje u budućnost ove tvornice i predviđa nova zapošljavanja, uzimajući za primjer Hrvatsku, u kojoj je prvo bilo zaposleno samo 10 radnika, a danas ih je 1600 u toj tvornici, ili još bolje, primjer Sri Lanke gdje danas u njihovoj kompaniji radi čak 7000 radnika, a isprva ih je bilo svega stotinu.

Otvaranju tvornice nazočio je i talijanski veleposlanik u Srbiji *Armando Varricchio*, te čelnici grada Sombora.

Tvrtka Calzedonia osnovana je 1987. godine u Veroni i uspjela je za manje od 20 godina nametnuti tržištu nov način prodaje dječjih, muških i ženskih čarapa, kupaćih kostima i intimnog rublja. Grupacija Calzedonia razvila je mrežu od 3000 trgovina širom svijeta, uključujući Italiju, Hrvatsku, Austriju, Cipar, Grčku, Mađarsku, Libanon, Češku, Poljsku, Rusiju, Sloveniju, Tursku, Meksiko, Portugal i Španjolsku.

Z. Gorjanac

ODRŽANI »XIII. REŠETARAČKI SUSRETI PJESNIKA«

Objavljena dva pjesnička zbornika

*Na susretu se okupili pjesnici dijaspore sa svih strana svijeta,
a sudjelovalo i sedmero pjesnika iz Vojvodine*

Središte općine Rešetari, istoimeni gradić, u danima od 1. do 3. listopada bio je prijestolnica stiha. U ovom mjestu sa svega 2600 žitelja, smještenom u zapadnom dijelu Posavine, održana je manifestacija umjetnika govora i pera »Rešetarački susreti pjesnika«, trinaesta po redu. I ovo druženje pjesnika hrvatske dijaspore iz cijeloga svijeta s pjesnicima iz matične domovine potvrdilo je opravdanost postojanja ovakve manifestacije. Na djelu je pokazano kako se na najbolji, a najjednostavniji način doprinosi promicanju čistote hrvatskog standardnog govora, očuvanju lokalnih narječja u zemljama u kojima su Hrvati nacionalna manjina, odnosno autohtona etnička zajednica, a raznovrsnošću tematike svakako i očuvanju vjerskog, povijesnog i nacionalnog identiteta. Naime, osim pjesama pisanih standardnim hrvatskim jezikom, ostala su zapisana i vrijedna ostvarenja pisana šokačkom ikavicom Hrvata bačkog Podunavlja, lokalnim govorima Hrvata Istre, Gradišća, Makedonije, Slovenije i drugih europskih zemalja.

Domaćini manifestacije,

članovi Književno-likovnog društva »Rešetari«, na čelu s neumornim prvim operativcem *Ivanom De Villom*, uložili su puno napora kako bi sudionici iz njihovog živopisnog mjesta otišli s dojmovima za pamćenje.

Ivan De Villa

nje i poželjeli doći i dogodne. Potvrdili su to u pozdravnom obraćanju pjesnicima i zamjenica brodsko-posavskog župana *Ružica Vidaković* i načelnik općine Rešetari *Zlatko Aga*. Najveće pohvale i zahvale domaćinima su upućene od samih pjesnika, koji su u Rešetare došli čak iz Kanade, Južnoafričke Republike i SAD-a. Službeni dio manifestacije počeo je otvorenjem likovne izložbe 13. međunarodne likovne kolonije »Petrović - Rešetari 2010.«, priređene u privreme-

nim prostorijama KLD-a, a potom je u dvorani Osnovne škole »Ante Starčević« upriličen susret pjesnika s učenicima osnovnih škola iz zapadnog dijela Brodsko-posavske županije.

Ruža Silađev

DRUGI ZBORNIK MLADIH PJESNIKA

Skupina mladih autora, među kojima je, jedina iz Vojvodine, bila i dvanaestogodišnja Sončanka *Maja Andrašić*, promovirala je 2. zbornik mladih pjesnika »Abeceda odrastanja«. Mlade pjesnike, učenike, njihove pedagoge, a osobito njihove goste pjesnike iz dijaspore pozdravili su Ivan De Villa, pjesnik iz Kanade *Antun Kikaš*, fra *Šimun Šito Ćorić* i ravnatelj

škole *Tihomir Batalo*. O vrijednosti zbirke mladih pjesnika, o umjetničkoj vrijednosti njihovih pjesama govorila je pjesnikinja *Zlata Dasović*, koja je zajedno s *Radomirom Dumičićem* i *Nadom Šerić* pjesme i odabrala. Prikaz stilskog i jezičkog momenta dala je profesorica hrvatskog jezika i književnosti *Ivana Prakaturović*, lektorica i korektorica ove zbirke.

Pjesnik i projektant iz Toronta, iz Kanade, *Antun Kikaš* donirao je KLD-u »Rešetari« sredstva koja su i omogućila tiskanje zbornika mladih pjesnika. »Bogu hvala, u mogućnosti sam i još prošle godine sam predložio tiskanje zbirke dječepjesnika. Mojem zadovoljstvu nije bilo kraja kad je taj prijedlog, zahvaljujući Ivanu De Villi i njegovoj ekipi, realiziran. Svakako, ovu djecu, ili kako već oni vole da ih nazovemo – mlade, moramo svim snagama podržati, jer oni su naša budućnost, oni su ti koji će očuvati za neke nove generacije ono što mi stvaramo danas«, kaže za Hrvatsku riječ *Kikaš*.

13. ZBORNIK PJESAMA

U poslijepodnevним satima promoviran je 13. zbornik pjesama objavljen pod nazivom »Preobrazba zrna«. O pjesmama i pjesnicima, o položaju hrvatskog jezika, a osobito o problemima s kojima se hrvatski pjesnici koji žive u dijaspri susreću, govorili su prof. *Ivan Slišurić*, prof. *Đuro Vidmarović* i fra *Šimun Šito Ćorić*. Između njihovih izlaganja pjesme iz zbornika govorili su recitatori KLD-a. U drugom dijelu poslijepodnevnog okupljanja promovirana je i zbirka pjesama »Prelomna noć« pjesnika iz Južnoafričke Republike *Petra Frane Bašića*. »I ove godine pun sam novih dojmova. Kada sam prvi puta došao u Rešetare bilo mi je drago biti u društvu svih ovih ljudi. Želio bih poručiti svima, osobito onima koji imaju i najmanju želju – neka samo pišu, neka ne sustanu i neka svoju strast i svoju želju

Vojvođanska pjesnička ekipa s De Villom

za pisanjem nikada ne skrivaju. I svakako, neka dođu u Rešetare. Kad nama u dalekom svijetu dođu novosti iz Hrvatske i o Hrvatskoj, u bilo kojem segmentu, to odjekne u svakom hrvatskom domu. Slučaj je to i s vijestima o Rešetarima i o ovim susretima pjesnika. Zbirkom 'Prelomna noć' zao kružio sam opus pjesama na hrvatskom jeziku. Napisao sam tri knjige na hrvatskom, dvije na engleskom i jedan roman na engleskom jeziku. Postigao sam ono što sam planirao i sada se sa suprugom vraćam u Hrvatsku. Kupili smo stan u Trogiru i tako se povratkom u zavičaj, odakle sam krenuo u život, ostvario moj veliki san«, kazao je Bašić.

SUSRET PJESNIKA

Poslije promocije na organiziranom prijemu pjesnike je pozdravio i o perspektivama općine Rešetari govorio općinski načelnik Zlatko Aga: »Znamo da moramo više pomoći društvu

poput KLD Rešetari, pa ćemo dogradnjom zgrade i prostora za rad pokraj sadašnjih prostora bitno poboljšati uvjete u kojima djeluju«, kazao je načelnik Aga. Središnji događaj bila je pjesnička večer i druženje pjesnika u prostoru Tvornice koža »Psunj«, koja godinama ugošćuje hrvatske pjesnike iz zemlje i svijeta. Uz pjesnike iz Osijeka, Slavonskog Broda, Valpova, Donjeg Miholjca, Našica, Nove Gradiške, Splita i Varaždina svoje stihove su govorili i pjesnici iz Mađarske, Austrije, Njemačke, Slovenije, Srbije, BiH, Crne Gore, Kanade, Južnoafričke Republike i Australije. Među vitezovima pera zbornika »Preobrazba zrna« zastupljeno je i sedmero vojvođanskih Hrvata – Ljiljana Tadijan, Ruža Siladev i Ivan Andrašić iz Sonte, Mila Markov-Španović iz Srijemske Mitrovice, Marija Lovrić iz Novog Sada, Antun Kovač iz Sombora i Josip Dumendžić Meštar iz Bođana, a u »Abecedi

odrastanja« Maja Andrašić iz Sonte. I pokraj teških uvjeta rada u hrvatskoj zajednici u Vojvodini ovi pjesnici su s ponosom govorili stihove na svojim lokalnim dijalektima, a poneki i na standardnom hrvatskom jeziku.

»Mi, kao manjinski narod, u Republici Srbiji teško ostvarujemo svoja prava. Naša krovna organizacija Hrvatsko nacionalno vijeće ne raspolaže značajnijim sredstvima koja bi izdvajala republika i pokrajina, što znači da je svih sedam sela šokačkih Hrvata u bačkom Podunavlju na neki način zaključano. Mislim da ni naša matična domovina ne vodi dovoljnu brigu o dijaspori. Nije riječ o velikim sredstvima, tiraža od 300 primjeraka zbirke pjesama iziskuje troškove od

10 do 12 tisuća kuna. Žalosno je ukoliko Hrvatska to ne može izdvojiti za nekoga u dijaspori, za ovako bitan doprinos očuvanja hrvatskog jezika tamo gdje je u velikoj opasnosti od tihog nestajanja. Upravo stoga susreti u Rešetarima su za svaku pohvalu, jer pokazuju kako jedna mala sredina može dati jako puno za nas koji živimo izvan Hrvatske«, rekao je Josip Dumendžić Meštar.

Manifestacija je završena u nedjelju, 3. listopada, svetom misom u župnoj crkvi Krista kralja. Svetu misu je služio dr. fra. Šimun Šito Ćorić, a poslije blagoslova svoje stihove su vjernicima čitali pjesnici iz dijaspore.

K. P.

Specijalni gost – fra Šimun Šito Ćorić

Specijalni gost ovogodišnjega »Rešetaračkog susreta pjesnika« bio je dr. fra Šimun Šito Ćorić, u prošlom mandatu predsjednik, a u ovom glasnogovornik Hrvatskog svjetskog kongresa. Rođen je 1. siječnja 1949. godine na Paoči blizu Međugorja. Školovao se u Gradničima, Čitluku, Splitu, Dubrovniku (klasična gimnazija), u Sarajevu (početak filozofsko-teološkog studija), u Švicarskoj (diplomirao teologiju u Luzernu), u SAD-u (studij engleskog na The Catholic University of America, Washington, D.C, dva magisterija iz psihologije u New Yorku na Columbia University, studijska godina na Detroit University u Detroitu) i na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (doktorirao kliničku psihologiju). Ovaj franjevac, književnik, psiholog i kantautor poznat je kao autor brojnih knjiga literarnog i znanstvenog sadržaja, te cijelog niza nosača zvuka. Pojedine njegove knjige i tekstovi prevedeni su na engleski, francuski, njemački, talijanski, španjolski i još neke druge jezike, a član je cijelog niza strukovnih međunarodnih društava. Uvrštavan je u brojne domaće i strane antologije, pa i u one najprestižnije, primjerice u »Zlatnu knjigu hrvatskog pjesništva od početaka do danas« (V. Pavletić, Zagreb, 1991.), u američke »Great Poems of the Western World« (E.C. Cole, Sacramento, CA 1980.) i »American poets and their poems« (Ph. Shaw, New York, 1982.). Ili u onu Švicarskog PEN-kluba »P.E.N – Antologie« (Zuerich, 1998.), čiji je član od 1986-e, a član »Društva američkih pjesnika« od 1981. Nema dvojbe, rijetko je još koji od hrvatskih pisaca bio povezan s piscima iz toliko raznovolikih naroda i kultura svijeta kao što je fra Šito.

Maja Andrašić na promociji zbornika

KRONOLOGIJA od 8. do 14. listopada

8. LISTOPADA 1919.

Utemeljeno je subotičko Sokolsko društvo. Prvi stariješina ovdašnjih Sokola postao je *Franjo Sudarević*, podstarješina *Antun Bešlić*, tajnik *Josip Kratina*, a blagajnik *Josip Hartl*.

8. LISTOPADA 1997.

U nacionalnoj knjižnici »Szécsenyi« u Budimpešti predstavljena je kultura našega ozračja pod nazivom »Bački dani«. Pokraj izložbe djela *Milana Konjovića* te zajedničke izložbe bačkih likovnih umjetnika, održana je književna večer na kojoj su predstavljeni subotički pisci *Boško Krstić*, *Milovan Miković* i *Otto Tolnai*. O njima je govorio i *Béla Pomogács*, predsjednik Društva književnika Mađarske.

8. LISTOPADA 2000.

Završen je krug izbora za zastupnike u Skupštini AP Vojvodine. Hrvatski živalj u našoj pokrajini zastupat će *Kalman Kuntić*, *Stipan Stipić* i *Bela Tonković*.

9. LISTOPADA 1779.

Gradsko vijeće je za 6990 forinata izdalo u zakup sve gostionice i krčme u gradu. Subotičani u to vrijeme slobodno kupuju i prodaju vino za svoje potrebe. Zakupci krčmi su, međutim, obvezni tijekom četiri mjeseca na godinu točiti samo vino proizvedeno u ovom kraju.

9. LISTOPADA 1999.

U Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« održan je omaž magistru *Josipu Buljovčiću*, jezikoslovcu, spisatelju, prevoditelju i javnom djelatniku. Prof. *Buljovčić* bio je do-

bitnik zvanja »Počasni građanin Subotice«.

10. LISTOPADA 1915.

Umro je svećenik *Pavao Kujundžić*, javni i kulturni djelatnik, gorljivi zagovornik uvođenja narodnog jezika u škole. Kujundžić ističe kako su Bunjevci Hrvati i da govore hrvatskim jezikom. Utemeljitelj je, urednik i suradnik Subotičke Danice ili Bunjevačko-šokačkog kalendara od 1884. do 1914. Rođen je 15. svibnja 1859.

10. LISTOPADA 1970.

U sklopu obilježavanja oslobođenja Subotice na zgradi župnog ureda crkve svetoga Roka u Keru otkrivena je spomen-ploča svećeniku *Blašku Rajiću*, predsjedniku prvog, ilegalnog Narodnooslobodilačkog odreda subotičkog kotara, u vrijeme kada su još Subotica i Bačka u sastavu Kraljevine Mađarske.

11. LISTOPADA 1944.

U jutarnjim satima umro je *Jovan Mikić Spartak*, zapovjednik Subotičkog partizanskog odreda, smrtno ranjen prethodnog dana na subotičkom željezničkom kolodvoru. Između dvaju ratova novinar je i asistent na višoj školi, državni i balkanski rekorder u atletici (sudionik Olimpijade u Njemačkoj), te suradnik više listova i časopisa, među ostalim i »Bunjevačkog kola«.

11. LISTOPADA 1994.

Potrošačka korpa »Subotičkih novina«, s uobičajenim sadržajem živežnih namirnica i još nekim artiklima, u prvoj dekadi listopada iznosila je 27 (tzv. Avramovih) dinara i 15 para, što je tada nominalno odgovaralo

vrijednosti 27 njemačkih maraka i 15 pfeniga.

12. LISTOPADA 2001.

Na književnoj tribini u Sisku predstavljene su zbirka pjesama »Raskrivanja« i knjiga eseja »Iza efemerija svakodnevlja« *Tomislava Žigmanova*. Dan prije navedeni su naslovi predstavljeni u Društvu hrvatskih književnika u Zagrebu.

13. LISTOPADA 1971.

Prema pisanju tiska više Subotičana je tvrdilo kako su tijekom prethodnog dana nad gradom i njegovom okolicom vidjeli neidentificirane leteće objekte.

13. LISTOPADA 1997.

Započela je trodnevna proslava dviju veoma značajnih obljetnica: 500 godina katoličke župe u Subotici i 200 godina katedrale svete Terezije Avilske. Prvog dana u Katoličkom krugu predavači su bili: arheolog *László Szekeres*, katedralni župnik vlč. *Stjepan Beretić*, povjesničarka umjetnosti *Olga Šram* i mons. *Andrija Kopilović*.

13. LISTOPADA 2001.

Nakladom Društva hrvatskih književnika i Hrvatskog PEN-a za proučavanje književnosti u hrvatskom iseljeništvu u Zagrebu objavljena je knjiga akademika *Ante Sekulića* »Karmelićanski prinosi hrvatskoj kulturi«.

14. LISTOPADA 1744.

Na temelju iskaza svjedoka komisijski je utvrđeno da se na Barčaku, mjestu udaljenom oko 1000 hvati (1 hvat = 1,896 m) od franjevačke crkve, nalaze ostaci neke crkve. To je zemljište zapra-

vo zapadni, lesni dio Radanovca. Svojedobno ga je turski aga koristio kao sjenokos, te je rit nazvan Aginom barom.

14. LISTOPADA 1913.

Rođen je *Aleksandar Aleksa Kokić*, pjesnik, esejist i prozaik. Nakon bogoslovnog studija zaređen je i postaje svećenik u Subotici, ne zadugo upisuje studij slavistike u Zagrebu. Njegova

lirika, koju stvara od mladalačke dobi, odaje darovita i veoma plodna pjesnika, a Kokićevi stihovi zrcale velikom ljubavlju prema bačkoj ravni, njenim ljudima i njihovoj tegobnoj svakidašnjici. Za života su mu objavljene zbirke »Klasovi pjevaju« (1936.) i »Zvona tihe radosti« (1938.), a posthumno lirska ostavština »Srebrno klasje« (1962.). Umro je tijekom odsluženja vojnog roka na Cetinju 17. srpnja 1940.

14. LISTOPADA 2006.

Tavankut je bio domaćin kulturno-umjetničkim društvima koja su nazvana po Matiji Gupcu iz: Rume, Slavenskog Kobaša, Gornje Stubice, Hrvatskih Zagoraca (Hrvatska) te Bukovice (BiH). Povod je bila 60. obljetnica tavankutskog HKPD-a »Matija Gubec«.

Likovnjaci iz »Kola« na koloniji u Slovačkoj

SUBOTICA – Članovi likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« *Ildiko Slacki, Nedeljka A. Šarčević, Bela Melegi* i *Geza Verebeš* sudjelovali su na jubilarnoj X. djetvanskoj umjetničkoj koloniji, koja se od 25. rujna do 3. listopada odvijala u blizini Đetve u hotelu »Bieli Vody« pri Hrinovu u Slovačkoj.

Na koloniji je radilo šezdesetak slikara iz pet europskih zemalja. Posljednjeg dana kolonije otvorena je izložba nastalih radova, a sudionicima su podijeljene zahvalnice.

Prijateljska suradnja Međunarodne likovne kolonije »Bunarić« i Djetvanske umjetničke kolonije razmjenom slikara traje već niz godina na obostrano zadovoljstvo.

Izložba fotografija Augustina Jurige u ZKVH-u

SUBOTICA – Izložba fotografija pod nazivom »Lica Bačke« subotičkog fotografa *Augustina Jurige* bit će otvorena danas (petak, 8. listopada) u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Harambašićevoj 14. Otvorenje izložbe je u 12 sati.

Izložba Katalin Szöllösi i Márie Kiss

SUBOTICA – Izložba slika *Katalin Szöllösi*, članice likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« i Vojvođanskog likovnog kruga, te *Márie Kiss*, članice HKC »Bunjevačko kolo« i sekcije »Oláh Sándor« pri MKC »Népkör«, bit će otvorena u ponedjeljak, 11. listopada, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici u 18 sati. Prigodom otvorenja govorit će Nedeljka Šarčević, *Jasminka Jovančić* i *Sándor Nagy*.

»Zavitni dan« u Bačkom Monoštoru

BAČKI MONOŠTOR – Tradicionalna proslava »Zavitnog dana« Bačkog Monoštora bit će održana u subotu, 16. listopada, u sportskoj dvorani Osnovne škole »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru. Početak je u 18 sati.

U programu Zavitnog dana, koji se ove godine proslavlja 65. put, uz domaćine sudjeluju gosti iz Hrvatske, Mađarske i Bosne i Hercegovine.

Nakon nastupa kulturno-umjetničkih društava u velikoj dvorani Doma kulture u Bačkom Monoštoru bit će priređena večera za sve sudionike i goste svečanosti.

Organizator »Zavitnog dana« je Kulturno-umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« iz Bačkog Monoštora.

Izložba radova iz projekta Trash Art

SUBOTICA – Završna izložba radova sudionika projekta Trash Art, koji je nastao na inicijativu studentske organizacije AIESEC i Komore mladih iz Subotice, a uz podršku kompanije Coca-Cola Hellenic Srbija, održana je 4. listopada na Otvorenom sveučilištu u Subotici. U projektu je sudjelovalo 45 studenata i srednjoškolaca koji su se potrudili podići svijest ljudi o zaštiti životnog okoliša kroz različite oblike umjetnosti. Sudjelujući u zanimljivim kreativnim radionicama mladi su pokušali skrenuti

pozornost javnosti na posljedice koje nepravilno i neodgovorno odlaganje otpada u prirodi ima na životni okoliš, i dugoročno na zdravlje građana.

Mladi koji su sudjelovali na prvoj od tri radionice koristili su otpad kao sekundarni materijal, kako bi napravili jedinstvena umjetnička djela. Zadatak ljubitelja fotografije, sudionika druge radionice, bio je zabilježiti trenutke narušavanja životnog okoliša, dok su sudionici treće radionice učili o montaži i kreiranju kratkometražnih filmova o ugroženosti prirode.

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica obavještava sve škole i udruge da će IX. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku biti održana 6. studenoga u Gradskoj knjižnici u Subotici, od 9 sati. Svaka škola ima pravo prijaviti jednog ili najviše dva, a gimnazija i tri recitatora po odjelu, a kulturno-umjetničko društvo tri do pet recitatora (ili po dogovoru). Koordinatorica ove priredbe je *Bernadica Ivanković*, predsjednica Hrvatske čitaonice i informatorica na hrvatskom jeziku u Gradskoj knjižnici. Sudionike smotre potrebno je prijaviti do 1. studenoga ove godine putem telefona broj 024/553-115 i 063/801-7090 ili elektroničkom poštom na adresu na bernadica@gmail.com.

U povodu manifestacije »Šokačko veče 2010.« Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte objavljuje Književni natječaj »Za lipu rič 2010.«

Na natječaj se mogu prijaviti autori s neobjavljenim pjesmama, pisanim neknjiževnim dijalektom hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom. Natječaj je otvoren do 6. studenog 2010. godine.

Pjesme u pisanoj formi dostaviti na adresu:

KPZH »Šokadija«, Vuka Karadžića 22, 25264 Sonta, s naznakom »Za natječaj«, ili u elektroničkoj formi na e-mail croc1@ecpwireless.net

Autori na natječaj mogu prijaviti do 5 (pet) neobjavljenih pjesama. Ukoliko se šalju poštom, pjesme moraju biti otiptane ili isprintane na formatu A 4. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima. Odluku o nagradama donijet će prosudbeno povjerenstvo, imenovano od strane predsjedništva »Šokadije«. Pet prvoplasiranih pjesama bit će nagrađene, a najbolja i javno pročitana na »Šokačkoj večeri 2010.« u Sonti, 20. studenoga. Za sve informacije nazovite na telefon broj: 025 793 218.

IZLOŽBA »ŠOKCI I BAŠTINA 2010.« DO 10. LISTOPADA U GRADSKOM MUZEJU U SOMBORU

Kulturno blago generacijama čuvano

Izložba pod nazivom »Šokci i baština 2010.« u Somboru je otvorena u četvrtak, 30. rujna, i moći će se pogledati do 10. listopada. Izložbu je priredila Udruga građana »Urbani Šokci« iz Sombora u suradnji s Gradskim muzejom, a izložbeni je prostor na dan otvorenja bio premalen primiti sve zainteresirane. Ekspozite čini materijal sakupljen od društava koja njeguju tradicionalne običaje i čuvaju kulturnu baštinu regionalne skupine hrvatskog naroda Šokaca, a smještena su uz rijeku Dunav na području Mađarske, Hrvatske i Srbije.

Izložene su originalne svečane narodne nošnje podunavskih Šokaca Bačke i narodne nošnje gostujućih društava. Osim nošnji, posjetitelji izložbe mogu vidjeti i sitnije uporabne predmete iz kućanstva vezane za svakodnevni život, kao što su alati za različite poslove, sakralni predmeti religiozne namjene, stare fotografije, knjige i rukopis za knjigu *Dušan-ke Dubaić* iz Apatina s crtežima i likovnim prikazima šokačke narodne nošnje, ali i tradicionalne glazbene instrumente, kao što je tambura dr. *Josipa Andrića* s kraja 19. stoljeća.

TRI DOBRA RAZLOGA

Članice pjevačke skupine KUDH »Bodrog« iz Bačkog

Monoštora svojim su skladnim, dvoglasnim pjevanjem šokačkih pjesama uljepšale svečanost otvorenja izložbe, dok je uvodna riječ pripala direktoru Gradskog muzeja Sombor *Branimir Mašuloviću*. Gradski muzej je bez razmišljanja početkom godine prihvatio ponudu biti suradnikom ovog projekta, a za to su, po riječima *Branimira Mašulovića*, postojala bar tri razloga.

»Prvi je razlog poštovanje svakolike kulturne baštine Šokaca u Vojvodini, drugo, ne manje važno, jest iskazivanje zajedničke volje za zaštitu te iste baštine, jer je projekt međunarodnog karaktera i briše virtualno, bar za vrijeme svoga trajanja, granice triju država. Treće, što se projekt pojavljuje u vremenu snažne posvećenosti očuvanju europskog, ali i autohtonog kulturnog naslijeđa čiji smo i mi nezaobilazni dio«, rekao je *Branimir Mašulović*.

Branimir Mašulović

Predsjednica UG »Urbani Šokci« *Marija Šeremešić* izrazila je zadovoljstvo realiziranjem sedmog projekta ove udruge u dvije godine od njezina osnutka, te je zahvalila pokroviteljima i svim sudionicima – izlagačima.

DUNAV SPAJA

Nazočne je pozdravila i projekt podržala u ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, ali i u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, generalna konzulica *Ljerkica Alajbeg*.

»Sve ono što su Šokci donijeli sa sobom darovali su drugima, ali su isto tako kao dar preuzimali nešto od drugih. To zajedničko bogatstvo i zajednička sinergija može uroditi jedino tako lijepim, plemenitim i bogatim rezultatima koji će se djelomice vidjeti i na ovoj izložbi. Izložbe ove naravi također su jedan dio očuvanja identiteta naroda na ovim prostorima. To je bogata baština i značajan identitet koji je svojom nazočnošću ovdje obogatio ovaj dio Vojvodine, ali i cijelu državu, i zajedno sa drugim narodima pokazao put kako se surađuje, kako se zajedno živi, kako zapravo Dunav i ostale rijeke nisu nešto što nas razdvaja, nego što nas spaja i što će nas u budućnosti spajati«, rekla je *Ljerkica Alajbeg*.

Projekt je međunarodnog karaktera i virtualno briše granice triju država bar za vrijeme svoga trajanja, rekao je direktor Gradskog muzeja u Somboru Branimir Mašulović * Predsjednica UG »Urbani Šokci« Marija Šeremešić kaže kako ova udruga radi na tome da se omoguće svi uvjeti kako bi ovu izložbu mogla vidjeti i publika u drugim mjestima i državama

Piše: Zlatko Gorjanac

ŠOKCE SIMBOLIZIRA BAŠTINA

Izložbu je otvorila etnologinja mr. sc. *Ljubica Gligorević*, muzejska savjetnica Gradskog muzeja u Vinkovcima. Ona smatra kako od naziva »Šokci i baština« nije mogao biti primjereniji naziv izložbe, jer Šokce iznad svega simbolizira upravo baština. Izrazila je zadovoljstvo što su u Gradskom muzeju u Somboru izloženi predmeti Šokaca iz triju država, ali je napomenula kako i u okolici Temišvara u Rumunjskoj žive Šokci koji su tamo doseljeni iz vinkovačkog kraja i Babine Grede, te da bi jednoga dana bilo lijepo vidjeti i njihove ekspozite na jednoj od ovakvih izložaba. *Ljubica Gligorević* smatra kako je vrlo značajno što postoje udruge i KUD-ovi, čija je neizmjerena važnost u njegovanju šokačke baštine i svih etnosa koji žive na našim prostorima.

»Nedavno su održane 45. 'Vinkovačke jeseni'. One se ne bi mogle održavati da nema kulturno-umjetničkih društava. Takve udruge i takva društva njeguju baštinu uz sve pojedince, sve obitelji i sve nas koji je promičemo na sve moguće načine. I ova je izložba rezultat suradnje jedne udruge i jedne stručne institucije. Veselit će nas svi budući projekti, a veselit će nas i da ova izložba putuje po Bačkoj, Mađarskoj, Hrvatskoj i po svijetu, te

da je još upotpunimo svim onim raskošnim i lijepim što imao u posjedima – po institucijama ili u obiteljima», istaknula je Ljubica Gligorević čestitajući svim sudionicima i svima koji čuvaju dragocjene i lijepe predmete.

VELIK BROJ SUDIONIKA I SURADNIKA

Sudionici izlagači projekta »Šokci i baština« su: HKPD »Silvije S. Kranjčević« iz Bačkog Brega, KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, KPZH »Šokadija« iz Sonte, HKUPD »Dukat« iz Vaj-

ske, HKUPD »Matoš« iz Plavne i HKUPD »Mostonga« iz Bača, kao i gosti izlagači, Hrvatska manjinska samouprava iz Santova iz Mađarske i izlagači iz Hrvatske: »Vinkovački šokački rodovi« iz Vinkovaca i KUD »Seljačka slo- ga« iz Gajića.

Predsjednica UG »Urbani Šokci« Marija Šeremešić nam je rekla kako ova udruga radi na tome da se omoguće svi uvjeti kako bi izložba mogla putovati i po drugim mjestima i državama. U planu je i izrada kataloga u kojem će se moći vidjeti izloženi predmeti.

Čuvali i sačuvali obilježja

Po malobrojn timer zapisima saznaje se kako su Hrvati Šokci prostore na lijevoj obali Dunava u Bačkoj naselili tijekom XVIII. stoljeća. Bogato prirodno okruženje odredilo im je i tradicionalna zanimanja. Šokci od davnina njeguju zanate zasnovane na uporabi prirodn timer materijala, rogoza, trske i drva. Od njih su izradivali košare, torbe, čamce, klompe i druge predmete za svakodnevnu upotrebu, ali i za održavanje kulturne tradicije. Ova grana hrvatskoga naroda je generacijama čuvala svoju vjeru, ikavicu, pjesmu, igru, izvorne običaje i nadaleko poznato tradicijsko ruho. Ručno tkanje na razboju, vezenje, pletenje i ukrašavanje ruha stariji su već više od 200 godina. Iako se razlikuju od mjesta do mjesta, po svojim specifičnostima Šokci su generacijama čuvali i sačuvali obilježja i ljepotu svoje baštine, koja uz naslijeđa drugih naroda čini neprocjenjivo kulturno blago ovog područja.

KONCERT »GLASOVI ORGULJA U RAVNICI« ODRŽAN U SOMBORU I ZEMUNU

Zvuci orgulja isplivali iz tame

U karmelićanskoj crkvi svetog Stjepana u Somboru prošloga je petka priređen orguljaški koncert na kojem su ljubitelji klasične glazbe mogli čuti djela hrvatskih skladatelja s ovih prostora – *Stanislava Prepeka*, *Albe Vidakovića* i *Josipa Andrića* - u izvedbi profesora *Saše Grunčića*. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je kao organizator koncerta uložio trud oko marketinga, te su pisani i elektronički lokalni mediji na vrijeme obaviješteni o ovom glazbenom događaju, a rezultat toga bila je brojna publika u karmelićanskoj crkvi. Ovaj koncert i ranije održani orguljaški koncert *Edmunda*

Andlera Borića oduševio je i dr. *Đuro Taborija*, stalnog orguljaša u karmelićanskoj crkvi u Somboru.

»Oduševljen sam ovim koncertima. Konačno se i u našoj sredini čuju orgulje – ono što je *Mozart* nazvao 'kraljicom instrumenata'. Čujemo ih ponovno poslije duge tišine, jer u našoj sredini se orgulje čuju rijetko izvan liturgije. Hvala Bogu, i prošli koncert *Edmunda Andlera Borića*, kojeg smo čuli, visoke je razine, rekao bih čak izvanredno visoke. Divno je da se skromni skladatelj *Stanislav Prepek* opet pojavio. On je skriven u našoj tami, a zaslužuje mnogo više. Profesor

Grunčić nam je jako lijepo pokazao sve mogućnosti orgulja, sve boje koje se odlikuju korištenjem bogatih registara i dobrom tehnikom«, kaže dr. *Đuro Tabori*.

Isti koncert je u nedjelju 3. listopada održan u Zemunu, u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije. Izvođe-

nje ovog koncerta je nešto na čemu *Saši Grunčiću* treba odati posebno priznanje, što su Zemunci gromoglasnim pljeskom na završetku koncerta i učinili. Druženje nakon ove glazbene večeri nastavljeno je u prostorijama društva Hrvatske mladeži Zemuna.

Z. G. / D. L.

OBOGAĆEN FOND KNJIGA NA HRVATSKOM JEZIKU U SUBOTIČKOJ GRADSKOJ KNJIŽNICI

101 knjiga na dar

Povodom 120. obljetnice od osnutka Gradske knjižnice u Subotici, generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Ljerka Alajbeg* uručila je 101 knjigu toj ustanovi kulture.

Darovane knjige su donacija Hrvatske matice iseljenika, a među njima veliki broj naslova

je kapitalno djelo *Ante Sekulića* »Bački Hrvati«.

Konzulica *Ljerka Alajbeg* je ovom prigodom istaknula kako je ovo samo prvi korak u suradnji, te najavila još jednu donaciju knjiga, ovoga puta od strane Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Dodala je i kako je konzulat upoznat s činjenicom da u knjižnici nema dovoljno novije građe koja pripada hrvatskoj književnosti.

»Ustanovili smo da u ovoj knjižnici nema dovoljno literature na hrvatskom jeziku. To se osobito odnosi na lektiru za učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Učinit ćemo sve što je u našoj moći da obogatimo fond knjiga na hrvatskom jeziku kako bi i učenici hrvatskih odjela ravnopravno sa svima ostalima mogli čitati na hrvatskom,

Ljerka Alajbeg i Dragan Rokvić (u sredini)

koristiti lektiru. Uz to, činimo i napore da se riješi problem s udžbenicima«, rekla je ona.

Po riječima ravnateljica Gradske knjižnice *Dragana Rokvića*, sustav nabave knjiga se nakon raspada zajedničke države također raspao što se odrazilo i na fond knjiga na hrvatskom jeziku. On je ovom prigodom ukazao i na značaj subotičke Gradske knjižnice za kulturu Hrvata u Vojvodini, istaknuvši kako su u njoj saču-

vana djela zavičajnih hrvatskih pisaca.

Kroz Gradsku knjižnicu konzulicu je provela informatorica na hrvatskom jeziku, *Bernadica Ivanković*, koja je Alajbegovu konkretno upoznala s postojećim fondom knjiga na hrvatskom jeziku. Obljetnicu 120 godina postojanja i djelovanja Gradska knjižnica u Subotici obilježit će prigodnim programom 13. listopada.

Ž. Vukov

IZLOŽBA SLIKA JOSIPE KRIŽANOVIĆ U PREDVORJU SUBOTIČKE GRADSKE KUĆE

Patina bajkovitosti rodnoga grada

Josipa Križanović, Davor Dulić, Ljubica Kiselički, Mile Tasić

Josipa Križanović je autorica velikog broja slika, omiljena tehnika joj je ulje na platnu, a svoj likovni izričaj pronašla je u oslikavanju Panonije, u čemu dominiraju pejzaž i arhitektura. Nakon izložbe »Svi moji putovi« iz 2008. godine na kojoj je predstavila ruralne pejzaže žitnih polja i salaše tipične za sjever Bačke, *Josipa Križanović* priredila nam je u predvorju Gradske kuće izložbu pod nazivom »Subotičke

minute – patina bajkovitosti« na kojoj se predstavila ciklusom slika urbane tematike.

Likovni kritičar *Mile Tasić* je prigodom otvorenja izložbe istaknuo kako je u svojem novom ciklusu od 28 slika *Josipa Križanović* dala svoje viđenje Subotice. »Na slikama ćete primijetiti kako postoji patina, kao i na slikama izloženim prije dvije godine. Ona je grad prekrila suptilnom toplinom koju jedna ženska sli-

karska ruka može imati. Ona je zabilježila Suboticu kako je ona vidi, ali imao bih hrabrosti reći, i onako kako je mnogi od nas vide. Zabilježila je i one objekte koji doživljavaju promjenu, a braneći ono gdje smo odrastali, što je u nama, što je prepoznatljivost grada i što će na svim razglednicama ili u monografijama ostati zabilježeno«, rekao je *Mile Tasić* dodavši kako se na slikama pojavljuju i njezini sugrađani »u gotovo žanr scenama otuđenosti i spuštenog pogleda, na kojima tek djeca jesu ono što pruža nadu«.

Pozdravljajući nazočne uime HKC-a »Bunjevačko kolo«, predsjednik Izvršnog odbora *Davor Dulić* je naglasio kako se na slikama *Josipe Križanović* očituje stvaralačka prepoznatljivost bića, ali onog zavičajno ukorijenjenog. »Apeliram na

sve one koji prepoznaju likovno stvaralaštvo naše slikarice *Josipe Križanović* da istodobno prepoznaju nastojanje HKC-a 'Bunjevačko kolo' i potporu stvaralačkom radu njegovih članova koji obogaćuje našu zajednicu, a gradu Subotici daje novi kulturni dar i obogaćuje sadržaje našeg zajedničkog života«, kazao je *Dulić*.

Izložbu je otvorila pomoćnica gradonačelnika zadužena za obrazovanje i kulturu *Ljubica Kiselički* pozvavši nazočne da uživaju u izložbi, jer svaka takva prigoda predstavlja radost i praznik umjetnosti.

Prigodom otvorenja izložbe nastupili su tamburaši HKUD-a »Ljutovo«. Izložba »Subotičke minute - patina bajkovitosti« može se pogledati do 13. listopada, svakog dana u terminu od 10 do 18 sati.

D. B. P.

TOMISLAVU ŽIGMANOVU URUČENA KNJIŽEVNA NAGRAĐA »FRA LUCIJAN KORDIĆ«

Borben Vladović, Tomislav Žigmanov i Đuro Vidmarović

U Društvu hrvatskih književnika u Zagrebu 4. listopada je svečano dodijeljena nagrada za najbolje književno djelo u razdoblju od 1. rujna 2006. do 1. rujna 2010. godine »Fra Lucijan Kordić« književniku iz Subotice Tomislavu Žigmanovu. Riječ je o književnoj nagradi koju svake četiri godine dodjeljuje Društvo hrvatskih književnika iz Zagreba i Zajednica izdanja »Ranjeni labud« iz Mostara, a koja tematski, na bilo koji način, obrađuje život Hrvata izvan Hrvatske. Nagrada je ustanovljena 2. studenoga 1994. godine, a ime je dobila po franjevcu, misionaru, pjesniku i nakladniku *Lucijanu Kordiću*, rođenom 9. lipnja 1914. u Grljevićima u Bosni i Hercegovini, preminulom 16. lipnja 1993. u Širokom Brijegu. Ocjenjivački žiri Društva hrvatskih književnika u sastavu *Borben Vladović*, *Vladimir Goss* i *Đuro Vidmarović* odlučio je jednoglasno na sjednici održanoj 24. rujna ove godine da se ta prestižna nagrada dodijeli knjizi »Prid svitom – saga o svitu koji nestaje« autora Tomislava Žigmanova iz Subotice.

GORUĆI PROBLEM OPSTOJNOSTI

U obrazloženju ove odluke stoji kako knjiga snažnim literarnim jezikom progovara o gorućem problemu opstojnosti Hrvata – Bunjevaca, da se autor služi (bunjevačkim) narječjem, te

da su njegove rečenice literarno njegovane, leksik precizno odabran, dijalozi logični prirodni, nosivi likovi reprezentanti svoga naroda, a atmosfera više upozoravajuća, kritička, nego patetična.

Isto tako navodi se da je ovo djelo duboko osviješten i angažiran kulturni čin koji na posredan i književne prakse dostojan način obnavlja neka stara i otvara nova pitanja, a jedno od njih je svakako pitanje identiteta kulture i prostora te raznovrsnih kulturno – političkih strategija koje su pretendirale i pretendiraju na njegovo imenovanje, to jest »osvajanje«.

Đuro Vidmarović je rekao kako u knjizi »Prid svitom« otkrivamo temu koja zaokuplja Tomislava Žigmanova. »Taj 'svit' u smislu pojma svijet, tiče se većinskog srpskog naroda u čijoj državi, dakle Republici Srbiji, Hrvati – Bunjevci žive kao etnička manjina, zatim njihovog matičnog hrvatskog naroda i njegove države Republike Hrvatske, te Europske Unije, odnosno tzv. međunarodne zajednice. Pred svima njima, odnosno tim 'svitom', umire jedna etnička zajednica čija povijest traje više stoljeća i koja je stvorila bogatu kulturnu baštinu, književnost, znanost, umjetnost, kao osnovne elemente svoje narodnosne samobitnosti«, ustvrdio je Vidmarović i dodao kako sav taj navedeni 'svit' šuti, ne uzbuđuje se i politički kalkulira.

Saga o Bunjevcima ovjenčana nagradom

Nagradu doživljam prije svega kao priznanje i počast tom »svitu« i prostoru u nestajanju, a meni je, naravno, drago što sam ovim djelom to uspio iznijeti na svjetlost hrvatske kulturne scene, rekao je Žigmanov primajući nagradu

Nagradu »Fra Lucijan Kordić« autoru Tomislavu Žigmanovu uručio je član ocjenjivačkog žirija Borben Vladović i pri tome još jednom naglasio činjenicu da je ocjenjivački žiri tu odluku donio jednoglasno.

POČAST »SVITU« KOJI NESTAJE

Primajući nagradu laureat Tomislav Žigmanov je istaknuo kako je u knjizi nastojao prikazati tragične sudbine bunjevačkih Hrvata, jednoga od brojnih naroda koji žive u blatu Pannonije i koji, sada već stoljećima, boraveći na rubu modernizacijski procesa postojano gubi vlastiti okvir i sadržaj postojanja. Dodao je kako je ravnaajući se značenjem »sage« kao pripovijesti vezane za tlo, podneblje, svjesno, romantičarsko programatski natapao tekstove lokal-

nom bojom – od toponimskih do etnografskih obilježja, kako bi ih i faktografski čvrsto zakovao za taj prostor, prostor koji je davno izgubio veći broj sadržaja koji se opisuju.

»Tako postavljeno i realizirano, ovo djelo je opisano već, ako mi je dopušteno ovdje i sada citirati, kao 'kaligrafski profinjen zapis o tome svijetu i jeziku, svijetu i jeziku koji su uvelike nestali'. Stoga ja kao autor, ističem to još jednom, ovu nagradu doživljam prije svega kao priznanje i počast tom 'svitu' i prostoru u nestajanju, a meni je, naravno, drago što sam ovim djelom to uspio iznijeti na svjetlost hrvatske kulturne scene i to na način da ono bude prepoznato kao dostojno ove, za nas stvaraoce u rasuću, izuzetno važne nagrade«, zaključio je Tomislav Žigmanov.

Zlatko Žužić

Bački Hrvati u Zagrebu prvi su Žigmanovu čestitali na dobivenoj nagradi

GOLUBINCI

Zahvala na plodovima

Župna crkva svetog Jurja u Golubincima u nedjelju, 3. listopada, bila je puna vjernika koji su se okupili na misi zahvalnici, da molitvom zahvale Bogu za plodove koje su ubrali u protekloj godinu. Misno slavlje predvodio je golubinački župnik vlč. *Ivica Damjanović*, koji se u propovijedi zapitao jesmo li spremni reći Bogu hvala za dobru godinu, dobar urod na našim poljima i jesmo li svjesni da bi sav rad bez Božje pomoći bio uzaludan.

Pjevanje pod svetom misom predvodio je tamburaški odjel HKPD-a »Tomislav« iz Golubinaca. Na kraju mise vlč. *Ivica Damjanović* zahvalio se svima koji su uređivali crkvu i svima koji su sudjelovali i pridonijeli da ovo bude prava zahvala Bogu. Misu zahvalnicu uveličalo je i krštenje novorođene *Valentine Žarković*, tako da se u nedjelju u crkvi sv. Jurja u Golubincima doista imalo za što reći Bogu hvala.

Ivan Radoš

STOTA OBLJETNICA CRKVE PRESVETOG TROJSTVA U STAROJ PAZOVI

Misu će predvoditi biskup srijemski

Povodom stote obljetnice izgradnje katoličke crkve Presvetog Trojstva u Staroj Pazovi u subotu, 9. listopada, u toj će crkvi biti služena sveta misa u 17 sati. Misno slavlje predvodit će srijemski biskup mons. *Đuro Gašparević* uz koncelebraciju srijemskih svećenika.

Crkva Presvetog Trojstva u Staroj Pazovi ima oko 450 vjernika i svake se nedjelje redovito održavaju svete mise, a crkva pripada župi sv. Jurja u Golubincima.

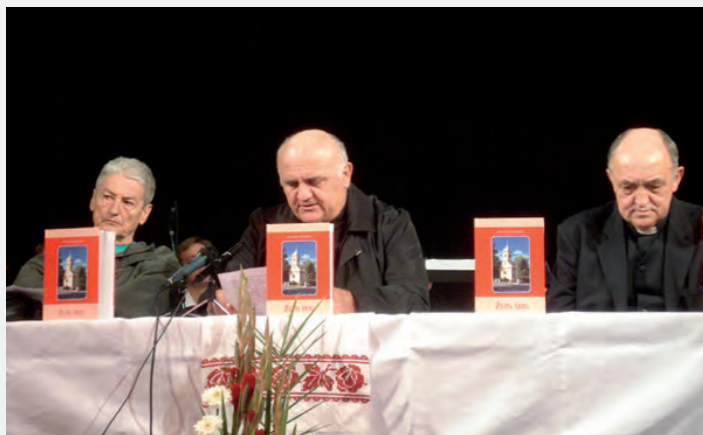
I. R.

SVEČANOST U IRIGU U POVODU JUBILEJA ŽUPNIKA PREČ. BLAŽA ZMAIĆA

Obilježeno 35 godina pastoralnog rada

U petak, 1. listopada, u Irigu je svečano obilježeno 35 godina pastoralnog rada iriškog župnika *Blaža Zmaića*. Župnik Zmaić je od tih 35 godina čak 30 proveo u Irigu. Ujedno je ovom prigodom proslavljena i 205. obljetnica župe Irig, a predstavljena je i knjiga »Župa Irig«, koju je preč. *Blaž Zmaić* napisao slupa s vlč. *Antunom Devičem*, župnikom u Jarmini u Republici Hrvatskoj.

Povodom ove obljetnice u Domu kulture u Irigu je priređen prigodan kulturno-umjetnički program na kojem je sudjelovao Veliki tamburaški orkestar »Matija Gubec« iz Rume pod ravnanjem *Josipa Jurca*. Skladbom »Pjesma Blažu«, koju je poseb-

no za ovu priliku, a u čast iriškog župnika, napisao *Josip Jurca*, otvorena je ova manifestacija. Nakon ovakvog uvoda gostima se obratio i pozdravio ih domaćin svečanosti preč. *Blaž Zmaić*, a potom je rumski orkestar nastavio s glazbom. Nazočnima se obratio i srijemski biskup mons. *Đuro Gašparević*, koji je i sam svojedobno dvije godine bio župnik u Irigu.

O knjizi »Župa Irig« govorili su njen koautor preč. *Zmaić*, te književnik i novinar *Todor Bijelkić*. Nakon nastupa tamburaša na scenu je stupio i folklorni sastav KUD-a »Ravnica« iz Starih Perkovaca iz Slavonije, inače rodnog mjesta preč. *Zmaića*. Članovi tog sastava izveli su splet slavonskih kola, plesova i igara.

Druženje je nastavljeno u iriškoj čitaonici uz zvuke »Rumskih lola«.

N. Jurca

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

Kontakt: NOVI SAD Koste Abraševića 16 Redakcija: 021/4790529 Program: 021/4790464 SMS: 063/598441 radiomarija.srbija@gmail.com www.radiomarija.rs	Kontakt: SUBOTICA Starine Novaka 58 Redakcija: 024/692255 Program: 024/692259 SMS: 063/445523 mariaradio@tippnet.rs www.mariaradio.rs
--	--

POMOŽITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

KAD IZGOVARAMO RIJEČ BOŽJU, MI JE RAĐAMO, ONA NAS TAD PREPO-
RAĐA I VODI U SVOJE KRALJEVSTVO

Riječ koja ozdravljuje

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Nastavljamo razmišljanje iz prošloga broja. Naime, nekako me drži ovih dana stalno potreba reći, ali još više čuti riječ. Ona Riječ koja je Tijelom postala je Božja Riječ. Stoga se u ovom razmišljanju želim poslužiti ne samo svojim nego i mislima dubljih teologa. Poruka koja slijedi je u stvari i pouka da se svaka ljudska komunikacija, dakle, i upotreba riječi i značenja oslanja samo na jednu veliku Istinu, a to je Božja Riječ.

USTA NAS UVODE U NEVOLJE I ROPSTVA

Ako se ravnamo prema svojim osjećajima, nikad nećemo doći do zdravlja niti do spasa. Osjećaji nas varaju, oni mogu govoriti suprotno onome što se zaista događa. Riječ Božja uvijek je istinita. Zato i protiv svojih osjećaja treba izgovarati riječ zdravlja, mira, praštanja, ljubavi. Proroku Izaiji kaže Bog: »Podsjeti me«. Potrebno je Boga podsjećati na njegova obećanja. Isus kaže: ako rekneš. Ne kaže: moli da bi se dogodilo čudo, nego: ako rekneš i vjeruješ, dogodit će se. Preko proroka Joela kaže Gospodin: »Neka slabić kaže: 'Junak sam!'«. Treba reći: junak sam! Ne radi se o pozitivnom mišljenju, ne radi se o podsvijesti koja je snažna i čiji zakoni trebaju biti primijenjeni. Radi se o Božjoj sili i snazi koja se ostvaruje onda kada joj vjerujemo i kada ju jasno izgovorimo. Kaže se u knjizi izreka: »Vezao si se vlastitim usnama, uhvatio s riječima svojih usta; učini onda ovo, sine moj: oslobodi se!« Usta nas uvode u nevolje i ropstva. Potrebno je onda ustima se i osloboditi ropstva. Hrabro izgovarati riječi, znači činiti riječi. Sjetimo se udovice koja dolazi tražiti pomoć od svoga branitelja. Ona hrabro izgovara riječi: obrani me. I zato dobiva odmah sučev pristanak, makar je bio zao čovjek. Sjetimo se čovjeka koji u noći odlazi prijatelju i traži od njega da mu posudi kruha. Makar mu je prijatelj u postelji, ustaje jer čuje čvrstoću glasa svoga prijatelja koji zahtijeva i čvrsto izgovara riječi povjerenja. Zato nas Sveto pismo uvijek iznova upozorava: budi hrabar, ne dršči! Pavao upozorava Timoteja: govori u zgodno i nezgodno vrijeme. Ili: jao meni ako ne propovijedam. Jer nitko ne može povjerovati ako mu prvo nije naviješteno. A da bi bilo naviješteno, treba govoriti Božje riječi. Spas ljudi ovisi o tome hoće li im biti naviještena, izgovorena Božja riječ. Zato je izgovaranje Božjih riječi spasonosna stvarnost. Kako su ljupke noge onih koji nose mir, kaže se u Svetom pismu. Ili kad Izaija prorok kaže: viči i ne suspreži se. Isus kaže: Tko prizna mene pred ljudima, priznat ću i ja njega pred Ocem svojim nebeskim. Priznati znači ustima izgovoriti Isusovo ime, Isusove riječi. Dakle, Isus pretpostavlja da će ljudi doći pred Oca nebeskoga, da će biti

opravdani. No, da bi oni bili spašeni, potrebno je da ih on prizna. On će ih priznati ako su i oni njega priznali. Ako ga, pak, nisu priznali, on ih ne može priznati. Time što izgovaramo riječ Božju, mi je rađamo. Time što je rađamo, ona nas preporođi i vodi nas u svoje kraljevstvo. Isusova riječ nas vodi k njemu kao osobi i u njegovu slavu.

SLOBODAN U DUŠI, U DUHU I TIJELU

Izgovaranje pozitivnih, praštajućih riječi unosi u nas zdravlje. Jakov kaže: »Ako tko u govoru ne griješi, on je savršen čovjek, sposoban je zauzeti i cijelu svoju osobu«. Znači, onaj koji je savršen u svome jeziku, koji je ispravan i pozitivan u govoru, on može obuzdati svoje tijelo, tj. osloboditi od zlih sila. Onaj tko izgovara prave, pozitivne riječi može učiniti da ne robuje svome tijelu. Tako postaje slobodan i u duši, i u duhu, i u tijelu. Želimo li postati zdravi, onda je potrebno najprije izmijeniti svoj jezik. Jakov to kaže na kraju svoje poslanice: »Ispovijedajte grijehe jedni drugima i molite jedan za drugoga da ozdravite«. Ako ja ispovijedam svoje grijehe, tada postajem ponizan i krotak, tada pokazujem praštanje, ljubav, velikodušnost. Tako postajem onaj kome je oprošteno, onaj koji ljubi i koji je ljubljen. Na taj način otvaram u sebi prostore za Božje sile. Kad Bog čuje dobre riječi u meni, onda on daje svoje dobre sile da ulaze u mene i preko mene djeluju.

Danas se u medicini sve više govori kako je oko 70 posto fizičkih organskih bolesti uzrokovano duhovnim bolestima. Liječnici sve više dolaze do uvjerenja da upravo grižnja savjesti najviše razara čovjekov organizam. Dapače, kažu kako im se čini da su brojne bolesti raka često uzrokovane grižnjom savjesti, odnosno negativnim riječima, osobito nepraštanjem. Mržnja unosi u čovjeka bolesti. Mržnja blokira najprije naš duh za dobre, ozdravljajuće Božje sile. Te napetosti i zla konverzijom prelaze u naše tijelo i stvaraju organske bolesti. Zapravo je ljubav prvi uvjet za liječenje vlastitih i tuđih bolesti. Najprije ljubav prema Bogu koga treba ljubiti svim srcem, svim umom, svom dušom i svom snagom svojom. Kad ljubimo Boga, tada naše srce postaje otvoreno Božjim snagama i tako nas one liječe. Ljubeći druge ljude otvaramo se Božjim snagama. Naprotiv, mržeći druge ljude, ogovarajući ih ili ne praštajući im, zaustavljamo Božje sile i one ne mogu djelovati na druge, obratiti ih, spasiti i izliječiti. Želimo li promijeniti čovjeka, tada je najvažnije da ga zavolimo, prihvatimo onakvog kakav jest i tek će se onda dogoditi promjene.

Kaže se u knjizi

izreka: »Vezao si se

vlastitim usnama,

uhvatio s riječima

svojih usta; učini

onda ovo, sine moj:

oslobodi se!«

*

Želimo li posta-

ti zdravi, onda je

potrebno najprije

izmijeniti svoj jezik

*

Zapravo je ljubav

prvi uvjet za liječenje

vlastitih i tuđih

bolesti

SALATA OD KRUMPIRA S TUNJEVINOM

Potrebno za 4 osobe: 500 g krumpira, 250 g mahuna, 200 g rajčice, konzerva tunjevine u komadima, 100 g rukole.

Za preljev: 50 ml maslinova ulja, 2 žlice vinskog octa, žličica senfa, peršin, sol i papar.

Priprema: Skuhajte krumpir s ljuskom, ocijedite ga i kada se malo ohladi ogulite ga i izrežite. Rajčice narežite na kriške, pa sve skupa izmiješajte s rukolom i komadima tunjevine. Ulje, ocat, senf, isjeckani peršin, sol i papar dobro izmiješajte i prije posluživanja prelijte preko salate.

PILETINA S KIKIRIKIJEM

Potrebno za 4 osobe: 700 g pilećih fileta, 1 žlica vegete, malo suncokretovog ulja, sol.

Za preljev: 100 g neprženog i neslanog kikirikija, 2 žlice karija i 2 žlice soja sosa. Ukoliko ne volite kari i soja sos, možete s kikirikijem pomiješati 2 žlice kiselog vrhnja, žlicu majoneze i žličicu senfa.

Priprema: Kikiriki možete staviti u kuhinjsku krpu i batom za meso ga dobro zdrobiti (ili ga stavite u vrećicu pa zdrobite oklagijom). Usitnjen kikiriki ne smije biti samljeven! Usitnjeni kikiriki pomiješajte sa soja sosom i karijem ili s kombinacijom s kiselim vrhnjem. Začinite piletinu vegetom ili je posolite i stavite u malo podmazani pleh. Pospite piletinu pripremljenim preljevom s kikirikijem i pecite u pećnici na 220°C 15 do 20 minuta. Jelo poslužite toplo, a kao prilog dodajte kuhanu rižu ili povrće s grila.

ANĐEOSKI KOLAČ

Potrebno za koru: 200 g crne čokolade, 100 g šećera, 150 g maslaca, 4 jajeta, 150 g brašna, žličica praška za pecivo, kesica vanilin šećera, 30 g badema, žličica kakao

Za nadjev: 100 g bijele čokolade, 100 g crne čokolade, 0,5 l slatkog vrhnja, 2 vrećice šlaga s ukusom vrhnja za ukrašavanje i naribana crna čokolada.

Priprema: Od navedenih sastojaka za koru napravite tijesto i ispecite koru. Na pari sjedinite bijelu i crnu čokoladu s polovicom slatkog vrhnja, pa u ohlađenu smjesu dodajte ostatak umućenog vrhnja i sve skupa kratko mutite. Koru stavite na pladanj, vratite obruč kalupa i preko njega sipajte nadjev. Ostavite na hladnom da se dobro stegne i prije služenja premažite umućenim šlagom i ukasite naribanom čokoladom.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Piše i uređuje: Željka Vukov

Saksijsko cvijeće odlazi na »jug«

Nije potrebno samo pticama selicama da odlete na jug, i cvijeće želi u toplije krajeve, no ipak neće baš na jug, ali u sobu hoće. Pomozite mu da pronađe odgovarajući kraj.

Ukoliko su vam sobne biljke i dalje vani, krajnje je vrijeme da

se primite posla i prenesete saksije unutra. Ovaj posao je zahtjevan, ali ako ga obavite na vrijeme i na pravi način, vaše biljke neće niti osjetiti zimu. Ako imate zastakljenu terasu, riješili ste pola problema, većina saksija može na njoj ostati i tijekom hladnih dana. Stavite ih na zid (kako bi vam sve stalo), a za to će vam dobro doći jednostavne police ili dekorativni držači. Biljke koje su preosjetljive na hladnoću ipak unesite u kuću.

PREGLEDAJTE BILJKE

Dok su biljke još vani, pregledajte svaku saksiju i provjerite jesu li biljke zdrave. Većinu biljaka treba još jednom prihraniti, a onda napravite stanku do velja-

če. Biljke koje tek trebaju procvjetati nastavite prihranjivati, a zalijevanje smanjite kako se i temperatura snižava.

UNOSITE POSTUPNO

Odredite mjesto na koje ćete postaviti cvijeće i prostor raspriemite. Prvo unesite cvijeće koje teže podnosi hladne noći, a vrste koje bolje podnose niže temperature ostavite još neko vrijeme vani, na svijetlom mjestu u zavjetrini.

OSIGURAJTE ODGOVORAJUĆE MJESTO

Saksije u sobi rasporedite tako da se listovi i cvjetovi ne dodiruju. Možete ih grupirati po boja-

ma koje se slažu ili koje prave kontrast.

NE PRETJERUJTE S VODOM

Svima je poznato kako cvijeće lakše podnosi sušu nego višak vode i zato prestanite sa svakodnevnim zalijevanjem. Dva puta tjedno bit će sasvim dovoljno, ali pazite da voda bude odstajala i da je sobne temperature. Najbolje je da uvijek imate nekoliko boca punih vode koje će služiti samo za zalijevanje cvijeća.

SVJETLOST DANA

Većina biljaka voli svjetlost, pa ih stavite na pod, na nisku komodu ili stolić ispod prozora. Kada se dan jako skрати, ujutro sklonite ili razmaknite zastore kako bi u prostoriji bilo što više sunca. Kad počne sezona grijanja, saksije odmaknite od izvora topline i redovito orošavajte biljke kako bi imale neophodnu vlagu.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, 024/553-774, 024/567-495, 064/222-14-20, 063/508-811
www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com

Kućne posete, prevoz pacijenata

Badawi

Pedijatrija, Ginekologija, Urologija, Neurologija, Gastroenterologija
Kardiologija, Ultrazvuk, Gastroskopiya, Laboratorija, Alergotest

Budwig protokol, Akupunktura, Biorezonanca-SCIO, Detox, Eilman-Radiotalasna hirurgija

Tehnika emocionalne slobode-EFT, Masaža, Bahove kapi, Bloptron, Magneti i ostalo...

Poliklinika za vašu porodicu

VIJESTI IZ VRTIĆA

BILI SMO U
ZOO VRTU

Dječji je tjedan poseban po naklonosti odraslih prema djeci. Svake godine tijekom Dječjeg tjedna ZOO vrt na Paliću širom otvara vrata za vrtićke mališane. I ove su godine u ponedjeljak, 4. listopada, premda vrijeme baš nije bilo sunčano, djeca iz vrtića »Marija Petković« posjetila ZOO vrt. Tamo je uvijek lijepo jer se mogu vidjeti mnoge životinje i prekrasno cvijeće. Oduševljena brojnim životinjama djeca su ipak iščekivala igru na igralištu, na kojem su se i njihovi roditelji nekada davno igrali. Umorni, ali puni dojmova vratili su se u vrtić na ručak i popodnevni odmor, dok su stariji marljivo nastavili s aktivnostima.

Iako su za ovaj tjedan u vrtiću planirane mnoge aktivnosti, neke su jednostavno morale izostati zbog kiše i hladnog vremena. Planirana likovna kolonija, koja je trebala biti održana na Bunariću, nije održana upravo iz tih razloga. No, što su još mališani ovoga tjedna radili, moći ćete pročitati u dječjem podlistku »Hrcko« koji izlazi 22. listopada. Do tada svima pozdrav!

Marina Piuković

Mađioničar Jozo Bozo

Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici i Hrvatsko nacionalno vijeće u povodu Dječjeg tjedna odlučili su darovati djeci nižih razreda osnovnih škola mađioničarsku predstavu. Dakle, danas 8. listopada, mađioničar Jozo Bozo razveselit će mnoge mališane. Posjetit će djecu u OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu, mališane iz OŠ »Vladimir Nazor« iz Đurđina, dok će djeca iz OŠ »Ivan Milutinović« iz Subotice i Male Bosne, kao i učenici OŠ »Matko Vuković« i OŠ »Sveti Sava« te mališani iz dječjeg vrtića »Marija Petković« s Jozom Bozom susresti u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo«.

Zmaj iz pripovitke
dide mog

Već u prošlom broju Hrvatske riječi objavili smo kako Hrvatska čitaonica organizira IX. dane Balinta Vujkova od 27. do 29. listopada s programom namijenjenim učenicima, koji će se održati u srijedu, 27. listopada, u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 12 sati. Za ovogodišnje Dane Balinta Vujkova organizator je ujedno raspisao i likovni natječaj na temu »Zmaj iz pripovitke dide mog« koji traje do 20. listopada, kada će biti izabrani najbolji radovi. Nagrade za najbolje radove bit će uručene u okviru programa za učenike. Ukoliko imate dara za crtanje i slikanje prihvatite se posla. Iako još imate malo vremena, neki se od vas u školama i vrtićima već organiziraju i počinju s radom. Nemojte čekati krajnji rok, nego svoje radove kada dovršite šaljite na adresu: Hrvatska čitaonica Subotica, Bele Gabrića 21, s naznakom za likovni natječaj.

Darko Macan oduševio klinge

Ovoga je tjedna učenike hrvatskih odjela u Subotici i okolnim mjestima posjetio romanopisac i autor stripova **Darko Macan** iz Zagreba. Svojim je nastupom oduševio mnoge, i to ne samo klinge i klinceze nego i odrasle. Smijeha nije nedostajalo, a djeca nisu skrivala oduševljenje. Aktivno su sudjelovala, odgovarala na pitanja i sama ih postavljala. U prvoj polovici susreta svi su skupa, uz Macanove sugestije, crtali strip na odabranu temu.

Po riječima Darka Macana djeca su najbolja publika.

»Djeca knjigu ili čitaju ili je ostave nakon treće stranice, a onu koja im se sviđa pročitaju 16 puta. Oni su najiskreniji i nisu kao odrasli da će hvaliti nešto što nije dobro, samo zato da se ne bi zamjerili. Ukoliko i jedno dijete počne čitati nakon ovog mog posjeta, ja sam sretan. Što se tiče hrvatskog jezika mogu reći kako sam primijetio u ovo malo mog boravka ovdje u Subotici da je ljubav prema hrvatskom jeziku veća nego li u samoj Hrvatskoj. Tamo svi teže engleskom jeziku.«

Kako je objasnio, trenutačno radi na serijalu knjiga horora za djecu. Najnovija knjiga ovoga serijala trebala bi izaći za sajam knjiga, a kako je najavio – već radi i na sljedećoj.

U Gradskoj knjižnici u Subotici u srijedu, 6. listopada, romanopisac se susreo s učenicima OŠ »Matko Vuković« i OŠ »Sveti Sava«, a u poslijepodnevnom satima s učenicima OŠ »Ivan Milutinović« iz Subotice. U večernjim satima susret je upriličen i za učenike srednjih škola Gimnazije »Svetozar Marković« i Politehničke srednje škole. Već sljedeći dan Darko Macan skupa s informatoricom na hrvatskom jeziku u Gradskoj književnici **Bernadicom Ivanković**, posjetio je škole u prigradskim mjestima – »Vladimir Nazor« u Đurđinu, »Ivan Milutinović« u Maloj Bosni i »Matija Gubec« u Tavankutu. Kako je tamo bilo, donosimo u sljedećem broju Hrvatske riječi.

Ž. Vukov

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Dražen Prčić

Viroza party

Za razliku od brojnih starih fotografija koje smo objavili u ovoj našoj rubrici, današnja pred vama načinjena je prije samo nekoliko dana u Bolu na otoku Braču. Iako bi se, u prvi trenutak i na prvi pogled, mogla dogoditi mala zabuna u svezi s osobama zabilježenim na fotografiji, nije u pitanju poznata povijesna ličnost i vođa Oktobarske revolucije *Vladimir Iljič Uljanov*, mnogo poznatiji kao *Lenjin*, nego njegov imitator okružen sudionicima tradicionalne bolske turističko-umjetničke

atrakcije koja se svakoga 1. listopada održava na glavnom gradskom trgu ovog glasovitog hrvatskog ljetovališta na otoku Braču.

VIROZA

Idejni tvorac ovoga zanimljivog i duhovitog scensko-plešno-zabavnog projekta je *Ivica Jakšić Puko*, bolski »multifunkcionalni umjetnik«, ili preciznije – redatelj, pisac, slikar, pjesnik i multimedijalac, koji je 2003. godine došao na danas već povi-

jesnu zamisao realiziranja manifestacije pod skupnim nazivom »Viroza party«. U biti, korijen ove riječi ne potječe od uobičajenog označavanja određene bolesti, već od novoustanovljenog termina kojim se opisuje skakanje u virove koji nastaju kada katamaran na relaciji Split-Milna-Bol-Jelsa isplovlja iz bolske luke. »Oboljeli« od »viroze« bivaju zaraženi od 24. lipnja i s ovom se »bolesti« bore sve do 1. listopada, kada posljednjim skokovima u mehanički izazvane valove, zaključuju još jednu ljetnu sezonu. Kulminaciju, naravno i po već ustaljenoj tradiciji, predstavlja prvi dan prvoga pravoga jesenskog mjeseca, kada nakon kupanja započinje bogati zabavni program lucidno osmišljen na prepoznatljivi ridikulski dalmatinski način. Naime, svake godine, prema Jakšićevoj zamisli, Bol posjećuje neki od poznatih svjetskih diktatora i obilazi njegove turističke potencijale, pa su se tako minulih

Prigodne majice

Organizatori svake »Viroze« tiskaju i limitiranu ediciju prigodnih majica koje tematski oslikavaju autorsku zamisao. Ove su godine »ukomponirali« pribor za jelo uz već poznate simbole sovjetske revolucije – srp i čekić.

godina za svečanom govornicom našli *Posejdon*, *Julije Cezar*, *Napoleon*, turski paša, diktator afričke banana republike, drug *Tito*, *Che Guevara*, da bi se renomiranoj plejadi ove godine pridružio i tovariš *Lenjin*.

PARTY

Nakon prigodnog govora kojim je pozdravio sve nazočne i Boljanima ukazao na mogućnosti daljnjeg razvijanja turizma, drug *Lenjin* je okružen svojom svitom zauzeo počasno mjesto za stolom glavnih aktera ovogodišnjeg Viroza partyja. Uslijedio je prigodni program uz obilje ruske glazbe i neizbježnog kazachoka, a potom i koncert posebno angažiranog gostujućeg sastava koji je raznovrsnim melodijama zabavljao »i mlado i staro« na mjesnom platou.

Svojevrsnu atrakciju cijeloj manifestaciji dale su mještanke odjevene u tople zimske bunde i šubare, ne obazirući se na visoku vanjsku temperaturu koja je toga dana bila negdje oko 27 stupnjeva, a tijekom večeri iznad 20. Predvođene tovarišom *Lenjinom* »bolske Ruskinje« su zaplesale, a potom su im se pridružili i svi posjetitelji i gosti »Viroza partyja Bol 2010«. Veselje je potrajalo sve do kasno u noć, a pripreme za sljedeći party zasigurno su već u tijeku...

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKP Суботичке пијаце
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

Bol - Viroza party

8. listopada 2010.

U NEKOLIKO REDAKA

Vrijeme

Dolaskom uvijek ćudljive i varljive jeseni ljudi sve više počinju pričati o vremenu. Hoće li biti kiše ili sunca, toplije ili hladnije, uz mnoštvo varijacija na istu temu. Naravno, svi optimistično zagovaraju pozitivnije varijante produženog »miholjskog ljeta« pronalazeći dokaze o potencijalnoj blagosti približavajuće zime. Eh, kada bi stvarno i bilo da se ugodna toplina uspije održati sve do Božića, s ostatkom zime ne bi bilo problema. A ne da »zimsko ruho« moramo već sada čistiti od moljaca...

FOTO KUTAK

Zaborav ljeta!

KVIZ

Ivan Generalić

Koje je godine i gdje rođen hrvatski slikar naive Ivan Generalić?

Čime se bavio prije slikarstva?

Koja je osoba izravno utjecala na njegov budući rad?

Gdje je sve afirmirana naivna slikarska umjetnost?

Na kojoj poziciji je djelovao?

Gdje je i kada umro Ivan Generalić?

27. studenoga 1992. godine u Koprivnici.
Mentor druge generacije hlebinske slikarske škole.
Bijele u Sao Paolu, Parizu, Bruxellesu, Šangaju, Pekingu, Tokiju...
Krstio Hegeđušić.
Poljoprivredom.
21. prosinca 1914. godine u Hlebinama.

VICEVI

Došao starac na pregled kod liječnika, a ovaj mu nakon pregleda veli:

- U odličnoj ste formi, kako to uspijevate u 80. godini?
- Lagano. Ustajem vrlo rano izjutra, a potom cijeli dan lovim paunove. To me održava u formi.
- Lovite paunove? Ne može samo to biti razlog vašeg odličnog zdravstvenog stanja. Mora biti nasljedno. Koliko je imao vaš otac godina kada je umro?
- Tko kaže da mi je otac umro? - začudi se starac.
- Vaš otac je još uvijek živ? Koliko ima godina? - sada se još više začudi liječnik.
- Ima 99 godina i odlično se drži. Jutros je bio sa mnom u lovu.
- Aha, znači i on lovi paunove. Dobro. Onda, koliko je bio godina njegov otac kada je u umro?
- Djed?. Pa djed je još uvijek živ!
- Kako živ? Onda bi morao imati jedno 120 godina - iznervirano će liječnik.
- Nema 120, ali ima 118 godina - ispravi ga starac.
- Pretpostavljam kako je i on s vama jutros lovio paunove.
- Nije. Nema vremena jer se priprema za svadbu.
- Zašto bi se ženio, ponovno, sa 118 godina?
- Ma ne bi baš on, ali roditelji vrše pritisak na njega!

NOGOMET

MEĐUOPĆINSKA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

Plavi na dnu tablice

SONTA – Ni u sedmom kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula nogometaši sončanskog Dinama nisu uspjeli zabilježiti pobjedu, pa su se zamijenili s imenjakom iz Bačkog Brega i zasjeli na samo dno ljestvice, sa svega dva neodlučena rezultata ubilježena na svoj konto. U Sonti je u nedjelju gostovala ekipa Sloge iz Čonoplje. Odigrana je solidna utakmica, borbena, ali i lepršava. Sončanski plavi pokazali su zavidno htijenje, u polju su igrali vrlo solidno, stvoreno je dosta zrelih prigoda, no, lopta jednostavno nije htjela u protivnički gol. Obrana Dinama ovoga puta je djelovala puno sigurnije nego na prethodnim utakmicama, a mladi vratar Klecin na ovoj utakmici je bio među najboljim akterima. Tako je utakmica završena najnepopularnijim rezultatom, 0-0. Sudačka trojka iz Karavukova na čelu s Nemanjom Manićem obavila je svoj dio posla vrlo korektno.

Dinamo: Klecin, Krstin, Rakin (Kovač), Vuković (Tetkov), Barunov, Šarac, Stojković (Bačić), Duraković, Mihaljev, Iles, Brkin
 Ostali rezultati: Dinamo (Bački Breg) – Aleksa Šantić 3-2, Terekveš – Dunav (Bački Monoštor 4-1, OFK Metalac – Omladinac 1-2, OFK Šikara – Panonija 1-1, Jedinstvo – Graničar 3-4 i Lipar – Rusin 3-2.

I. A.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKA PALANKA – II. RAZRED

Sloga porazila prvoplasiranu momčad

PLAVNA – U 5. kolu jesenskog dijela prvenstva dogodilo se najveće iznenađenje u Malom Baču. Sloga je kao gost svladala prvoplasiranu ekipu Mladost MB visokim rezultatom 5-2. Nitko nije očekivao da će posljednji pobijediti prvoga, ali u ovakvim skupinama sve je moguće. Kao što je već postao običaj, Sloga je na put krenula bez pričuvnih igrača, čak su u timu bila i dva seniora. Brzo se vidjelo da ovaj, pomalo neobičan sastav igra mnogo bolje nego svi do sada i Sloga je već u prvom poluvremenu vodila s 3-0. Nogometaši Mladosti MB bili su gotovo nemoćni pred raspoloženim gostima. Vrlo zanimljiva utakmica završila je, na opće iznenađenje svih, pobjedom Sloge s 5-2. Zgoditke za Slogu su postigli: T. Nikolić – 3, Nonković i Novaković. U sljedećem kolu Sloga dočekuje na svom igralištu ekipu Labudnjače iz susjedne Vajske i u toj utakmici mogla bi potpuno povratiti ugled i povjerenje svojih navijača i popraviti položaj na ljestvici.

Sloga: Probojčević, Gajić, Sremac, Tučev, Grublješić, D. Gajić, Elesin, T. Nikolić, Novaković, M. Nonković, B. Nikolić.

Ostali rezultati: Borac V. – Bački hajduk 3-1; Naša zvezda – Kulpin 0-2; Neštin – Labudnjača 1-0.

Ljestvica: Mladost MB 10, Naša zvezda 10, Kulpin 10, Bački hajduk 7, Borac V. 7, Neštin 6, Sloga 6, Labudnjača 1.

Z. P.

Malonogometni turnir u Rumi

RUMA – U Rumi je održan peti po redu malonogometni turnir na kojem je sudjelovalo pet momčadi hrvatskih udruga iz Srijema i po prvi put momčad Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini iz Subotice. Turnir je održan 12. rujna na dvama terenima NK Jedinstva, a u organizaciji HKPD-a »Matija Gubec« i rimokatoličke župe Uzvišenja svetog Križa. Po završetku natjecanja u prostorijama HKPD-a »Matija Gubec« na Bregu svim sudionicima podijeljene su prigodne plakete.

Na turniru su sudjelovali, pokraj domaćina, i timovi sljedećih udruga: HKUD »Tomislav« iz Golubinaca, HKUD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena, HKUD »Ban Jelačić« iz Petrovaradina, Društvo hrvatske mladeži iz Zemuna i već spomenuta momčad DSHV-a iz Subotice.

Na turniru je pobijedio tim domaćina, koji je u finalu bio bolji od momčadi HKUD-a »Ban Jelačić« iz Petrovaradina. Rezultat je bio 5-2. Pobjedniku turnira pripao je prigodni pokal, a dodijeljena su i priznanja za najboljeg vratara, igrača i strijelca.

Za najboljeg igrača proglašen je igrač momčadi domaćina Igor Rakoš, za najboljeg strijelca igrač HKUD-a »Ban Jelačić« Sergej Grbac s 8 postignutih zgoditaka, a za najboljeg vratara Josko Beneš iz DSHV-a.

Treće mjesto iza timova iz Rume i Petrovaradina osvojio je tim DSHV-a iz Subotice.

N. J.

ODBOJKA

Kup Subotice

SUBOTICA – Tijekom protekloga vikenda u gradskoj Dvorani sportova održan je 41. tradicionalni Kup Subotice u odbojci za žene na kojemu su sudjelovale četiri ekipe. Natjecanje je imalo međunarodni karakter zbog sudjelovanja ekipe Vukovara, a postignuti su sljedeći rezultati:

1. kolo NIS Spartak - Vukovar 3-0, po setovima 25-19, 25-18, 25-12
  2. kolo C. zvezda - Vizura 3-2, po setovima 25-12, 25-16, 22-25, 20-25, 15-11
  3. kolo C. zvezda - Vukovar 3-0, po setovima 25-18, 25-18, 25-13
  4. kolo NIS Spartak - Vizura 2-3, po setovima 25-13, 25-27, 26-24, 12-25, 6-15
  5. kolo Vizura - Vukovar 3-1, po setovima 21-25, 27-25, 25-17, 25-22
  6. kolo NIS Spartak - C. zvezda 0-3, po setovima 22-25, 17-25, 17-25
- Plasman ekipa: 1. Crvena zvezda, 2. Vizura, 3. NIS Spartak, 4. Vukovar.

Vikai Optika

PRECIZNO-BRZO-LAKO

Panasonic

120/80mmHg!
DA LI ZNATE VAŠ
KRVNI PRITISAK?

Redovno merite krvni pritisak
originalnim Panasonic aparatima

- odloženo plaćanje
- garancija 3 godine

2400 Subotica, Vladimira Nazora 8

Tel.: 024/521 100, 064 00 777 40

www.vikai-optika.com

EW3006

EW3106

EW3109

BU-30

Pre upotrebe detaljno proučite uputstvo! O indikacijama i načinu upotrebe proučavajte se na lektorima.

HOKEJ

HK Spartak Tisza volan

SEGEDIN – U sklopu realizacije projekta međugranične suradnje, na koji su zajednički konkurirali i dobili novac u ukupnom iznosu od 93.000 eura, hokejaški klubovi Spartak iz Subotice i Tisza volan iz Segedina fuzionirali su se u zajedničku natjecateljsku momčad koja će ove sezone nastupati u 1 B ligi Mađarske. Susrete protiv Crvene zvezde, također sudionika istoga ligaškog natjecanja, Spartak Tisza volan igrat će na Stadionu malih sportova u Subotici, dok će u ostalim susretima domaćin biti u dvorani u Segedinu.

KOŠARKA

Pobjeda košarkaša Spartaka

SUBOTICA – Na premijernom nastupu nove sezone u višem rangu natjecanja košarkaši Spartaka zabilježili su pobjedu protiv momčadi Željezničara iz Indije (91-72) i najavili borbu za visoki plasman u natjecanju u 1. B ligi Srbije. Najefikasniji u redovima domaćih bili su Radić s 26 i Kuntić s 16 postignutih koševa.

KARATE

Kup Srbije

POŽAREVAC – U Požarevcu je 3. listopada održan Kup Srbije za sve uzraste – od poletaraca do seniora. U konkurenciji oko 650 natjecatelja iz 35 klubova iz cijele Srbije, Karate klub Enpi je u konačnom poretku uvjerljivo osvojio 1. mjesto sa 195 bodova, uz ukupno 50 osvojenih medalja (27 zlatnih, 16 srebrnih i 7 brončanih).

U okviru Dječjeg tjedna od 4. do 8. listopada djeca iz PU Naša radost dolazit će na treninge u dvoranu KK Enpi i salu Efeka na Proizivci. Također, KK Enpi će gostovati u PU Naša Radost. Time je nastavljena dugogodišnja uspješna suradnja Karate kluba Enpi i PU Naša Radost.

STOLNI TENIS

Pobjeda Spartaka II

BAČKA PALANKA – U okviru 2. kola Druge lige skupina Sjever ekipa STK Spartak II gostovala je na neugodnom gostovanju u Bačkoj Palanci i pobijedila rezultatom 4-3. Sam meč imao je dosta preokreta. Čas su vodili gosti, pa domaćini, ali na kraju su Subotičani zabilježili vrijednu pobjedu minimalnim rezultatom od 4-3.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04 i 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica – Trg Slobode br.1.

OBAVJEŠTAVA

Da je investitor »FRESH & CO« d.o.o, Subotica, Đorđa Natoševića 44, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja Projekta:

- pogon pripreme vode
- pogon automatske paletizacije i administrativne prostorije
- proizvodni pogon za punjenje soka u staklenu ambalažu
- poslovno-proizvodni objekt (proizvodni pogon za punjenje soka u tetra pak s administrativnim prostorijama)
- prostor za tehničke plinove
- proizvodni objekt (pogon za punjenje soka u pet ambalažu i manipulativni prostor)
- objekt strojarnice (tehnička prostorija – čiler pet).

Objekti su smješteni na k.p. 7881, 7885, 7886, 7887, 7899/1, 7899/2, 11803/2, 11806/2 k.o. Novi grad, u Ulici Đorđa Natoševića br. 44, Subotica.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Gradske kuće, soba 226 u razdoblju od 8. 10. do 18. 10. 2010. u vremenu od 10 do 12 sati.

Molim vas da u gore navedenom roku dostavite mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

POGLED S TRIBINA

Kvalifikacije

Hrvatska nogometna reprezentacija nalazi se pred novim ispitom u kvalifikacijama za plasman na Europsko prvenstvo koje bi se 2012. godine trebalo održati u zajedničkoj organizaciji Poljske i Ukrajine. Nakon odličnog starta i gostujuće pobjede u Latviji (3-0), uslijedio je domaći kiks protiv glavnog konkurenta u borbi za prvo mjesto (0-0 u Zagrebu protiv Grčke), a sada slijedi iznimno važan gostujući susret protiv Izraela. Izbornik Bilić pokušat će u subotu, 9. listopada, popraviti lošiji

»maksimirski dojam«, a njegovi izabranici na Ramat - Gan stadionu u istoimenom gradiću u oblasti Tel Aviva postići gol više za pobjedu koja garantira mirniji nastavak kvalifikacijskog puta. Aktualna situacija na prvi pogled nije baš idilična, s obzirom na to da veći dio prve reprezentativne postave ne igra baš previše u svojim klubovima (Čorluka i Kranjčar u Tottenhamu, Eduardo u Šahtjoru, Olić bez pogotka u Bayernu, Petrić na bolovanju u Hamburgeru idr.), dok kapetan Darijo Srna nema pravo nastupa zbog parnih žutih kartona. Pa ipak, hrvatski nogometaši bi sutra trebali pokazati i dokazati svoju kvalitetu, ne žele li propustiti još jedno veliko natjecanje nakon neuspjelog plasmana na SP u Južnoj Africi. S druge strane, upravo svi oni koji trenutačno slabije kotiraju kod svojih klupskih trenera imaju odličnu priliku uvjeriti ih kako su oni zapravo u grešci...
D. P.

NOGOMET

Dinamo na vrhu

Domaćom pobjedom protiv Istre 1961 (4-0) nogometaši Dinama su iskoristili kiks Hajduka na gostovanju u Karlovcu (1-1) i s bodom prednosti preuzeli vodstvo na tablici 1. HNL. U prvenstvu slijedi reprezentativna pauza tijekom koje će sve momčadi nastojati dobiti na svježini i popraviti bodovni saldo u nastavku natjecanja.

Ostali rezultati 10. kola: Split – Osijek 1-0, Slaven – Cibalia 1-1, Rijeka – Lokomotiva 3-0, Varaždin – Zagreb 0-0, Zadar – Šibenik 1-4, Hrv. dragovoljac – Inter 0-0

Tablica: Dinamo 23, Hajduk, Split 22, Rijeka 19, Zagreb 17, Slaven 16, Cibalia, Varaždin 15, Karlovac, Osijek, Inter 13, Lokomotiva 11, Zadar 10, Šibenik 9, Hrv. dragovoljac 3, Istra 1961 2

Izrael – Hrvatska, Hrvatska - Norveška

Treći kvalifikacijski susret za plasman na EP u Poljskoj i Ukrajini A nogometna reprezentacija Hrvatske odigrat će u subotu, 9. listopada, u Ramat Ganu, a po povratku iz Izraela u utorak, 12. listopada, predviđena je prijateljska utakmica protiv reprezentacije Norveške.

RUKOMET

Remi u Sarajevu

Unatoč realno očekivanoj pobjedi na gostovanju protiv Bosne u Sarajevu, rukometaši hrvatskog prvaka Zagreba CO uspjeli su samo osvojiti bod (26-26), iako su dominirali tijekom čitavog susreta.

Nakon 2. kola u skupini D Lige prvaka Zagrebaši zauzimaju drugo mjesto s 3 osvojena boda, a jučer, 7. listopada, na programu je bio susret trećeg kola protiv Flensburga.

HOKEJ

Poraz »medvjeda«

Nakon visoke pobjede na domaćem ledu protiv Vienna Capitalsa (6-1) hokejaši Medveščaka doživjeli su poraz u Jesenicama protiv domaće momčadi Acroni (3-2) u 8. kolu regionalne EBEL lige. Sljedeći susret »medvjedi« igraju u petak, 8. listopada, u Zagrebu protiv Liwest Black Wingsa, a trenutačno s 8 osvojenih bodova zauzimaju šesto mjesto na tablici.

KOŠARKA

Start NLB lige

Nova sezona košarkaške regionalne NLB lige startat će sutra, u subotu 9. listopada, susretima 1. kola u kojemu se sastaju: Cedevita – Zadar, Hemofarm – Cibona, Zagreb – Radnički, Široki – Krka, Partizan – Budućnost, Olimpija – Igokea, Nymburk – C. zvezda. Branitelj naslova je beogradski Partizan koji je u dramatičnom finalu sezone 2009./10. svladao Cibonu na Final fouru u Zagrebu.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

ROBERT BAJUK, KARATIST

SVJETSKI PRVAK

iz Srijemske Mitrovice

Naslovom najboljeg okitio se ovoga ljeta na SP-u u Brazilu

Razgovor vodio: Dario Španović

Svoju ljubav prema karateu, neprestano treniranje i posvećenost cilju srijemskomitrovački karatist *Robert Bajuk* okrunio je pobjedama na trećem po redu Svjetskom prvenstvu u Brazilu, održanom ljetos. Mnogobrojni trofeji i medalje s domaćih, europskih i svjetskih natjecanja koje je ovaj mladi karatist osvojio, kao i proglašenje za sportaša godine Srijemske

Mitrovice u svojoj kategoriji 2009. godine, potvrđuju njegov naporan rad i talent.

Kada se javila ljubav prema karateu i odluka da se aktivno baviš ovim boričkim sportom?

Kao i većina djece puno sam gledao filmove s boričkim vještinama, što me je privuklo da počnem trenirati karate. Sa sedam godina sam počeo intenzivno tre-

nirati u Karate klubu Sirmium. Moj trener *Stanislav Raković* pomaže mi i pruža podršku, a sviđa mi se što se u klubu svi slažemo i osim treninga i privatno se družimo. Treniram tri puta tjedno, osim pred natjecanja kada su treninzi češće, a trenutno imam pojas »zeleni dva«.

U dosadašnjim natjecanjima imao si puno uspjeha. Možeš li izdvojiti neke najdraže?

Zahvaljujući redovitom i upornom treniranju osvajao sam medalje na raznim natjecanjima. Na svakom natjecanju upoznam nove prijatelje i upoznam neki novi grad. Najdraže su mi medalje s Europskog kupa, Svjetskog prvenstva, zatim medalja prvaka Srbije i medalja s Kupa Italije.

Ovog si ljeta sudjelovao na Svjetskom prvenstvu u Brazilu. Možeš li nam više o tome ispričati?

Svojim uspjesima na natjecanjima u Srbiji uspio sam se kvalificirati za odlazak na Svjetsko prvenstvo u Brazilu. Pripreme za odlazak na prvenstvo su bile jako naporne, imao sam treninge tri puta dnevno, ali se na kraju sve isplatilo. Putovanje za Brazil je bilo veoma uzbudljivo. Prvo smo putovali zrakoplovom od Beograda do Pariza, pa smo od Pariza do Brazila putovali 12 sati. Bilo je veoma interesantno, malo naporno, ali sve u svemu bilo mi je super i prvi put sam tada putovao zrakoplovom. Smještaj je bio odličan, jer smo bili u hotelu s 5 zvjezdica. Osim mene na ovo prvenstvo išlo je još natjecatelja iz Srbije, koji su se natjecali u raznim kategorijama. Prvenstvo je održano u Sao Paulu od 6. i 11. srpnja ove godine. Sudjelovalo je 1250 natjecatelja iz cijeloga svijeta,

a bilo je 150 sudaca iz raznih zemalja. Natjecanje se održavalo u velikoj sportskoj dvorani i konkurencija je bila jaka, jer su svi natjecatelji bili prvaci u svojim zemljama. Ja sam nastupao u kategoriji uzrasta djece od 9-10 godina i imao sam protivnike iz Brazila, Rusije, Rumunjske, Italije i ostalih zemalja. Osvojio sam zlatnu medalju u borbama i srebrnu medalju u katama, znači da sam prvi u svijetu u svojoj kategoriji u borbama i drugi u katama.

U rujnu si sudjelovao i na natjecanju u Rumunjskoj?

Da, to je bio Kup Europe koji je održan 25. i 26. rujna u rumunjskom gradu Klužu. Natjecanje je bilo jako teško, jer je bilo dosta sudionika – 40 karate federacija s oko 800 natjecatelja u raznim kategorijama. Na ovom natjecanju sam osvojio treće mjesto u katama pojedinačno i drugo u katama ekipno.

Uspjevaš li sve uklopiti u svoj raspored – treninge, školu, druženja s prijateljima?

Sve postižem zato što imam dobru volju, veliku želju za uspjesima, ali i veliku podršku roditelja i sestre, kao i rodbine i prijatelja. Za sve imam vremena, kako za treninge tako i za učenje, druženje i sve ostalo što prati moj svakodnevni život.

Što bi poručio mladima koji treniraju karate ili neki drugi sport?

Poručujem im da ne odustaju i da treniraju i uvijek će uspjeh uslijediti, da uvijek sebi kažu kako mogu i hoće, te da budu ustrajni u tome. Zahvaljujući ovom sportu upoznao sam i obišao mnogo gradova, kako u Srbiji tako i u svijetu, gdje sam upoznao i stekao mnogo prijatelja.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

**POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA
U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.**

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

PETAK
8.10.2010.

06.00 - Najava programa
 06.05 - Trenutak spoznaje (R)
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.07 - Čarolija 10, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Portugal-Slovačka, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi
 13.20 - Sutra je novi dan 2
 14.05 - Vijesti
 14.20 - Drugo mišljenje: Zaštita zdravlja školske populacije
 15.00 - Luda kuća 2, humoristična serija
 15.40 - Kad čuješ trubu, ti uzmi sombrero - emisija pučke i predajne kulture
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.00 - Vijesti
 17.15 - Hrvatska uživo
 17.40 - Proces
 18.05 - Iza ekrana
 18.45 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Duga mračna noć, film
 22.05 - Vijesti
 22.20 - Vijesti iz kulture
 22.30 - Peti dan, talk-show
 23.25 - Filmski maraton: Kinsey, američko-njemački film
 01.20 - Filmski maraton: Mambo italijano, kanadski film
 02.45 - Galactica 4, serija (R)
 03.30 - Pravi igrači, serija (R)
 04.15 - Sutra je novi dan 2, serija (R)
 05.00 - Proces (R)
 05.25 - Peti dan, talk-show (R)

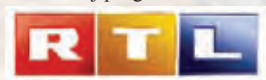

06.15 - Najava programa
 06.20 - More ljubavi, telenovela (R)
 07.05 - Krava i pile
 07.30 - Žderonja 2
 07.55 - Mala TV:
 --- - TV vrtić
 --- - Prugasti prijatelji, crtani film
 --- - Tajni dnevnik patke Matilde: Jesen
 08.25 - Dvorac igračaka 2

08.50 - Školski program: Zdrava hrana
 --- - Puni krug
 --- - Glazbeca: Na slovo O
 09.35 - Mega Mindy, serija
 10.00 - Beverly Hills 3, serija
 10.45 - Reprizni program - domaći
 13.30 - Galactica 4, serija
 14.15 - Školski program
 15.00 - Just Desserts, američki film
 16.30 - Cocco Bill, crtani film
 16.45 - Veronica Mars 1, serija
 17.30 - Moja žena i djeca 5, humoristična serija
 17.50 - Briljanteen
 18.30 - Županijska panorama
 19.00 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Portugal-Slovačka, dokumentarna serija (R)
 19.45 - Hit dana
 20.00 - Politiki kouzina, grčki film
 21.55 - Stari dečki 1, humoristična serija
 22.25 - Nijemi svjedok 11, mini-serija
 23.55 - Pravi igrači, serija
 00.40 - Koncert Big Banda i Uroša Perića, snimka
 01.40 - Kraj programa

05:40 Hitni slučaj, serija
 06:40 Dona Barbara, serija
 07:30 Bumba, crtana serija
 07:45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija (50/52)
 08:00 Roary, crtana serija
 08:20 Mini kviz
 08:40 Dona Barbara, serija
 09:35 U ime ljubavi, serija (157-158/170)
 11:30 Provjereno, informativni magazin
 12:25 IN magazin
 13:00 Najbolje godine, serija (20/156)
 14:15 Dona Barbara, serija (171-172/190)
 16:00 U ime ljubavi, serija (159/170)
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:10 U ime ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Supertalent, show
 21:45 Od klinke do komada, igrani film
 23:30 Kobra, igrani film
 01:05 Ezo TV, tarot show
 02:35 Dvostruki obračun, igrani film
 04:15 Ponoćna utrka, film
 06:15 Kraj programa

06.35 Nestala, telenovela

07.20 Miffy, animirana serija
 07.35 RTL ritam zona - Urban, glazbena emisija
 09.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 11.05 Bibin svijet, serija
 11.40 Ekluziv, magazin (R)
 12.00 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Los Victorinos
 13.45 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode)
 15.25 1001 noć, dramska serija (dvije epizode) (R)
 16.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 17.50 Bibin svijet, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 1001 noć, dramska serija (dvije epizode)
 21.30 Instruktor, humoristična serija
 22.15 Slučajni turist, putopisni show
 23.15 Američka pita 4, igrani film, komedija (R)
 00.55 Vijesti
 01.05 Black Snake Moan, igrani film, drama
 03.05 Astro show, emisija uživo

SUBOTA
9.10.2010.

06.10 - Najava programa
 06.15 - Drugo mišljenje: Zaštita zdravlja školske populacije (R)
 07.10 - Iza ekrana (R)
 07.35 - Vijesti
 07.45 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Crvena rijeka, američki film
 09.55 - Vijesti iz kulture
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Kućni ljubimci
 10.45 - Normalan život, emisija o obitelji (R)
 11.25 - Opera box
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Veterani mira, emisija
 13.20 - Prizma
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.40 - Kulturna baština: Barjunske šetnje - dvorci
 14.55 - Eko zona
 15.25 - Život: Gmazovi i vodozemci, dokumentarna serija
 16.20 - Euromagazin
 16.55 - Vijesti
 17.05 - Reporter
 18.10 - U istom loncu, kulinarski show
 18.45 - Potrošački kod
 19.15 - LOTO 7/39

19.30 - Dnevnik
 20.10 - Duga mračna noć, film
 21.55 - Momci s Madisona 3, serija
 22.45 - Vijesti
 23.00 - Vijesti iz kulture
 23.10 - Slagalica strave 4, američki film
 00.50 - Filmski maraton: Gorštak: Izvor, američki film
 02.20 - Filmski maraton: Dobri pastir, kanadski film
 03.50 - Fotografija u Hrvatskoj
 03.55 - Kulturna baština (R)
 04.10 - Eko zona (R)
 04.40 - Potrošački kod (R)
 05.10 - U istom loncu, kulinarski show (R)

06.50 - Najava programa
 06.55 - Suzuka: Kvalifikacijski trening F1 za Veliku nagradu Japana, prijenos
 08.10 - Trolovi, crtana serija
 08.35 - Cijele note, serija
 09.00 - Vrijeme je za Disneyja: Moji prijatelji Tigar i Pooh
 --- - Vrijeme je za Disneyja: Moji prijatelji Tigar i Pooh
 09.50 - Pustolovine Sare Jane 2, serija za djecu
 10.15 - Ni da ni ne: Fizičko kažnjavanje djece
 11.10 - Idemo baki, američki film za djecu (R)
 12.40 - Briljanteen (R)
 13.20 - Mr. Rock'n'Roll: The Alan Freed Story, američki film
 14.45 - Concorde... Airport '79, američki film
 17.05 - Snimka koncerta
 18.30 - Veliki manevri u tijesnim ulicama, snimka kazališne predstave (2. dio)
 19.25 - Glazbeni specijal
 20.00 - Domaći dok. film
 20.30 - Nogomet, kvalifikacije za EP: Izrael - Hrvatska, emisija
 21.00 - Nogomet, kvalifikacije za EP: Izrael - Hrvatska, prijenos
 22.50 - Nogomet, kvalifikacije za EP - emisija
 23.35 - Sinovi anarhije, serija
 00.20 - Sinovi anarhije, serija
 01.05 - Jazz koncert
 02.05 - Kraj programa

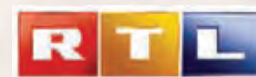
06:10 Bračne vode, serija
 06:40 Spužva Bob, crtani film

HRT2, SRJEDA, 13.10.2010., 20.00
TKO JE OVDJE LUD? –
američki film
(OH, BROTHER, WHERE ART THOU?, 2000.)

Crna komedija ceste. Everett Ulysses McGill (G. Clooney), Delmar (T. Blake Nelson) i Pete (J. Turturro) trojica su kažnjnika koji bježe s prisilnoga rada. Cilj im je pobjeći što dalje od zatvorskih čuvara, pronaći milijun i dvjesto tisuća skrivenih dolara i započeti novi život. Putem susre-

08:10 Dora istražuje, crtana serija
 08:35 Timmy Time, crtana serija (7/52)
 08:50 Winx, crtana serija
 09:15 Chuggington, crtana serija (9/52)
 09:30 Ben 10: Alien Force, crtana serija (13/26)
 09:55 Kinder surprise memori kviz
 10:15 Televizijska posla, serija
 10:45 Frikovi, serija (6/16)
 11:45 Smallville, serija
 12:45 Zbogom, bivši, serija
 13:45 Blizanci, igrani film
 15:45 Od klinke do komada, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Od klinke do komada, igrani film - nastavak
 17:50 Lud, zbunjen, normalan, serija (5/25)
 18:30 Lud, zbunjen, normalan, serija (6/25)
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Posljednja legija, film
 22:05 Odred smrti, igrani film
 23:55 Nomad, igrani film
 02:00 Grad kriminala, film
 03:35 Ezo TV, tarot show
 05:05 Godišnjica mature, film
 06:40 Kraj programa

06.00 Miffy, crtana serija
 06.40 YooHoo i prijatelji, crtana serija (R)
 07.10 Bakugan, crtana serija
 07.35 Crvene kapice
 08.05 Sinovi i kćeri, serija
 08.35 Bibin svijet, serija
 09.20 Malcolm u sredini, humoristična serija (dvije epizode)
 10.15 Slučajni turist, putopisni show (R)
 11.20 Život s klicima, igrani film, komedija

ću slikovite osobe poput putujućega prodavača Biblija Big Dan Teaguea (J. Goodman), neko vrijeme pomažu slavnome pljačkašu banaka Babyju Faceu Nelsonu (M. Badalucco), doživljavaju uzbudljivu pustolovinu s tri zamamne sirene, a upadaju i u procjep između dva kandidata za guvernera – moćnoga manipulato- ra Pappya O'Daniela (C. Durning) i reformista Homera Stokesa (W. Duvall). Uspijevaju čak i kao country sastav The Soggy Bottom Boys sni- miti hit, ali im blago za kojim tragaju neprestano izmiče...

Razigrana žanrovska mješavina kri- minalističke komedije, filma ceste i potjere, posveta kultnome piscu kri- mića J. M. Caineu te parodija klasič- noga epa, «Tko je ovdje lud?», nosi provjeren scenarijski brand vodećih američkih nezavisnih filmaša Ethana i Joela Coena. Redatelj: Joel Coen

- 15.05 - Mir i dobro
- 15.40 - Vijesti
- 15.50 - Sharpeov zadatak, mini-serija
- 17.45 - Lijepom našom: Proložac (2.)
- 18.45 - Globalno sijelo
- 19.15 - LOTO 6/45
- 19.30 - Dnevnik
- 20.10 - 1 protiv 100, kviz
- 21.05 - Dva igrača s klupe, hrvatski film
- 22.50 - Paralele
- 23.25 - Vijesti
- 23.40 - Vijesti iz kulture
- 23.50 - Diler 3, danski film
- 01.45 - Reprizni program
- 04.50 - Plodovi zemlje

- 07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske
- 07.45 - Najava programa
- 07.50 - Suzuka: F1 za Veliku nagradu Japana, prijenos
- 09.40 - Studio F1 15'!
- 09.55 - Čakovec: Prijenos baptističkog bogoštovlja
- 11.00 - Biblija
- - Nogomet (U-21): Španjolska - Hrvatska, snimka
- 12.55 - Vanča Kljaković: Trgovci i ljubavnici, TV drama
- 14.00 - Runjićeve večeri, snimka
- 15.35 - Magazin LP
- 16.00 - Olimp - sportska emisija
- 16.55 - Rukomet, LP (Ž): Podravka - Krim, prijenos
- 18.30 - Olimp - sportska emisija
- 19.30 - Garaža: Angel of Fire i Rising Dream
- 20.05 - Vjetar i lav, američki film
- 22.20 - Posebni dodaci, emisija o filmu
- 22.50 - Filmski butik: Pazi da ne bude gužve, talijansko-španjolski film
- 00.30 - Kraj programa

- 07:15 Brza blagajna, serija (2/8)
- 07:45 Dora istražuje, crtana serija (52/64)
- 08:10 Timmy Time, crtana serija (8/52)
- 08:25 Winx, crtana serija (8/52)
- 08:50 Chuggington, serija (10/52)
- 09:05 Ben 10: Alien Force, crtana serija (14/26)

- 09:30 Kinder surprise memori kviz
- 09:50 Automotiv, auto-moto magazin
- 10:20 Magazin Lige prvaka
- 10:50 Novac, business magazin
- 11:20 Heroji, serija (11-12/26)
- 13:20 Dadilja u nevolji, film
- 15:35 Blizanci, igrani film
- 17:00 Vijesti Nove TV
- 17:10 Blizanci, igrani film - nastavak
- 17:30 Supertalent, show
- 19:15 Dnevnik Nove TV
- 20:05 Periferija city, serija
- 21:05 Tata od formata, igrani film
- 22:55 Red Carpet, showbiz magazin
- 00:15 Ljubavna prašina, igrani film
- 02:10 Posljednji ples, igrani film
- 03:50 Red Carpet, showbiz magazin
- 05:00 Kraj programa

- 06.35 Miffy, animirana serija
- 07.10 Yoohoo i prijatelji, crtana serija
- 07.45 Bakugan, crtana serija
- 08.10 Crvene kapice, crtana serija
- 08.35 Jesen stiže, Dunjo moja, dramska serija
- 09.55 Malcolm u sredini, humoristična serija (dvije epizode)
- 10.50 Jezikova juha, reality show (R)
- 11.50 Colombo: Sve je u igri, kriminalistička serija
- 13.40 Ekipa iz snova, igrani film, komedija
- 15.45 Kralj škorpiona, igrani film, avanturistički
- 17.30 Discovery: Preživjeti divljinu - Dominikanska Republika, dok. film
- 18.30 Vijesti
- 19.05 Ekkluziv, magazin
- 20.00 Hrvatski top model by Vanja Rupena, reality show
- 21.45 CSI: Miami, serija (dvije epizode)
- 23.40 More ljubavi, igrani film, triler
- 01.35 Astro show, emisija uživo
- 02.35 Jedan jedini, igrani film, akcijski
- 05.45 - Split: More (R)
- 06.15 - Mir i dobro (R)

**PONEDJELJAK
11.10.2010.**

- 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
- 07.05 - Vijesti
- 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
- 07.35 - Vijesti
- 09.07 - Čarolija 10, serija
- 10.00 - Vijesti
- 10.10 - Vijesti iz kulture
- 10.15 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Ukrajina-Rusija, dokumentarna serija
- 11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
- 12.00 - Dnevnik
- 12.30 - More ljubavi
- 13.20 - Sutra je novi dan 2
- 14.05 - Vijesti
- 14.20 - Normalan život
- 15.00 - Luda kuća 2, humoristična serija
- 15.40 - Glas domovine
- 16.15 - Hrvatska uživo
- 17.00 - Vijesti
- 17.15 - Hrvatska uživo
- 17.40 - 8. kat, talk-show
- 18.35 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija
- 19.30 - Dnevnik
- 20.15 - Latinica, 1. dio
- 21.20 - Latinica, 2. dio
- 21.55 - Poslovni klub
- 22.30 - Dnevnik 3
- 23.10 - U potrazi za svetim: Svetost života, dokumentarna serija
- 00.00 - Cecilia Bartoli - Sacrificium
- 01.00 - Galactica 4, serija (R)
- 01.45 - Sutra je novi dan 2, serija (R)
- 02.30 - 24 (7), serija (R)
- 03.15 - Skica za portret
- 03.30 - Glas domovine (R)
- 04.00 - Poslovni klub (R)
- 04.30 - Latinica

- 06.15 - Najava programa
- 06.20 - More ljubavi, (R)
- 07.05 - Krava i pile
- 07.30 - Žderonja 2
- 07.55 - Mala TV
- - Brlog
- - Profesor Baltazar
- 08.25 - Dvorac igračaka 2, serija za djecu
- 08.50 - Školski program: --- - Ton i ton (4/10)
- - Na glasu
- 09.35 - Mega Mindy, serija
- 10.00 - Beverly Hills 3, serija
- 10.45 - Split: More
- 11.15 - Lijepom našom: Proložac (2.)
- 12.15 - Reporteri
- 13.30 - Galactica 4, serija
- 14.15 - Školski program
- 15.00 - Babine, kanadski film
- 16.50 - Veronica Mars 1, serija
- 17.35 - Moja žena i djeca 5, humoristična serija
- 17.55 - Ritam tjedna,

- glazbeni magazin
- 18.30 - Županijska panorama
- 19.00 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Ukrajina-Rusija, dokumentarna serija (R)
- 19.45 - Hit dana
- 20.00 - TV Bingo Show
- 20.45 - Munja, hongkonški film
- 22.30 - 24 (7), serija
- 23.25 - Kalifornikacija 2
- 23.55 - Retrovizor: Državnik novog kova 3, humoristična serija
- 00.20 - Retrovizor: Plavci, serija
- 01.10 - Retrovizor: Kineska plaža 4, serija
- 01.55 - Kraj programa

- 05:20 Hitni slučaj, serija
- 06:15 Naša mala klinika, serija
- 07:10 Bumba, crtana serija
- 07:20 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija (51/52)
- 07:35 Roary, crtana serija
- 08:00 Mini kviz ep. 1
- 08:15 Mini kviz ep. 2
- 08:25 Dona Barbara, serija
- 10:25 U ime ljubavi, serija
- 12:25 IN magazin
- 13:15 Najbolje godine, serija
- 14:15 Dona Barbara, serija
- 16:00 U ime ljubavi, serija
- 17:00 Vijesti Nove TV
- 17:25 U ime ljubavi, serija
- 18:20 IN magazin
- 19:15 Dnevnik Nove TV
- 20:05 Najbolje godine, serija
- 21:05 Lud, zbunjen, normalan, serija (7/25)
- 21:50 Lud, zbunjen, normalan, serija (14/ 17)
- 22:20 Do smrti i natrag, film
- 23:45 Večernje vijesti
- 00:00 Do smrti i natrag, igrani film- nastavak
- 00:30 Tata od formata, igrani film
- 02:20 Seks i grad, serija
- 02:50 Bračne vode, serija
- 03:20 Naša mala klinika, serija
- 04:05 Ezo TV, tarot show
- 05:05 Kraj programa

- 06.00 Nestala, telenovela
- 06.50 Miffy, animirana serija
- 07.05 RTL ritam zona - Pop hitovi, glazbena emisija
- 09.05 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
- 10.25 Bibin svijet, serija
- 11.15 Ekkluziv, magazin (R)
- 12.05 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
- 13.00 Los Victorinos, telenovela

13.50 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode)
 15.25 1001 noć, dramska serija (dvije epizode) (R)
 16.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 17.50 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 1001 noć, dramska serija (dvije epizode)
 21.30 Alien protiv predatora, film, akcijski horor
 23.15 Zmajeva šaka, igrani film, akcijski
 01.05 Vijesti
 01.15 Instruktor, serija (R)
 01.50 Astro show, emisija uživo
 02.50 Dobrotvor, serija
 03.55 More ljubavi, igrani film, triler (R)

**UTORAK
12.10.2010.**

05.55 - Najava programa
 06.00 - Treća dob, emisija za umirovljenike (R)
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.09 - Čarolija 10, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Kazahstan-Uzbekistan-Turkmenistan, dokumentarna serija
 11.10 - Debbie Travis Facelift 1
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi
 13.20 - Hitna služba 14, serija
 14.05 - Vijesti
 14.20 - Među nama: Kontroverze u povijesti današnjih velesila
 15.00 - Luda kuća 2, serija
 15.40 - Znanstvena petica
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.00 - Vijesti
 17.15 - Hrvatska uživo
 17.40 - 8. kat, talk-show
 18.35 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Hebrang, dokumentarna serija
 21.10 - Država, selo, grad
 22.30 - Dnevnik 3
 23.10 - Lica nacije
 00.00 - Galactica 4, serija (R)
 00.45 - Hitna služba 14, (R)
 01.30 - 24 (7), serija (R)
 02.15 - Bez traga 6, serija (R)
 03.00 - Skica za portret
 03.15 - Debbie Travis Facelift 1

04.00 - 8. kat, talk-show
 04.40 - Znanstvena petica (R)
 05.10 - Lica nacije (R)

06.15 - Najava programa
 06.20 - More ljubavi, telenovela (R)
 07.05 - Krava i pile
 07.30 - Žderonja 2
 07.55 - Mala TV
 --- - Danica
 --- - Crtani film
 08.25 - Dvorac igračaka 2, serija za djecu
 08.50 - Školski program: --- - Navrh jezika
 --- - Kratki spoj
 09.35 - Mega Mindy, serija
 10.00 - Beverly Hills 3, serija
 10.45 - Globalno sijelo
 11.15 - Prizma
 12.00 - U istom loncu, kulinarski show
 12.35 - Euromagazin
 13.05 - Proces
 13.30 - Galactica 4, serija
 14.15 - Školski program
 15.45 - Nogomet (U-21): Hrvatska - Španjolska, emisija
 15.50 - Nogomet (U-21): Hrvatska - Španjolska, prijenos
 17.50 - Nogomet (U-21): Hrvatska - Španjolska, emisija
 18.30 - Županijska panorama
 19.00 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Kazahstan-Uzbekistan-Turkmenistan, dokumentarna serija (R)
 19.45 - Hit dana
 20.00 - Nogomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Norveška, emisija
 20.05 - Nogomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Norveška, prijenos
 22.05 - Nogomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Norveška, emisija
 22.30 - 24 (7), serija
 23.25 - Bez traga 6, serija
 00.10 - Retrovizor: Državnik novog kova 3, serija
 00.35 - Retrovizor: Plavci, serija
 01.25 - Retrovizor: Kineska plaža 4, serija
 02.10 - Kraj programa

05:20 Hitni slučaj, serija
 06:15 Naša mala klinika, serija
 07:10 Bumba, crtana serija

07:20 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija (52/52)
 07:35 Roary, crtana serija
 08:00 Mini kviz ep. 1
 08:15 Mini kviz ep. 2
 08:25 Dona Barbara, serija
 10:25 U ime ljubavi, serija
 12:25 IN magazin
 13:15 Najbolje godine, serija
 14:15 Dona Barbara, serija
 16:00 U ime ljubavi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 U ime ljubavi, serija
 18:20 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Najbolje godine, serija
 21:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:40 Nuklearna opasnost, igrani film
 23:30 Večernje vijesti
 23:45 Do smrti i natrag, film
 01:35 Seks i grad, serija
 02:05 Bračne vode, serija
 02:35 Rehabilitacija, film
 04:05 Ezo TV, tarot show
 05:05 Kraj programa

06.35 Nestala, telenovela
 07.20 Miffy, animirana serija
 07.40 RTL ritam zona - Priča o..., glazbena emisija
 08.35 RTL ritam zona - Top 40 domaći, glazbena emisija
 09.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 11.05 Bibin svijet, serija
 11.40 Ekkluziv, magazin
 12.00 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Los Victorinos
 13.45 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode)
 15.25 1001 noć, dramska serija (dvije epizode) (R)
 16.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 17.50 Bibin svijet, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5
 20.00 1001 noć, dramska serija (dvije epizode)
 21.30 Jezikova juha, reality show
 22.35 Ljubav Jessica Stein, igrani film, komedija
 00.25 Vijesti, informativna emisija
 00.35 Alien protiv Predatora, film, akcijski horor
 02.10 Astro show, emisija uživo
 03.10 Savršeno oružje, znanstveno-fantastična serija (R)

**SRIJEDA
13.10.2010.**

06.00 - Najava programa
 06.05 - Među nama: Kontroverze u povijesti današnjih velesila (R)
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.07 - Čarolija 10, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Turkeminstan i Uzbekistan, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi
 13.20 - Hitna služba 14, serija
 14.05 - Vijesti
 14.20 - Riječ i život, religijski program
 15.00 - Luda kuća 2, serija
 15.40 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.00 - Vijesti
 17.30 - 8. kat, talk-show
 18.25 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Stipe u gostima 3, serija
 20.50 - Hrvatska kinoteka: Ljubavna pisma s predušljajem
 22.30 - Dnevnik 3
 23.10 - Drugi format
 00.00 - CSI: Las Vegas 9, serija (R)
 00.45 - Galactica 4, serija (R)
 01.30 - Hitna služba 14, (R)
 02.15 - 24 (7), serija (R)
 03.00 - Prekid programa radi redovnog održavanja uređaja
 04.50 - 8. kat, talk-show (R)
 05.30 - Indeks, emisija o školstvu (R)

06.15 - Najava programa
 06.20 - More ljubavi, telenovela (R)
 07.05 - Krava i pile
 07.30 - Žderonja 2
 07.55 - Mala TV
 --- - Ninin kutak
 --- - EBU drama
 08.25 - Dvorac igračaka 2, serija za djecu
 08.50 - Školski program: --- - EBU dokumentarac za mlade
 --- - Ta politika
 09.35 - Mega Mindy, serija
 10.00 - Beverly Hills 3, serija
 10.45 - Reprizni program - domaći
 13.30 - Galactica 4, serija
 14.15 - Školski program
 15.00 - Picking Up &

Dropping Off, kanadski film
 16.25 - Cocco Bill, crtani film
 16.45 - Veronica Mars 1, serija
 17.30 - Moja žena i djeca 5, humoristična serija
 18.30 - Županijska panorama
 19.00 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Turkmenistan i Uzbekistan, dokumentarna serija (R)
 19.45 - Hit dana
 20.00 - Tko je ovdje lud, američki film (R)
 21.50 - CSI: Las Vegas 9
 22.35 - 24 (7), serija
 23.30 - Nove avanture stare Christine 4, humoristična serija
 23.50 - Retrovizor: Državnik novog kova 3, humoristična serija
 00.15 - Retrovizor: Plavci, serija
 01.05 - Retrovizor: Kineska plaža 4, serija
 01.50 - Kraj programa

05:20 Hitni slučaj, serija
 06:15 Naša mala klinika, serija
 07:10 Bumba, crtana serija
 07:20 Fifi i cvjetno društvo
 07:35 Roary, crtana serija
 08:00 Mini kviz ep. 1
 08:15 Mini kviz ep. 2
 08:25 Dona Barbara, serija
 10:25 U ime ljubavi, serija
 12:25 IN magazin
 13:15 Najbolje godine, serija
 14:15 Dona Barbara, serija
 16:00 U ime ljubavi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 U ime ljubavi, serija
 18:20 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Najbolje godine, serija
 21:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:45 Lud, zbunjen, normalan
 22:15 Periferija city, serija
 23:20 Večernje vijesti
 23:35 Nuklearna opasnost, igrani film
 01:20 Seks i grad, serija
 01:50 Bračne vode, serija
 02:20 Rehabilitacija, igrani film
 03:50 Ezo TV, tarot show
 04:50 Kraj programa

06.30 Nestala, telenovela
 07.20 Miffy, animirana serija
 07.35 RTL ritam zona - Retro, glazbena emisija
 09.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 11.10 Bibin svijet, humoristična serija

11.40 Ekkluziv, magazin (R)
 12.00 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Los Victorinos, telenovela
 13.45 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode)
 15.25 1001 noć, dramska serija (dvije epizode) (R)
 16.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 17.50 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 1001 noć, dramska serija (dvije epizode)
 21.30 Kost, kriminalistička serija
 22.30 Put osвете, kriminalistička serija
 23.20 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 00.20 Vijesti
 00.30 Ljubav Jessie Stein, film, komedija (R)
 02.15 Astro show, emisija uživo
 03.15 Najgori neprijatelj, kriminalistička serija (R)
 03.55 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)

**ČETVRTAK
14.10.2010.**

HRT 1

06.00 - Najava programa
 06.05 - Riječ i život, (R)
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti

07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.07 - Čarolija 10, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Tadžikistan-Kirgistan, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi
 13.20 - Hitna služba 14, serija
 14.05 - Vijesti
 14.20 - Trenutak spoznaje
 15.00 - Luda kuća 2, serija
 15.40 - Božo Milanović - tragovi jedne vizije, dokumentarni film
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.00 - Vijesti
 17.40 - 8. kat, talk-show
 18.35 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.15 - Otvoreno
 22.00 - Pola ure kulture
 22.35 - Dnevnik 3
 23.00 - Sport
 23.15 - Na rubu znanosti: Zemljovid drevnih kraljeva mora
 00.05 - Galactica 4, serija (R)
 00.50 - Hitna služba 14, (R)
 01.35 - 24 (7), serija (R)
 02.20 - Oprah show (R)
 03.05 - Fotografija u Hrvatskoj
 03.20 - Znanstvene vijesti (R)
 03.30 - Na rubu znanosti: Zemljovid drevnih kraljeva mora (R)
 04.20 - Božo Milanović - tragovi jedne vizije, dokumentarni film (R)
 04.50 - Pola ure kulture (R)

05.20 - 8. kat, talk-show (R)

06.15 - Najava programa
 06.20 - More ljubavi, (R)
 07.05 - Krava i pile
 07.30 - Žderonja 2
 07.55 - Mala TV
 --- - Crtni film
 --- - Čarobna ploča - engleski
 08.25 - Dvorac igračka 2, serija za djecu
 08.50 - Školski program:
 --- - Kokice
 --- - Abeceda EU
 09.35 - Mega Mindy, serija
 10.00 - Beverly Hills 3, serija
 10.45 - Reprizni program - domaći
 13.30 - Galactica 4, serija
 14.15 - Školski program
 15.00 - After Amy, američki film
 16.45 - Veronica Mars 1, serija
 17.30 - Moja žena i djeca 5, humoristična serija
 17.55 - Mijenjam svijet
 18.20 - Znanstvene vijesti
 18.30 - Županjska panorama
 19.00 - Overland 4 - Od Portugala do Kine: Tadžikistan-Kirgistan, dokumentarna serija (R)
 19.45 - Hit dana
 20.00 - Čudesni planet, dokumentarna serija
 20.50 - Apollo 13, američki film
 23.05 - 24 (7), serija
 00.00 - Zovem se Earl 4, humoristična serija
 00.20 - Retrovizor: Državnik

novog kova 3, serija

00.45 - Retrovizor: Plavci
 01.35 - Retrovizor: Kineska plaža 4, serija
 02.20 - Kraj programa

05:20 Hitni slučaj, serija
 06:15 Naša mala klinika, serija
 07:10 Bumba, crtana serija
 07:20 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija (2/13)
 07:35 Roary, crtana serija
 08:00 Mini kviz ep. 1
 08:15 Mini kviz ep. 2
 08:25 Dona Barbara, serija
 10:25 U ime ljubavi, serija
 12:25 IN magazin
 13:15 Najbolje godine, serija
 14:15 Dona Barbara, serija
 16:00 U ime ljubavi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 U ime ljubavi, serija
 18:20 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Najbolje godine, serija
 21:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:40 Provjereno, informativni magazin
 22:45 Večernje vijesti
 23:00 Policijska priča 2, film
 00:50 Seks i grad, serija
 01:20 Vjerovali ili ne, serija
 01:50 Život, igrani film
 03:40 Na rubu zakona, serija
 04:20 Ezo TV, tarot show
 05:20 Kraj programa

06.40 Nestala, telenovela

07.25 Miffy, animirana serija
 07.40 RTL ritam zona - Dalmatinski libar, glazbena emisija
 08.35 RTL ritam zona - Top 40 strani, glazbena emisija
 09.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 11.05 Bibin svijet, serija
 11.40 Ekkluziv, magazin (R)
 12.00 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Los Victorinos
 13.45 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode)
 15.25 1001 noć, dramska serija (dvije epizode) (R)
 16.50 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 17.50 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti, informativna emisija
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 1001 noć, dramska serija (dvije epizode)
 21.30 Kućanice, dramska serija (dvije epizode)
 23.20 Hrvatski top model by Vanja Rupena, reality show (R)
 01.05 Vijesti, informativna emisija
 01.15 Kost, kriminalistička serija (R)
 02.10 Astro show, emisija uživo
 03.10 Put osвете, kriminalistička serija (R)
 03.55 Dijete revolucije, igrani film, znanstveno-fantastični (R)

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radiotelevizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice, emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 subotom od 7,20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

HEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populame melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kultuma povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • 'Stazama agrara' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

HEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 'Omladinska emisija', narodna glazba
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

50	ITALIJAN NA IL LIREDALE	AMERI DEDIC	DOUGLAS RELLA	LATINSKI MAGNETOST	HRVATSKA TISUČA	KOST STEDNA BROJENJA CA	DUGAČKA SREBRNA BLUESA	SUDVO ALI TOŠKACI E	50 NAJMANJE VOĐOSTOK IMNOZ I	BARNO RADIC	ŠKOLJE ZA INTIMNU HOLICU	LOTELI COMELA	BRILJANT BRANJEN
KONA SLUČNA DILJANU													
UČALI ZA MISTVACA					ENA BROJNO LRESIT SE			STORAN KEMUSKE POSUDE					
ACRVEKA		SUDJAN KOE ULJANAC MAGLON					OPRO SLOVO GRUP VJERAN LAIRA			COOR STAROSI LUDI KOI SU RINI ZA STO			
LAJANA MAGJASTA TKANINA				PTICE KAVEZI RUSKA ILI KA NA ILI TRU BUDU								TRAGUŠT POVLAKA CRICE	
RAOL			AMERICA PREDJUC										
OMI ILI			RAVORA MEO "POWER UNIT MOO"								DOBE PACI OPCINA U FRANCUS KOI		
HRVATSKA PEDES TICA		SVE BAYEN											
"WORTH"		JEDNA PRIMERAN COGA MINI PACUAI							"TRAGUŠT" ZDRE RUKOMETN BREM CERVAR				SVET AUTOZNAK MOSTAR
ARISTO TUOVO UČENJE													
IZLINO KOPAR			PLANINSKI CERNAR NEW NETWORK ARTIST				NAJSTO U SLOVEN SPOM PRIMORJU	NAJTAKE SLOVO JEDNICA BRATE		OPRATIT BOLJON MAGNET RA RALIC			
PINO SLOVO ABECDE		BROJAN PREDJAN ČISTI SPREH											PINA NOVA SOLIM ZAGUE
DUGLOVI BOKSIVICA						NAJMANJE STO MIRA RA ČET VORNIK					SPANJOL ON TANJAC RAHAI	MEMORA TAL - GO RAVISTICA VERELLA	
SOL MONARON KOLINE					SURA GOLO TUGLA ORGANIKO RACIKAL				DOVAPA ZA INFO MAGUE BRACIČ U SLOVENJE				
POČETNA LETA			STANA JEDNICA ENERGIJE I RADA	BARNA PAPIGA JAP GRUP LIJACI PILJEDANA				DUVAP PASA PRETAR SELJAKO SUNO					OLIVKA WEST
"BAYEN" UČEN						GRUČANI SUNO BARIGA NERAL					MAJICA BAYE GOLO MARKE ROY DRESON		
SCENSKA KANTATA CARLA OFFA													
SLAVNA AMERIKAN OLIVKA ZENA BIA DA BITE													

REŠENJE KRIŽALJKE